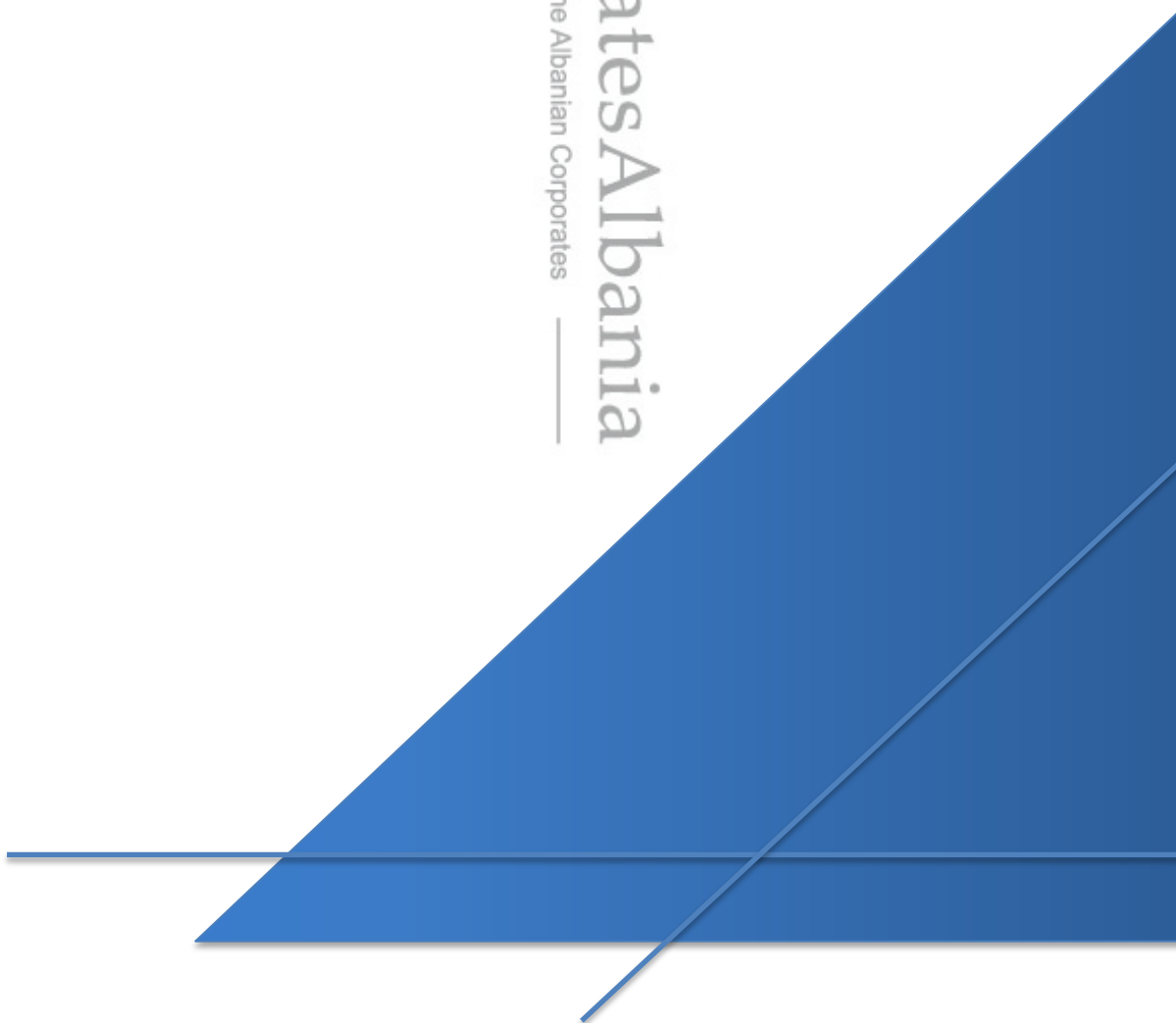

STUDIMI I FIZIBILITETIT

ZONA E TRAJTIMIT TË MBETJEVE TIRANË - Z.T.M.T

DHJETOR 2016

opencorporatesAlbania
The Open Database Of The Albanian Corporates

PËRMBAJTJA

1 PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE

2 ANALIZA TEKNIKE

2.1 Sfondi i projektit

2.1.1 Iniciatori dhe qëllimi i projektit

2.1.2 Gjëndja ekzistuese e menaxhimit të mbetjeve ne Shqipëri dhe Tiranë

2.2 Situata e mbetjeve në Qarkun e Tiranës

2.2.1 Qarku i Tiranës

2.3 Përshkrim i shkurtër i projektit

2.4 Vendndodhja dhe statusi i vendit të propozuar

2.4.1 Pozicioni gjeografik

2.4.2 Zona e propozuar

2.4.3 Statusi ligjor i tokës që do të zihet

2.4.4 Afërsia me qendrat e banuara

2.4.5 Afërsia me lumenjtë

2.4.6 Klima

2.4.7 Topografia

2.4.8 Veçoritë gjeologjike, gjeoteknike dhe sizmiologjike

2.4.9 Gjendja aktuale e rrjetit dhe e lidhjes së shërbimeve

2.4.10 Disponueshmëria e rrugëve hyrëse

2.6 Struktura e BE-se per menaxhimin e mbeturinave

2.6.1 Struktura Ligjore

2.6.2 Prodhimi I MNU dhe menaxhimi ne BE

2.7 Teknologjia e Pergjithshme e Trajtimit te Z.T.M.T

2.7.1 Trajtimi i qendrueshem

2.7.2 Praktikrat më të mira për menaxhimin e mbeturinave në vendet me të ardhura të mesme

2.7.3 Praktika më e mirë evropiane e metodave për trajtimin e MNU

3 PËRSHKRIMI KONSTRUKTIV, FUNKSIONAL DHE TEKNIK I PROJEKTIT

3.1 Përshkrimi përgjithshëm

3.2 Hapat dhe fazat e ndertimit

3.3 Funksonimi i Z.T.M.T në bazë të tipeve të ndryshme të mbetjeve që trajtohen

3.4 Përshkrimi teknik i Impiantit të termovalorizatorit

3.4.1 Zgjedhja teknologjike për trajtimin e mbetjeve

3.4.2 Përshkrimi i funksionimit.

3.4.3 Ndërtimi i impiantit të termovalorizatorit

3.5 Projektimi, Ndërtimi dhe funksionimi i Landfillit

3.5.1 Korniza ligjore dhe standardet

3.5.2 Përshkrim i përgjithshëm i venddepozitimeve

3.5.3 Përshkrimi teknik i venddepozitimeve

3.5.4 Mbrojtja e tokës dhe ujit - barriera gjeologjike në shtresën e sipërme

3.5.5 Impianti I kapjes dhe diegies së biogazit

3.6 Përshkrimi teknik i impiantit të selektimit

3.6.1 Përshkrim i përgjithshëm

3.6.2 Procesi i selektimit

3.7 Përshkrimi teknik për impiantin e bio stabilizimit

3.8 Përshkrimi teknik i impiantit të përpunimit të ujrave të ndotur

3.9 Instalimet ndihmëse

3.10 Rehabilitimi i landfillit të Sharrës

3.10.1 Sfidat sociale, operationale dhe mjedisore në vend-depozitim të ekzistues të Sharrës

3.10.2 Përfaqja teknike dhe metodologjia për venddepozitim të Sharrës – jetëgjatësia operationale e mbetjeve

3.10.3 Përfaqja teknike dhe metodologjia për mbylljen përfundimtare dhe kujdesi pas mbylljes

3.10.4 Sistemi i mbulimit përfundimtar

3.10.5 Impianti i kapjes së biogazit dhe diegies

3.10.6 Produktiviteti i LFG

4 ANALIZA MJEDISORE DHE SOCIALE**4.1 Kontributi në mbrojtjen e klimës****4.2 Gjeologjia, Toka dhe Topografia****4.3 Sipërfaqet ujore dhe burimet nëntokësore****4.3.1 Sipërfaqet ujore****4.3.2 Ujrat nëntokësorë****4.4 Cilësia e ajrit****4.5 Zhurmat dhe vibrimet****4.6 Biodiversiteti dhe mbrojtja e zonës****4.7 Burime natyrore****4.8 Ndikimet sociale dhe ekonomike****4.8.1 Ndikimet sociale dhe ekonomike****4.8.2 Angazhimi I grupeve të interesit****4.9 Peisazhi dhe vlerat vizuale****4.10 Shëndeti dhe siguria publike****4.11 Trashgimia historike dhe kulturore****5 LISTA E STANDARDEVE TEKNIKE TË MONITORIMIT****6 ANALIZA EKONOMIKE DHE FINANCIARE****6.1 Supozimet sasiore****6.2 Kostot****6.3 Parashikimi i të ardhurave****6.4 Fizibiliteti ekonomik i projektit****7 ANALIZA E RISKUT****7.1 Risku i venddodhjes****7.2 Rreziku në lidhje me projektimin e projektit, ndërtimin dhe operimin****7.3 Risku ekonomik****7.4 Rrisiku politik dhe ligjor****7.5 Risku nga fenomene të jashtëzakonshme****8 ARSYETIMI I VENDIMIT KONCESIONIT/PPP-SË****8.1 Vlerësimi cilësor për Vlerësimin e Vlerës së Parasë”(VVP)****8.2 Vlerësimi sasior i “Vlerës së Parasë”****8.3 Klasifikimi i projektit “brënda” ose “jashtë” bilancit të qeverisë****9 KËRKESAT DHE PËRPUTHSHMËRIA LIGJORE****9.1 Për mjedisin**

9.2 Kriteret e vendodhjes së termovalorizatorit

9.3 Dispozitat specifike për impiantin e termovalorizatorit

9.4 Per ndotjen e ajrit

9.5 Për ujrën

9.6 Për prokurimin

9.7 Informacion shtesë për venddepozitimet

9.8 Legjislacioni mbi shpronësimet

9.9 Legjislacion shtesë në lidhje me projektin

1. PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE

Rritja e industrializimit, urbanizimit dhe ndryshimet në modelin e jetës, faktorë që shoqërohen bashkë me procesin e rritjes ekonomike, janë tregues se gjenerata aktuale dhe ajo në vazhdim do ketë rritje me hapa të mëdhenj të sasisë së mbetjeve. Ndryshe nga ne, një karakteristikë e zakonshme në vendet më të zhvilluara është se gjithë sistemi i menaxhimit të mbetjeve është duke u trajtuar si një sipërmarrje fitimprurëse nga shoqëritë private, nga organizata jo-qeveritare dhe shtetërore me një tarifë për trajtimin e mbeturinave, duke qenë një nga perfitimet kryesore të të ardhurave. Avantazhet kryesore për adoptimin e teknologjive të tilla për rimëkëmbjen e energjisë, nga mbetjet urbane synon reduktimin në sasinë e mbetjeve dhe zvogëlimin e ndotjes mjedisore dhe prodhimit të një sasive të konsiderueshme të energjisë së rinovueshme.

Menaxhimi i mbetjeve urbane është një përgjegjësi madhore për Qeverisjen Lokale dhe atë Qendrore, është një detyrë komplekse e cila kërkon kapacitet organizimi të përshtshëm me sektorin Publik-Privat. Edhe pse është esenciale për shëndetin publik dhe mbrojtjen e mjedisit, menaxhimi i mbetjeve urbane në shumicën e qyteteve në zhvillim, është i pakënaqshëm.

Në Shqipëri, iniciativa për trajtim mbetjesh me rikuperim të energjisë, nuk është bërë akoma realitet. Gjithsesi, falë zhvillimeve më të fundit teknologjike, vitet e fundit kjo teknologji ka njohur një përdorim të gjerë, sidomos në vendet e BE.

Nisur nga fakti se deri vonë trajtimi i mbetjeve kryhej në mënyrë primitive dhe nëpërmjet termovalorizatorëve të vjetër dhe me funksionim të dobët, opinioni publik vazhdon të jetë skeptik për këtë metodë e kjo vjen gjithashtu dhe nga mungesa e njohurive për teknologjitë e reja në këtë fushë.

Megjithatë kjo teknologji vazhdon të zbatohet me sukses në një pjesë të madhe të vendeve të BE, vitet e fundit ka pasur një qasje më pozitive ndaj këtij opsioni si nga autoritetet, shoqatat mjedisore ashtu dhe ekspertët e fushës.

Ky projekt është një hap i rëndësishëm për përmbushjen e objektivave kombëtare dhe progresi drejt atyre ndërkombëtare sipas direktivave për mbetjet, si parakusht për anëtarësimin e Shqipërisë në BE.

Kjo initiative pritet të japë avantazhet si më poshtë:

- Nga pikëpamja mjedisore, potenciali për të kredituar nivelin e CO₂ si kontribut i mbrojtjes së klimës.
- Nga pikëpamja ekonomike, si psh. rritja e çmimit të energjisë elektrike në të ardhmen
- Nga pikëpamja shëndetësore duke reduktuar risqet dhe impaktin potencial mjedisor

Në këtë studim, do të vini re se ky projekt është potencialisht i realizueshëm nga pikëpamja mjedisore, teknike dhe ekonomike.

2. ANALIZA TEKNIKE

2.1. Sfondi i projektit

2.1.1. Iniciatori dhe qëllimi i projektit

Iniciatori dhe propozuesi i projektit për ndërtimin, operimin e një **“ZONA E TRAJTIMIT TE MBETJEVE TIRANE – Z.T.M.T.”** është shoqëria me propozim të pakerkuar **“INTEGRATED ENERGY B.V.”** shpk. Aksioneret e kompanisë janë **“Integrated Technology Services sh.p.k.”**, **“Paul Wurth Italia s.p.a”** & **“Energy Recuperator s.p.a.”**. Përfutjes direkti i projektit, Qarkut Tiranë ka një nevojë për një zgjidhje të menjëhershme dhe përfundimtare për

situatën problematike të menaxhimit të mbetjeve të ngurta urbane dhe atyre inerte, problematikë kjo e mbartur ndër vite. Projekti i propozuar më sipër për Qarkun Tiranë, Republika e Shqipërisë bazuar në formën e operimit “BOT” (Built, Operate, Transfer), sipas skemës së Partneriteti Publik Privat. Me anë të këtij projekti synohet të përmbushen objektivat afatshkurtër dhe afatgjatë të menaxhimit të mbetjeve në nivel vendor.

Lidhur me statusin juridik të shoqërisë, sqarojmë se subjekti është i regjistruar konform ligjit pranë Qendrës Kombëtare të Rregjistrimit. Subjekti është në ortakëri me subjektin “Paul Ęrth Italia s.p.a” & “Energy Recuperator s.p.a. Sqarojmë se subjekti “Paul Ęrth Italia s.p.a” është nga gjigandët botëror të ndërtimit dhe instalimit të furrave dhe prodhimit të hekurit në të gjithë botën. Shoqëria propozuese ka disa ortakë, pasi impjanti është kompleks dhe kërkon teknologji dhe ekspertizë të ndryshme për pjesën e lanfliitit, të ndryshme për pjesën e incenerimit. Shoqëria “Integrated Energy B.V” është një shoqëri me përgjegjësi të kufizuar me seli në Hollandë, në adresën: Hoogoorddreef 15, 1101BA, Amsterdam, me ortakë shoqëritë “Paul Wurth Italia” S.P.A., “Energy Recuperation S.P.A. “Integrated Technology Services” sh.p.k.. Kjo shoqëri është krijuar në përputhje me legjislacionin hollandez në fuqi dhe është pajisur me NIPT 000035273593. Shoqëria është pjesë e “**PAUL WURTH GROUP**” me seli qendrore e shoqërisë “PAUL WURTH ITALIA” S.P.A është në Genova (GE) Via di Francia 1 CAP 16149 Stradario 26820, është regjistruar në datë 06/05/2005 në Regjistrin e Shoqërive të shtetit Italian. Kapitali I shoqërisë, I aprovuar dhe I nënshkruar është: 1.000.000,00 Euro. Numri I aksioneve: 5.000, me vlerë 200,00 Euro.

Shoqëria Paul Wurth Italia S.p.a, përmban kompetenca “know-how” të një kohëzgjatjeje afatgjatë sa I takon menaxhimit të projekteve të mëdha “me celësa në dorë” për ndërtimin e impianteve të integruara e gjithashtu në shërbimet e ekzekutimeve inxhinierike si dhe të supervizionit në terren.

Pjesëmarrës kryesorë të projektit në nivel kombëtar do të jenë Ministria e Mjedisit, Ministria e Energjisë dhe Industrisë, Ministria e Financave.

Me propozim të Ministrisë së Mjedisit, Këshilli i Ministrave, me anë të VKM nr. 855, datë 07.12.2016 miratoi bonusin prej 8 pikësh që do ti jepet shoqërisë që ka bërë propozimin e pakërkuar për realizimin e impjantit në rast të pjesëmarrjes së kësaj të fundit në procedurën për zgjedhëse konkurruese.

2.1.2. Gjëndja ekzistuese e menaxhimit të mbetjeve në Shqipëri dhe Tiranë

Menaxhimi dhe mbledhja e centralizuar e mbetjeve urbane në Shqipëri nuk është në një stad të avancuar, shoqëruar me probleme me infrastrukturën, mungesën e kapaciteteve financiare dhe teknike, etj. Mungesa e sistemeve moderne dhe sanitare për trajtimin e mbetjeve urbane dhe atyre inerte, ka sjellë një problematikë serioze në mjedis dhe në shëndetin e njërëzve.

Korniza për sistemin aktual të menaxhimit të mbetjeve urbane dhe prodhimit në Shqipëri dhe në qarkun e Tiranës është përshkruar me referencë në përmbajtjen e progres raporteve të Komisionit Evropian për përmbushjen e kërkesave në kuadër të Marrëveshjes së Stabilizimit dhe Asocimit, situata e menaxhimit të mbetjeve në Shqipëri për vitet 2013, 2014 dhe 2015 na paraqitet e tillë:

- a) 2013- Janë miratuar aktet nënligjore për menaxhimin e mbetjeve, dhe janë përgatitur plane menaxhimi për Tiranën, Lezhën dhe Shkodrën. Menaxhimi i mbetjeve vazhdon të jetë shqetësim serioz për Shqipërinë. Ndarja e mbetjeve nuk ka filluar ende, me disa përjashtime, dhe niveli i riciklimit vazhdon të jetë shumë i ulët. Industria e riciklimit është në një fazë fillestare dhe duhet të importojë shumicën e lëndëve të para nga jashtë. Bashkitë kanë kapacitete shumë të dobëta për menaxhimin e mbetjeve, përfshi në destinacionin përfundimtar. Pjesa më e madhe e mbetjeve vazhdon të hidhet në mënyrë të pasigurt në vendgrumbullime të ligjshme ose të paligjshme, ose digjet. Aktualisht ekzistojnë vetëm dy landfille që përmbushin standardet e BE-së. Ka nisur dhe ndërtimi i një landfilli në Korçë. Ende mungojnë facilitetet për mbetjet e rrezikshme, mjekësore ose ndërtimore, si dhe nuk ka procedurë të qartë për menaxhimin dhe kontrollin e landfilleve. Investimet e reja në këtë fushë duhet të përqendrohen më tepër në ndarjen dhe riciklimin e mbetjeve.¹
- b) 2014- Për sa i përket menaxhimit të mbetjeve, ndryshimet e bëra në tetor 2013 në Ligjin për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve nuk janë në përputhje me “Ligjin Komunitar”. Në korrik u krijua organi kombëtar këshillimor për mbetjet. Në tetor, u ngrit komiteti i menaxhimit të mbetjeve për të planifikuar dhe koordinuar zbatimin e politikave në këtë fushë, por kapacitetet e autoriteteve të menaxhimit të mbetjeve mbeten të dobëta. Ndarja e mbetjeve është pothuajse inekzistente dhe niveli i riciklimit vazhdon të jetë shumë i ulët. Pjesa më e madhe e mbetjeve vazhdon të hidhet në mënyrë të pasigurt në vendgrumbullime të ligjshme ose të paligjshme, ose digjet. Menaxhimi i mbetjeve vazhdon të jetë shqetësim serioz për Shqipërinë².

1DOKUMENT PUNE I STAFIT TË KOMISIONIT, PROGRES RAPORTI 2013 PËR SHQIPËRINË F.62

2DOKUMENT PUNE I STAFIT TË KOMISIONIT, PROGRES RAPORTI 2014 PËR SHQIPËRINË F.65

- c) 2015- Planifikimi, koordinimi dhe zbatimi i politikave për menaxhimin e mbetjeve po ecin me hapa shumë të ngadaltë dhe kapacitetet administrative mbeten shumë të kufizuar. Legjislacioni zbatues në përputhje me “Ligjin Komunitar³” është miratuar për fushat e eksportit dhe tranzitimi i mbetjeve jo- të rrezikshme dhe mbetjeve të ndërtimit, dhe përdorimin e llumrave të ujërave të zeza. Ndarja e mbetjeve është shumë e kufizuar dhe riciklimi i tyre mbetet i rrallë. Shumica e mbeturinave vazhdon të depozitohen në mënyrë të pasigurtë në vendgrumbullime legale dhe ilegale, ose duke i djegur ato⁴.

Sikurse e tregojnë dhe ‘Progres Raportet’ është arritur një përmirësim i kuadrit politik dhe ligjor, por ende prioritare mbetet zbatimi i tyre në praktikë.

Nëse i referohemi “Raportit të Gjendjes në Mjedis 2014” të Agjencisë Kombëtare të Mjedisit (AKM), disa nga konstatimet më shqetësuese janë⁵:

- Zonat rurale nuk janë të mbuluara akoma nga shërbimet e menaxhimit të mbetjeve. Pjesa më e madhe e mbetjeve të këtyre zonave depozitohen nëpër lumenj ose në anë të rrugëve të cilat pastrohen nga ujërat dhe në këtë mënyrë zhvendosen në një pjesë tjetër toke dhe në fund në rrjedhjet ujore.
- Mbetjet bashkiake kanë një përqindje të lartë të mbetjeve organike dhe aktualisht në vendin tonë nuk kompostohen këto mbetje me qëllim që të reduktohet sasia e tyre në venddepozitime. Mbetjet organike në venddepozitime janë burimi kryesor i emetimit të CH₄ në ajër. Nuk ka një sistem të sigurtë për menaxhimin e mbetjeve të rrezikshme (atyre të prodhuara nga industrinë dhe ato shtëpiake).
- Metoda më e përdorur për trajtimin e mbetjeve është ajo e groposjes, megjithëse duhet përmendur dhe fakti që këto gropa nuk kanë një strukturë të mirë ose janë vendosur në zona të ndjeshme, duke çuar në ndotjen e mjedisit.
- Duhet theksuar se nuk ka impiante të kompostimit të mbetjeve të biodegradueshme dhe të djegies së mbetjeve urbane (të pa riciklueshme) si dhe mbetjeve industriale për shfrytëzimin e energjisë së tyre për industrinë prodhuese.

Venddepozitimi i mbetjeve Sharrë ndodhet në Jugperëndim të Bashkisë së Tiranës. Largësia nga qendra e Tiranës është rreth 6 km. Vendndodhja është ideale në lidhje me largësinë nga qendra e qytetit. Përpara viteve '90 landfilli është përdorur kryesisht për depozitimin e mbetjeve industriale. Ndërmarrja e Menaxhimit të Mbetjeve, në varësi të Drejtorisë së Përgjithshme Nr.1 të Qytetit, e ngritur në 1994 ka marrë përgjegjësinë e punës të landfillit.

3 ACQUIS COMMUNAUTAIRE

4 COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT ALBANIA 2015 REPORT F.67

5 RAPORTI I GJËNDJES NË MJEDIS 2014 F. 164

Gjithsesi, funksionimi i landfillit është kryer në mënyrë të pakontrolluar dhe djegiet spontane të mbetjeve kanë ndodhur deri në shtator të 2008 kur u bë mbyllja e venddepozitimit të vjetër dhe zgjerimi i landfillit. Por megjithatë venddepozitimi ekzistues ku hidhen mbeturinat nuk është i izoluar dhe nuk ka masa mbrojtëse për të ndaluar ujërat nëntokësore nga depërtimi dhe rrjedhimisht çlirimi e kalimi i metaleve të rënda e ndotësve të tjerë.

Për sa i përket gjendjes aktuale të venddepozitimit ekzistues të Sharrës mund të themi sa më poshtë:

- Volumet e mbetjeve kanë kaluar kapacitetin për të cilën është projektuar venddepozitimi aktual i mbetjeve urbane të Bashkisë Tiranë. Për llogaritjen e volumeve të mbetjeve është bërë rilevimi i gjendjes ekzistuese dhe si nivel i poshtëm është përdorur një aks me profil gjatësor i cili i referohet kuotës së sipërme të vaskës së mbledhjeve të ujrave dhe projektit të ndërtimit të këtij venddepozitimi. Për nxjerrjen e këtyre volumeve janë bërë prerje tërthore të zonës me hap çdo 5 metra.
- Në shumë raste, mbetjet industriale janë depozituar në të njëjtin vend me mbetjet urbane duke sjellë efekte negative në mjedis.

Për më shumë kushtet e Sharrës janë komentuar më poshtë:

Transporti i fragmenteve të lehta dhe të pluhurave për shkak të erës është shkaktari kryesor i erërave të këqija të cilat janë rrjedhojë e fermentimit dhe dekompozimit të mbetjeve organike.

Venddepozitimi aktual nuk ka teknikë të përshtatshme për mbulimin e mbeturinave. Nuk ka sistem të gjerë dhe funksional për kapjen e biogazit dhe djegien e tij në mënyrë të kontrolluar, dhe kjo çon në çlirimin e gazit direkt në atmosferë dhe në shpërthime të mundshme.

Përbërësi kryesor i biogazit është metani i cili ka një efekt të madh serë dhe ka një temperaturë të ulët djegie, cka mbart rrezikun e zjarreve në venddepozitim. Për këtë arsye është e nevojshme për të hartuar një rrjet të puseve për kapjen e biogazit dhe djegien në mënyrë të kontrolluar.

2.2. Situata e mbetjeve në Qarkun e Tiranës

Sa i përket prodhimit të mbetjeve urbane në Shqipëri është shqetësues, për shkak të një numri faktorësh të ndryshëm ekonomike dhe sociale prodhimi i mbetjeve të ngurta urbane për frymë ka pësuar ndryshime të mëdha në vitet e fundit.

Siç ka ndodhur në vende të tjera me ndryshimet ekonomike dhe modernizimin pritet që përqindja e komponentëve të mbetjeve urbane do të ndryshojë me kohë. Ne ndoshta do të

ndihmojmë në rritjen e prodhimit për frymë dhe një rritje të përqindjes së materialeve jo organike.

Të dhënat për prodhimin nga Ministria e Transportit dhe Infrastrukturës tregojnë të dhënat e prodhimit të mbetjeve në Shqipëri në vitin 2014.

Në vitin 2014, sasia e mbetjeve të ngurta të prodhuara për frymë në nivel kombëtar është 1.05 kg / person në ditë, ndërsa për qarkun e Tiranës prodhimi është i 0.9 kg / person në ditë (Figura 2 dhe 3).

Qarku i Tiranës ka prodhimin më të lartë, i ndjekur nga qarku i Fierit, Gjirokastrës dhe Vlorës.

Nr	Qarku	Popullsia	Sasia vjetore mb. Ngurta shtëpiake (ton)	Sasia vjetore mb. Inerte (ton)	Sasia e mb. Ngurta shtëpiake (kg/ person në ditë)	Nr. Banorëve perfitues të shërbimit
1	QARKU BERAT	109,539	26,683	20,368	0.70	109,539
2	QARKU DIBËR	37,000	13,639	1,360	1.00	36,500
3	QARKU DURRËS	307,776	91,737	5,426	0.75	2,907,226
4	QARKU ELBASAN	203,470	58,138	15,880	1.05	197,320
5	QARKU FIER	218,262	93,538	14,523	1.05	203,815
6	QARKU GJIROKASTËR	96,964	34,909	2,175	2.13	77,786
7	QARKU KORCË	133,473	52,034	3,613	1.00	132,566
8	QARKU KUKËS	107,912	21,600	25,100	1.20	107,912
9	QARKU LEZHË	44,014	11,754	1,185	1.15	34,214
10	QARKU TIRANË	778,338	246,800	43,784	0.90	765,759
11	QARKU SHKODËR	147,569	32,586	4,044	0.60	145,709
12	QARKU VLORË	204,500	76,989	73,700	1.10	184,320
	Total					

		2,388,817	760,407	211,158	0.90	2,287,166
--	--	-----------	---------	---------	------	-----------

Figura 1. Gjenerimi i mbetjeve Sipas Qarqeve Viti 2014

Burimi: Ministria e Transportit dhe Infrastrukturës

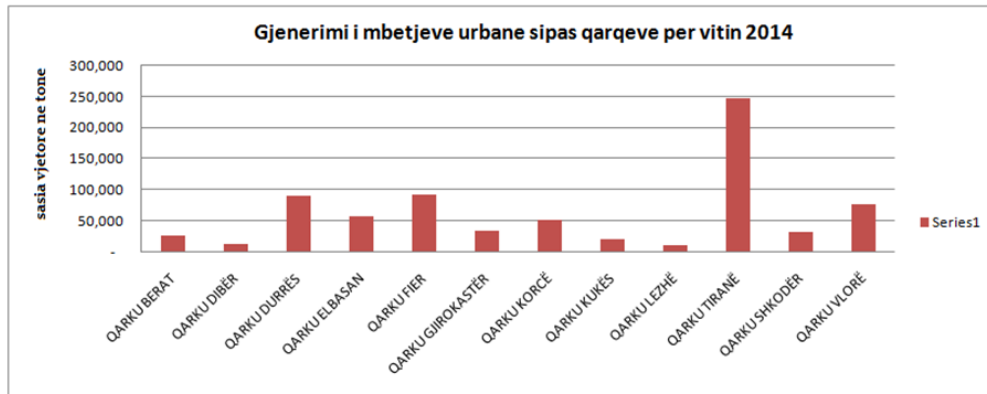

Figura 2. Mbetjet Urbane të gjeneruara sipas qarqeve për vitin 2014: Raport i Gjëndjes Në Mjedis 2014

Siç vihet re nga paraqitja grafike sasia më e madhe e mbetjeve urbane të gjeneruara për vitin 2014, është në qarkun e Tiranës.

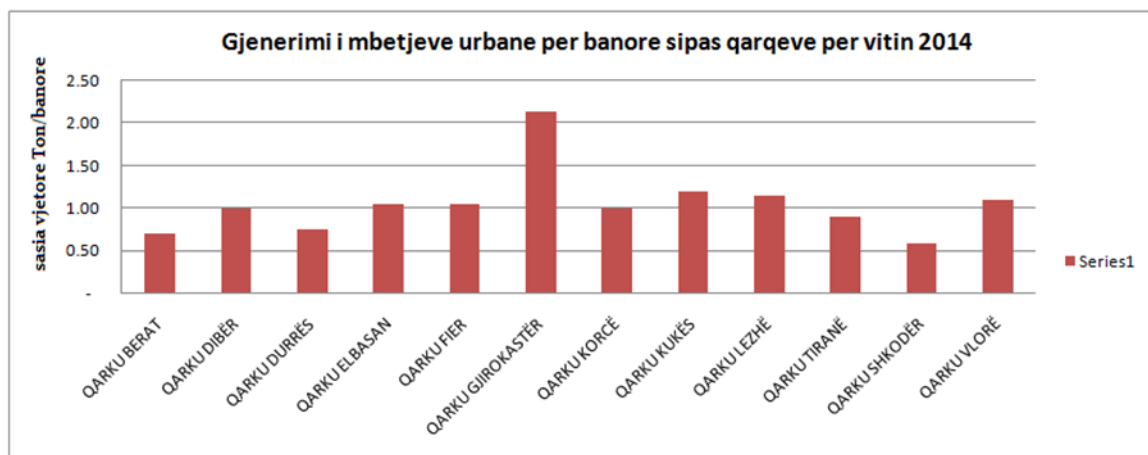

Figura 3. Sasia e mbetjeve urbane të gjeneruara për banor sipas qarqeve për vitin 2014: Raport i Gjëndjes Në Mjedis 2014

Edhe në Qarkun e Tiranës, ashtu si në shumicën e vendit, mbetjet në shumicën e zonave urbane mbledhen dhe transportohen nga kompani private të mbledhjes së mbeturinave. Zonat rurale ende nuk mbulohen nga shërbime të menaxhimit të mbetjeve, popullsia gjen zgjidhje individuale të tilla si djegia ose hedhja jashtë vendeve të caktuara.

Mbeturinat zakonisht digjen në vende të hapura, duke shkaktuar ndotje të madhe në zonat përreth. Si pasojë banorët lokalë dhe kafshët janë të ekspozuar ndaj substancave toksike (dioksinë etj.) të cilat përbëjnë rrezik ndaj shëndetit të tyre.

Në lidhje me natyrën e të dhënave të mbetjeve urbane, për përbërjen e mbetjeve dhe përqindjen e fraksioneve të ndryshme, është raportuar në studimin "Menaxhimi komunal i mbeturinave në Shqipëri, Arta Kodra, Agjencia e Mjedisit dhe Pyjeve, QKR për Mbeturina, Shqipëri, Nëntor 2013" me referencë në Planin Kombëtar të Menaxhimit të Mbetjeve (gusht 2010) dhe është ilustruar në figurën 4.

Waste stream	Average % in municipal waste stream	Weight within municipal waste of Albania (tonnes/day)	Weight within municipal waste of Albania (tonnes/year)
Organics	47.63	1 106	403 690
Wood	1.43	33	2 045
Paper	5.37	125	45 625
Cardboard	8.13	190	69 350
Total biodegradables	62.30	1 454	530 710
LD plastics	8.46	198	72 270
HD plastics	4.75	111	40 515
Glass	5.75	134	48 910
Textiles	5.27	123	44 895
Metals - ferrous	0.56	13	4 745
Metals - non-ferrous	0.57	13	4 745
Healthcare waste	0.17	4	1 460
Rubber	0.20	5	1 825
Inert waste	7.20	168	61 320
San-pro waste	3.25	76	27 740
WEEE	0.31	7	2 555
Batteries	0.02	1	365
Animal by-product waste	1.08	25	9 125
TOTAL	100	2 335 (0.7 kg/person/day)	852 360 (266 kg/person/year)

Source: SOER (2010)

Figura 4 Përbërja e mbeturinave si në Planin Kombëtar të Menaxhimit të Mbetjeve (Gusht 2010)

2.2.1 Qarku i Tiranës

Qarku i Tiranës shtrihet në pjesën qendrore të Shqipërisë, duke zënë një pjesë të Ultësirës Bregdetare dhe asaj të Kavajës, viset kodrinore përreth tyre dhe Malësinë e Tiranës. Ai kufizohet nga Qarku i Durrësit në Veri-Perëndim, me Qarkun e Dibrës në Veri e Verilindje, me Qarkun Elbasan në Lindje e Juglindje, me Qarkun e Fierit në Jug dhe me detin Adriatik në Perëndim. Qarku i Tiranës ka një sipërfaqje prej 1.586 km² me një popullsi prej 749'365 banorësh⁶. Qendra e Qarkut të Tiranës ndodhet në qytetin e Tiranës.

⁶ (Censusi 2011)

Popullsia e qarkut Tiranë përbën rreth 26.76% të popullsisë së vendit, referuar të dhënave të Census-it 2011 dhe dendësia mesatare e popullsisë është 472.49 banorë/km², krahasuar me 97,4 banorë/km² në rang vendi. Dendësia reflekton kryesisht përqendrimin e popullsisë në njësi vendore me sipërfaqe jo shumë të madhe.

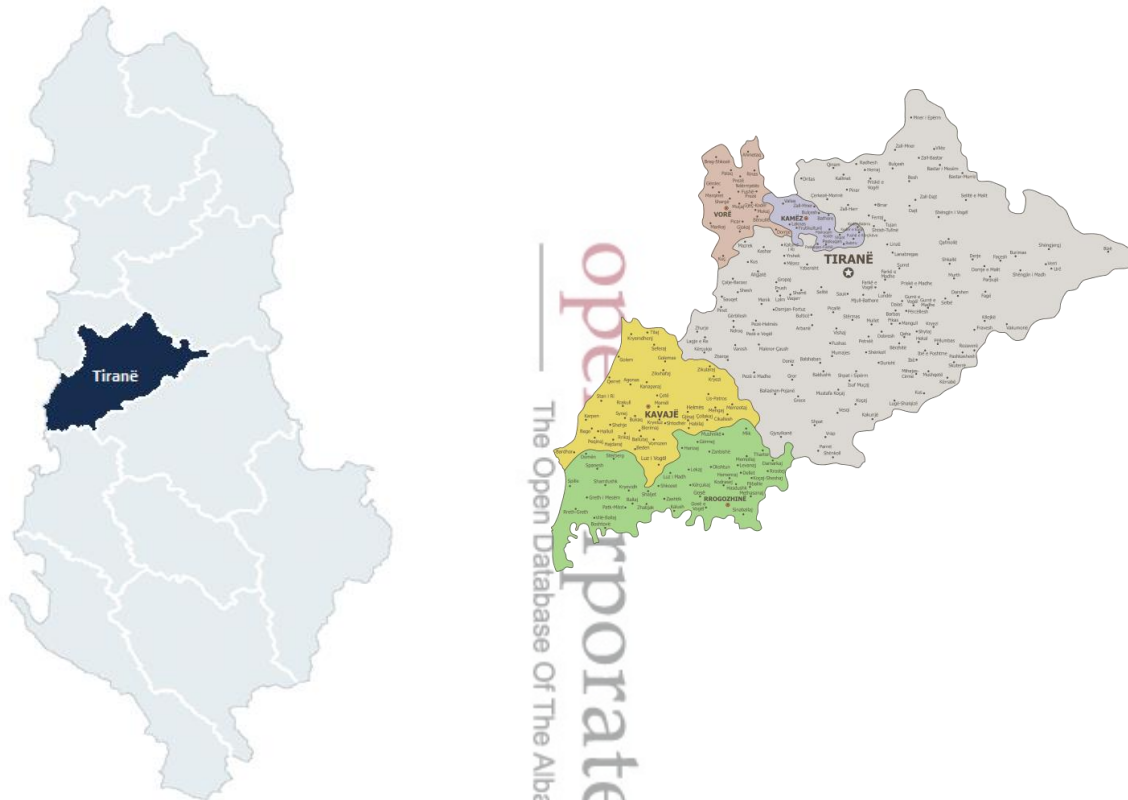

Figura 3 Qarku Tiranë

2.3 Përshkrim i shkurtër i projektit

Projekti i propozuar për Zonën e Trajtimit të Mbeturina Tiranë (Z.T.M.T.) parashikon ndërtimin e objekteve të ndryshme kryesore.

Teknologjitë e ndryshme dhe instalimet e parapara në integrimin e Z.T.M.T janë parashikuar dhe dimensionuar për tu adresuar në menaxhimin dhe trajtimin e mbetjeve të ngurta (inerte dhe mbetje urbane) të prodhuara në rrethin e Tiranës. Z.T.M.T. është projektuar për të pritur dhe trajtuar nga 550 në 800 ton / ditë mbeturina në fillim të operimit (Viti i 1) dhe është në gjendje të pranojë sasi më të lartë nëse është e nevojshme brenda kohëzgjatjes së koncesionit dhe në rast të një rritje të prodhimit të mbetjeve në qarkun e Tiranës.

Projekti i propozuar konsiston në ndërtimin e katër objekteve kryesore.

- Ndërtimi i impiantit të përpunimit të mbetjeve urbane (IPMU) me rikuperim të energjisë (Waste to Energy Plant- WTE) duke prodhuar energji elektrike.

- Ndërtimin e venddepozitimit të mbetjeve urbane, venddepozitimin e mbetjeve pas përpunimit në termovalorizator dhe atë të mbetjeve inerte.
- Ndërtimin e impiantit të riciklimit dhe stabilizimit të mbetjeve urbane.
- Ndërtimin e impiantit të përpunimit të ujrave të ndotur.

Dhe përkrah ndërtimit të objekteve të sipërpërmendura do të realizohet dhe kapsulimi final i venddepozitimit ekzistues.

Impianti i përpunimit të mbetjeve urbane, termovalorizator, do të jetë i përbërë nga 4 (katër) linja përpunimi të ndara. Kapaciteti i përpunimit të secilës linjë do të jetë 230 ton/ditë. Të katërta linjat do të ndërtohen në faza, linja e parë është parashikuar të fillojë punë në muajin e tetëmbëdhjetë të koncesionit. Linja e dytë është parashikuar të fillojë punë në muajin e 36 (tridhjetë e gjashtë), linja e tretë në muajin 50 (pesëdhjetë). Linja e fundit është parashikuar që të fillojë punë para muajit të 72-të. Secila linjë do të ketë një kapacitet përpunues prej 230 ton/ditë dhe në total të katërta linjat një kapacitet prej 920 ton/ditë.

Në të njëjtën kohë ndërtimi i një sistemi të venddepozitimeve është planifikuar për të garantuar hedhjen e të gjithë mbeturinave dhe pas mbylljes përfundimtare të venddepozitimit ekzistues. Venddepozitimet e reja do të jenë të ndërtuar sipas standardeve bashkëkohore të BE-së dhe legjislacionit shqiptar dhe do të parashikohen për lloje të ndryshme të mbeturinave.

Moduli i parë i venddepozitimit do të jetë operacional brenda 6 muajve nga fillimi i koncesionit. Ky venddepozitim i parë me një volum prej 1.67 milion m³ do të jetë për mbeturinat e ngurta urbane. Ai është planifikuar për një jetëgjatësi prej 6 deri në 10 vjet, dhe do të lejojë nga muaji i gjashtë i funksionimit të koncesionit pas mbylljes së landfillit ekzistues, depozitimin e mbetjeve urbane në përputhje me rregulloren e BE-së.

Ndërtimi i një sistemi të mbulimit dhe kapjes së biogazit për venddepozitimin ekzistues patjetër do të zgjidhë temën e funksionimit të një venddepozitim të mos menaxhuar dhe efektet e saj të mundshme mjedisore negative.

Z.T.M.T. do të ketë venddepozitime të tjera të planifikuara për hedhjen e hirit nga objekti IPMU dhe mbetjet inerte.

Venddepozitimi për hedhjen e hirit të gjeneruara nga instalimi i IPMU do të ketë kapacitet prej 1.8 milion m³ dhe është projektuar për një jetëgjatësi të projektuar prej 40 (dyzet) vjet. Përveç këtyre moduleve 2 venddepozitime të mëtejshme parashikohen për të marrë materiale inerte dhe jo të riciklueshme të ngurta me një kapacitet total prej 900,000 m³ dhe një jetëgjatësi 40 (dyzet) vjet.

Z.T.M.T ka parashikuar dhe një zonë riciklimi dhe diferencimi, impiant stabilizimi dhe impiant të trajtimit të ujrave të ndotur.

Ndërtimi i impiantit të riciklimit dhe diferencimit është mjaft i rëndësishëm, sepse ai kryen një përzgjedhje të mbeturinave në hyrje. Objektivi kryesor është për të gjeneruar një fuqi kalorifike optimale për IPMU. Ndërtimi i këtij impianti do të fillojë me realizimin e këtij projekti dhe do të ketë kapacitet 550-800 ton / ditë. Impianti do të ketë një kombinim të selektimit mekanik dhe manual dhe do të sigurojë përfitime shtesë në lidhje me materiale të riciklueshme të tilla si, metal, qelq, plastik.

Klasifikim manual do të rrisë aktivizimin e fuqisë puntore në këtë projekt.

Është parashikuar instalimi i një impianti stabilizimi për fraksionet organike Fraksion Organik të mbetjeve që do të drejtohet në venddepozitim dhe për të garantuar një qëndrueshmëri më të mirë në venddepozitim.

Z.T.M.T. do të ketë impiant të trajtimit të ujrave të ndotur me kapacitet prej 400 m³ / ditë që do të shërbejë për përpunimin e rrjedhave / ujërave të ndotura nga venddepozitimi ekzistues dhe nga venddepozitimet e reja. Ky impiant është e projektuar për të garantuar shkarkimin e rrjedhave sipas standardeve të BE-së për ujërave e zeza industriale.

Impianti është plotësuar nga të gjithë instalimin e funksionale të tilla si rrugët, zyrat, nënstacioni për lidhjen në rrjetin kombëtar ekzistues.

Koncepti i këtij projekti është i pari i këtij lloji në vend që kombinon menaxhimin e mbetjeve të ngurta (inerte dhe mbetje urbane) me përfitim në prodhimin e energjisë. Duhet theksuar se ky projekt është superior në krahasim me depozitimin direkt të mbeturinave, në aspektin e mjedisit, por edhe në aspektin ekonomik. Objektivi kryesor ka të bëjë me një menaxhim më të mirë të mbetjeve të ngurta urbane, shfrytëzimin në jetëgjatësi të zonave të depozitimit dhe konvertimin në energji.

Ndërtimi i këtij impianti ka përparësi për këtë zonë dhe më gjerë, sepse nga njëra anë ka për qëllim depozitimin e mbetjeve të ngurta (inerte dhe mbetje urbane), një problem serioz në vend, dhe në anën tjetër teknologjia e trajtimit realizohet me praktikat më të mira duke minimizuar ndikimin negativ në mjedis dhe në zonën përreth.

2.4. Vendndodhja dhe statusi i vendit të propozuar

2.4.1. Pozicioni gjeografik

Zona e propozuar për ndërtimin e impiantit të ri të MNU-ve dhe venddepozitimit do të shtrihet në jug dhe lindje të zonës së venddepozitimit ekzistues. Zona shtrihet në një shpat

kodrinor me pjerrësi të butë dhe lartësi +155 ÷ 95m mbi nivelin e detit e përshtatshme për implementimin e këtij projekti.

Kordinatat gjeografike janë:

41°17'43" Veri 19°46'22" Lindje

41°17'17" Veri 19°45'26" Lindje

41°17'37" Veri 19°45'29" Lindje

41°17'51" Veri 19°46'13" Lindje

2.4.2. Zona e propozuar

Zona e propozuar për realizimin e impiantit është e barabartë me rreth 120 hektarë (1200000 m²), sipërfaqja është e mjaftueshme për instalimin e infrastrukturës së nevojshme të projektit. Kjo zonë është ngjitur me venddepozitimin ekzistues dhe është një zonë fushore dhe kodrinore pjesërisht të papërdorura dhe pjesërisht të kultivuara. Morfologjia e zonës është e dukshme në tabelat Nr. 5, 6 dhe 7.

Zona ka një pjerrësi të përgjithshme të ulët në drejtim të jug-perëndimit dhe është i interseptuar nga prania e dy rezervuarëve të vegjël.

Figura 6 Vendndodhja e truallit të propozuar për projektin

Figura 7 Pamje nga zona

2.4.3 Statusi ligjor i tokës që do të zihet

Toka e propozuar është private në 39.9% të sipërfaqes, Pjesë e Bashkisë Tiranë, Njësia Administrative Vaqarr, Zona Kadastrale 3321. Kjo zonë rregullohet nëpërmjet legjislacionit në fuqi, përkatësisht nga Ligji Nr.8561, datë 22.12.1999 “Për Shpronësimet Dhe Marrjen Në Përdorim Të Përkohshëm Të Pasurisë Pronë Private Për Interes Publik”, i ndryshuar, Vendimi Nr. 127, datë 23.3.2000, “Për Përmbytjen Dhe Procedurat E Paraqitjes Së Kërkesës Dhe Të Njoftimit Për Shpronësimet Dhe Marrjen Në Përdorim Të Përkohshëm Të Pasurisë Pronë Private Për Interes Publik”si dhe ligje te tjera.

Sipërfaqja në 60.1% të saj është pronë shtet. Rrjedhimisht nuk ka asnjë problem apo konfuzion në mes të pronësisë së palëve.

Në kushtet kur 39.9 % është pronë shtet, do të nevojitet që të realizohen procedurat e shpronësimit për interes publik. Në territorin që do të shpronësohet nuk ka asnjë objekt të ndërtuar, pra kemi të bëjmë me pronë truall. Pra sipërfaqja e përgjithshme e truallit ku do të ngrihet impianti është 1.200.000 m², që do të thotë se sipërfaqja që do të nënshtrohet procedurave të shpronësimit është 478.800 m². Mbi bazë të tarifave të miratuara për zonën në fjalë nga Vendim nr.89, datë 03.02.2016, i Këshillit të Ministrave “Për miratimin e hartës së vlerës së tokës në Republikën e Shqipërisë”, vlera e shpronësimit është 478800x448 lekë/m² (tokë arre)= 214.502.400 lekë

2.4.4 Afërsia me qendrat e banuara

Vendi i propozuar për realizimin e Z.T.M.T shtrihet në jug-perendim të qytetit të Tiranës. Kjo zonë sic shihet nga figura ka distancë respektive nga zonat e banuara:

Qyteti i Tiranës (qendër)	6.0km
Sharrë	1.2km
Vaqarr	2.1km
Damjan Fortuzaj	1.8km

Figura 8 Distancat nga qendrat e banuara

2.4.5 Afërsia me lumenjtë

Zona e propozuar për ndërtimin e centralit shtrihet në rrjedhën e mesme të lumit Erzen dhe është e vendosur në veri, veri-lindje të lumit në një distancë prej 1.2 km nga ai (Figura 9).

Në këtë zonë ka 2 rezervuarë të përdorura ndoshta për arsye ujtitjeje.

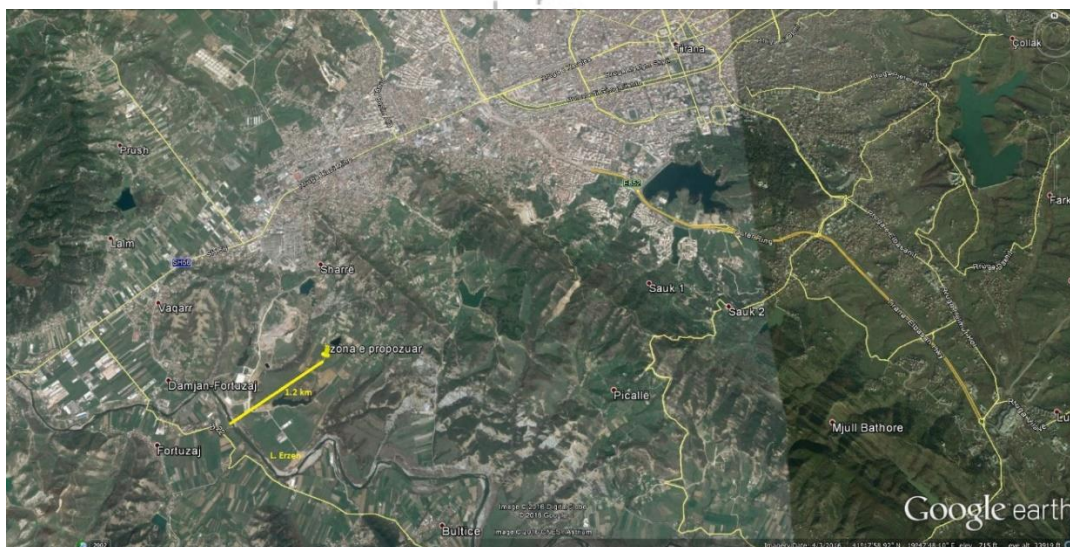

Figura 8.1 Distancat nga lumi Erzen

2.4.6 Klima

I ndodhur në zonën qendrore të Shqipërisë, qarku i Tiranës ka një klimë tipike mesdhetare, me dimër të butë dhe verë të nxehtë. Në Tiranë dhe në pjesët e tjera të qyteteve fushore në disa raste temperaturat mund të zbresin nën zero, por ky fakt ndodh zakonisht gjatë orëve të natës. Është e rrallë që akulli dhe bora të zgjasin më tepër se një ditë. Sidoqoftë temperaturat negative p.sh në Tiranë, nuk zgjasin më shumë se 5-6 ditë në vit. Ndërsa bora në Tiranë është një fenomen i rrallë. Karakteristikë për stinën e dimrit janë shirat, të cilët në mjaft raste janë të dendura. Në shumicën e vendit një pjesë e reshjeve ndodh edhe gjatë vjeshtës së vonë dhe në prag të pranverës. Këto të fundit me përjashtim të zonave malore janë mjaft të rralla gjatë stinës së verës. Një tipar i dallueshëm i klimës së Qarkut Tiranë është se aty përfshihen pothuajse të gjitha llojet e klimave të Shqipërisë, nga ajo mesdhetare fushore, deri tek ajo mesdhetare malore. Temperaturat mesatare vjetore luhaten nga 5,8 °C (Bixë), në 14,8 °C (Kavajë) dhe 15,1 °C (Tiranë). Temperaturat maksimale absolute kanë arritur në 41,5 (Tiranë) dhe 39,0 (Kavajë), ndërsa ato minimale absolute në -10,5 °C (Tiranë), në -34,7 °C (Bixë). Bixa konsiderohet si një nga pikat më të ftohta të vendit. Sasia mesatare vjetore e reshjeve shkon nga 1914 mm (Bixë), 1273 mm (Tiranë) dhe 1056 (Kavajë)⁷

2.4.7 Topografia

Është realizuar një studim topografik I gjithë zonës.

Zona ku është kryer rilevimi pozicionohet, në hartën me nomenklaturë K-34-100-B-a-1 dhe K-34-100-B-a-3, me një sipërfaqe rreth 120 ha.

Koordinatat u morën duke ju referuar rrjetit kombëtar Albpos i cili përputhet me kërkesat teknike të vendimeve qeveritare apo dhe manualeve teknike në Republikën e Shqipërisë. Elipsoidi EGS84, Projeksioni UTM (*UTM-EGS 1984 datum, Zonë 34 North, Meter; Cent. Meridian 21d E*).

Të gjitha matjet janë kryer me paisjet GPS, Marrësin GNSS Sokkia GRX1 me metodën RTK (*Real Time Kinematik*).

Rilevimi topografik u zhvillua në 3d për të paraqitur një pasqyrë të terrenit dhe komponentëve të tij me saktësi. Për kryerjen e matjeve në terren u përdor marrësi satelitor GPS Sokkia GRX1 GNSS Receiver.

⁷ Qarku Tiranë, Guida

Përmbajtja e terrenit është shprehur në vizatimet e dorëzuara sipas shenjave konvencionale dhe kodeve të përshtatshme dhe të aplikueshme në Republikën e Shqipërisë. Figura 10 paraqet rilevimin topografik të paraqitur në tabelat 5 dhe 6.

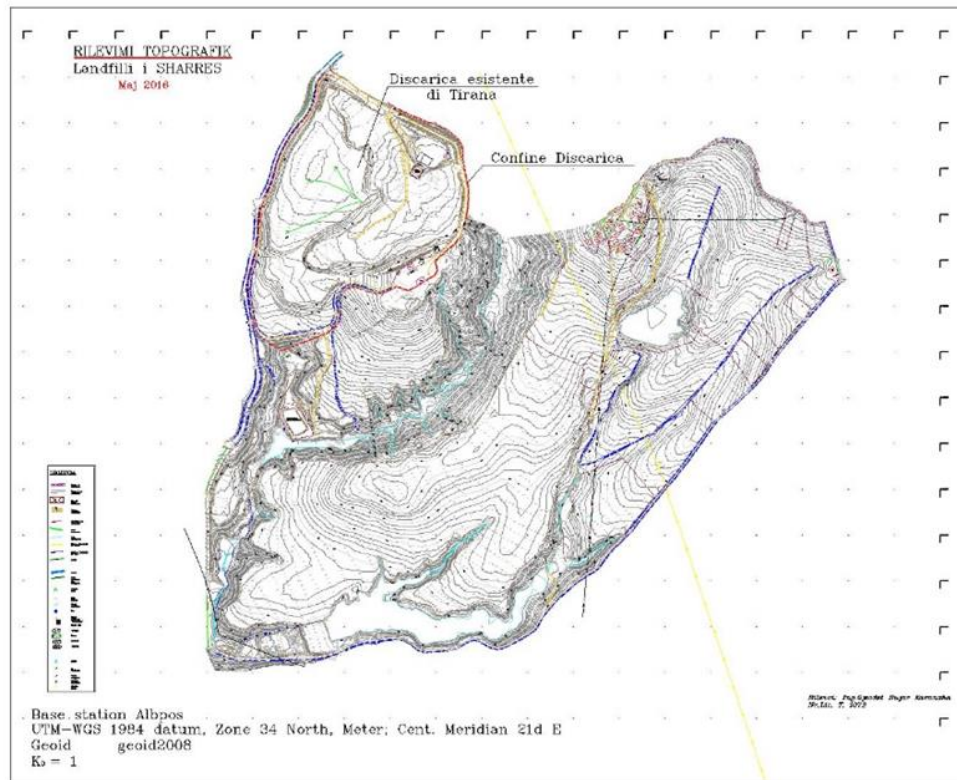

Figura 9 Rilevimi topografik

2.4.8 Veçoritë gjeologjike, gjeoteknike dhe sizmiologjike

2.4.8.1 Hyrje

Përshkrimi gjeologjik i referohet studimit gjeologjik të hartuar nga Altea Geo Studio për Paul Eürth.

Ky studim inxhiniero-sizmologjik u mbështet në Punimin “Sizmiciteti, Sizmotektonika dhe Vlerësimi i Rrezikut Sizmik në Shqipëri” (Aliaj etj., 2010), të publikuar nga Akademia e Shkencave e Shqipërisë, në Raportin mbi kushtet gjeologo-inxhinierike të sheshit në studim, të kryer nga Ing. Gjeolog Skender (2014), dhe në Raportin mbi Mikrozonimin Sizmik të Qytetit të Tiranës (Kociaj etj., 1988), si dhe në studime të shumta inxhiniero-sizmologjike të kryera në qytetin e Tiranës nga ish Instituti i Sizmologjisë deri në vitin 2007.

Studimi është kryer mbi pusët e hapura në zonë në lindje të venddepozitimit ekzistues në Sharrë. Këto të dhëna në këtë fazë janë të vlefshme për inkuadrim paraprak të karakteristikave gjeologjike dhe gjeoteknike të vendit të projektit të Z.T.M.T. Përfundimet e raportit janë paraqitur në kapitujt në vijim.

Për llogari të studimit inxhiniero-gjeologjik janë kryer 10 shpime me thellësi 10.00 m, 15.00 m, 20.00 m, dhe 25.00 m dhe janë shfrytëzuar të dhënat e shpimeve të tjere të kryer në atë zonë.

Në këtë studim është kryer vlerësimi i rrezikut sizmik që mund të kërcënojë këtë shesh ndërtimi në kushte trualli shkëmbor nëpërmjet një metodologjie bashkëkohore probabilitare Cornell-McGuire.

Vlerësimi i rrezikut sizmik të sheshit në studim në kushtet specifike konkrete të sheshit në studim do të kryhet duke përdorur programin kompjuterik SHAKE 2000 (G.A Ordonez, 2011).

Rreziku sizmik është shprehur me anë të parametrave fizikë të lëkundjeve të truallit si pasojë e vibrimit të tij nga tërmetet, të tillë si nxitimi maksimal PGA dhe nxitimet spektrale SA për periodat e lëkundjes së truallit.

Bazuar në parametrat fiziko-mekanikë që jepen në studimin gjeologo-inxhinierik është përcaktuar modeli gjeoteknik i këtij sheshi, i cili është përdorur për të llogaritur nxitimin maksimal të lëkundjes së truallit.

2.4.8.2 Kuadri gjeologo-tekonik në zonën rreth qytetit të Tiranës

Qyteti i Tiranës zë vend në Ultësirën Pran-Adriatike, pikërisht në pjesën fushore më jugore të sinklinalit molasik të Tiranës. Sinklinali i Tiranës, i gjatë rreth 80 km dhe i gjerë 10-12 km.

Paraqet një sinklinal asimetric me krahun perendimor me rënie të fortë deri të përmbysur dhe krahun lindor me rënie të butë. Ndërtohet nga depozitimet molasike të Miocenit të mesëm-të sipërm dhe pjesërisht të Pliocenit në pjesën më veriore të tij.

Molasa Miocenike vendoset transgresivisht dhe me mospërputhje këndore mbi strukturat karbonatiko-flishore të Zonave Jonike dhe Krutane

Molasa Miocenike përbëhet nga agjilite, alevrolite dhe ranorë, në bazën e Serravalianit edhe nga gëlqerorë lithotamnikë.

Molasa Pliocenike në Thumanë dhe Mamurras vendoset transgresivisht dhe me mospajtim këndor mbi mbi strukturën e Zonës Kruja si dhe mbi molasën Miocenike të krahut lindor të sinklinalit të Tiranës.

Nga qyteti i Tiranës drejt VP, sinklinali i Tiranës zgjerohet dhe mbulohet me sediment aluviale Kuaternare, të cilat shtrihen horizontalisht mbi sedimentet molasike Miocen-Pliocenike. Sedimentet Kuaternare përfaqësohen me zhavorre të ndërthurura më shtresa argjilash dhe ranash, që janë rreth 15-20 m të trasha në qytetin e Tiranës dhe drejt veriut arrijnë trashësinë rreth 200 m pranë lumit Mat.

Sinklinali i Tiranës nga perendimi kufizon me monoklinalin e Prezes nëpërmjet një shkëputje aktive të tipit kundrahijje. Drejt lindjes zhvishen depozitimet flishore Oligocenike dhe më tej ato karbonatiko-flishore që ndërtojnë antiklinalin e Dajtit (Zona e Krujës).

Antiklinali i Dajtit paraqitet në formën e një strukture lineare izoklinale, të komplikuar me një shkëputje aktive të tipit mbihijje në krahun perendimor të saj (Aliaj, 1996; shih Fig. 2, Fig. 3).

Qyteti i Tiranës zë vend në pjesën më jug-lindore fushore, 100-140 m mbi nivelin e detit. Nga lindja, jugu dhe perendimi fusha e Tiranës kufizon me kodra të ulta të ndërtuara nga sedimente të molasës Miocenike. Kjo fushë që i mbivendoset sinklinalit të Tiranës paraqet një strukturë të ngjashme me grabenet, e cila kufizon nga perendimi me kundrahijje e Prezës dhe nga lindja me mbihijjen e Dajtit (Aliaj etj., 2001).

Pikërisht në këtë kuadër lokal gjeologo-tekonik zë vend sheshi i ndërtimit në studim, ku do të ngrihet objekti në shqyrtim në Tiranë. Sinklinali molasik i Tiranës që shtrihet nën depozitimet Kuaternare është i mbërthyer si në morsë nga të dy anët nëpërmjet të shkëputjeve aktive mbihijje. Këto shkëputje aktive janë shkaktare të gjenerimit të tërmeteve të fuqishëm që kanë goditur e mund të goditin në të ardhmen zonën në afërsi të sheshit të ndërtimit.

Shkëputjet shtypëse janë aktive deri në ditët tona, çka dëshmohet nga tërmetet e gjeneruar prej tyre. Nga zona e shkëputjeve të Tiranës janë regjistruar tërmete me magnitudë deri 5.7 shkalla Rihter dhe intensitet epiqendror deri VIII¹/₂-VIII ballë shkalla MSK-64 (Aliaj, 1967).

2.4.8.3 Aktiviteti sizmik i qytetit të Tiranës dhe zonës përreth

Termeti më i forte që ka goditur Qytetin e Tiranës është ai i 9.1.1988 me $M_s = 5.4$ dhe intensitet në epiqendër $I_0 = 7-8$ balle MSK-64.

Nga shkëputjet sizmoaktive që rrethojnë zonën e Qytetit të Tiranës janë gjeneruar shumë tërmete, me të fuqishmit ndër ta janë: termeti i 1617 me $I_0 = 8$ balle MSK-64 në Krujë, 26.8.1852 me $I_0 = 8$ balle në Kepin e Rodonit, 16.5.1860 me $I_0 = 8$ balle në Uren e Beshirit, 4.2.1834 me $M_s = 5.6$ në Ndroq, 19.8.1970 me $M_s = 5.5$ në Vrap, 16.9.1975 me $M_s = 5.3$ në Kepin e Rodonit, 22.11. 1985 me $M_s = 5.5$ në Gjirin e Drinit, dhe 9.1.1988 me $M_s = 5.4$ në Tiranë.

Tirana është prekur nga tërmete me intensitet 7-8 balle MSK-64 dhe me magnitudë deri $M_s = 5.7$ (Aliaj, 1997). Nga pikepamja sizmotektonike Qyteti i Tiranës mund të preket në të ardhmen nga tërmete me $M_{max} = 5.5$ deri 5.9 (Aliaj, 1997), dhe sipas hartës të tërmeteve maksimale të mundshëm Tirana përfshihet në zonën me $M_{max} = 5.8 - 6.4$ ose $M_{max} = 6.1 \pm 0.3$ (Kociaj, 1986).

2.4.8.4 Modeli gjeoteknik i sheshit të ndërtimit

Nga modeli gjeoteknik i përcaktuar nga studimi gjeologo-inxhinierik i kryer nga Ing. Gjeolog Skender Allkja (2014) rezulton se në sheshin e studimit, Tiranë janë ndeshur depozitime Kuaternare aluvialo-eluviale, taraca e lumit të Tiranës dhe Lanës, të cilat u mbishtrihen depozitimeve molasike Miocenike të mesme-të sipërme, që takohen në zonën e sheshit të ndërtimit në thellësinë 7.00-10.00 m. Në formë të përmbledhur nga sipërfaqia deri në thellësinë 10.00 m, ku takohen shkëmbijtë rrënjësore në zonën afër objektit të ndërtimit.

Siç shihet, në ndërtimin gjeologo-inxhinierik të sheshit në studim marrin pjesë depozitime Kuaternare deluvialo-eluviale.

Pra, në ndërtimin gjeologo-inxhinierik të sheshit në studim marrin pjesë depozitime Kuaternare dhe shkëmbij të Miocentit të sipërm: ndërthurje alevrolitësh, ranorësh dhe argjilitësh.

Shpejtësia mesatare e valëve tërthore për prerjen e trojeve dherore, të vendosur mbi shkëmbijtë rrënjësore, është llogaritur nga modeli gjeoteknik.

Nga modeli gjeoteknik llogaritet shpejtësia mesatare e valëve tërthore për pjesën e sipërme të prerjes, si vijon: $V_s, 30 = 30.00 / 0.0950 = 315 \text{ m/sek.}$

Shpejtësia mesatare e pakos së depozitimeve dherore të vendosura mbi shkëmbijte rrënjësore është: $V_{s,20} = 20 / 0.0719 = 278 \text{ m/sek.}$

2.4.8.5 Klasifikimi i Truallit të Sheshit të Ndërtimit

Sheshi i ndërtimit, nga pikëpamja e shtresave që e ndërtojnë atë, klasifikohet truall i kategorisë II-të sipas Kodit Shqiptar të Projektimit KTP-N.2-89, dhe në bazë të shpejtësisë mesatare të valëve tërthore për pjesën e sipërme të prerjes $V_{s,30} = 315 \text{ m/sek}$ klasifikohet truall i klasës C sipas Eurokodit 8 (EC-8, 2003).

2.4.8.6 Përfundime

Mbështetur në materialin e trajtuar në këtë studim inxhiniero-sizmologjik për vlerësimin e rrezikut sizmik me programin kompjuterik SHAKE2000 të sheshit të studimit, për shtesën e Landfillit të Sharrës, Tiranë, nxirren këto përfundime kryesore:

1. Sheshi në studim klasifikohet si truall i kategorisë së II-të sipas KTP-N.2-89, truall i klasës C sipas Eurokodit 8 (EC-8, 2003).

2. Parametrat kryesore të rrezikut sizmik të sheshit në studim në kushte trualli shkëmbor ($V_{s, 30} = 760 \text{ m/sek}$) janë: për periudhë përsëritje 475 vjet: shpejtimi maksimal $PGA = 0.267 \text{ g}$, ndersa shpejtimi spektral në periodën 0.2 sek $S_a(0.2 \text{ sek}) = 0.629 \text{ g}$ dhe për perioden 1.0 sek $S_a(1.0 \text{ sek}) = 0.184 \text{ g}$.

3. Sipas Kodit Shqiptar të Projektimit KTP N.2 - 89 parametrat për sheshin konkret janë: intensitet 7.5 ballë (MSK-64), truall i kategorisë së II-të: $k_E = 0.165$ g, $\beta(T) = 2.0$, dhe shpejtimi spektral maksimal : $S_a(T) = 0.165 \times 2.0 = 0.330$ g, $T_C = 0.4$ sek, $T_D = 1.23$ sek.

Ne formatin e Kodit Shqiptar të Projektimit KTP.N2-89 mund të paraqiten edhe spektri elastik i reagimit sipas analizës të reagimit dinamik me programin SHAKE2000, për tavanin e shtresës së dytë, thellësi 8.00 m, që rezulton me vlerën e nxitimit maksimal 0.534 g për 475 vjet periodë përsëritje të tërmetit, dhe me $T_C = 0.40$ sek dhe $T_D = 1.23$ sek.

4. Sipas Eurokodit 8, spektri elastik i reagimit që rezulton për tavanin e shtresës së dytë në thellësinë 8.00 m, është si më poshtë:

Per probabilitet 10 % / 50 vjet për kategorinë C të truallit sipas EC-8 rezultojnë parametrat: shpejtimi maksimal $a_0 = 0.534$ g dhe shpejtimi spektral maksimal $S_e(T) = 1.335$ g, $S = 2.00T_B = 0.20$ sek, $T_C = 0.60$ sek, dhe $T_D = 2.0$ sek.

5. Për llogaritjen e strukturës të objektit në shqyrtim rekomandojmë përdorimin e spektrit elastik të reagimit sipas Eurokodit 8 me parametrat që rezultuan për tavanin e shtresës së dytë, thellësi 8.00 m për probabilitetin 10 % / 50 vjet (perfundimi 4). Nëse u duhen parametra të spektrave të reagimit për nivele të tjera thellësie të konsultohen me ne.

6. Një parameter i rëndësishëm për reagimin dinamik të truallit janë periodat e vibrimit të pakos së depozitimeve dherore të vendosura mbi shkëmbijtë rrënjësorë.

Perioda e vibrimit të truallit sipas spektrit të reagimit të nxitimit spektral, nga llogaritjet me programin SHAKE2000 për nivelin 8.00 m, tavani i shtresës së dytë, vihet re në brezin e periodave $T_s = 0.05$ deri 0.5 sek.

Perioda predominuese e vibrimit të truallit në sheshin në studim sipas formulës $T_p = 4H/V$ është $T_p = 4 \times 20 / 278 = 0.287$ sek.

2.4.9 Gjendja aktuale e rrjetit dhe e lidhjes së shërbimeve

Z.T.M.T. parashikon instalimin e një centrali 15.4MË cili do të funksionojë përmes djegies së mbetjeve urbane që do të furnizohet nga qarku i Tiranës. Zona ku do të ndërtohet centrali është në mes të dy linjave 220kV, të cilat janë ndërtuar në të njëjtën rrugë dhe me shtylla me linjë të dyfishtë.

Linja e parë është ajo e 220kV që del nga nënstacioni 220/110/35kV Sharrë dhe shkon në nënstacionin 400/220kV Elbasan 2, ndërsa linja e dytë është linjë që del nga nënstacioni Tirana 2 400/220/110kV dhe shkon në nënstacionin 400/220kV Elbasan 2.

Pika e lidhjes është parashikuar që do të merret nga një ndarje në një nga këto linja dhe të lidhet nënstationi i Z.T.M.T me hyrje-dalje. Do të jetë një nënstationi 220/35kV, e pajisur me një transformator 25MVA me tension prej 35/220kV.

Në anën e 35kV, përmes një cele, ajo do të jetë i lidhur me gjeneratorët e prodhimit të energjisë të cilat janë të vendosura në ndërtesën e turbinave. Në anën 220kV do të dalë me thika duke punuar me çelësa dhe thika. Ana 220kV e nënstationit do të jetë e pajisur me dy palë zbarra me dy ushqyes 220kV (hyrje dhe dalje të lidhur me linjën që do të jetë e ndarë). Linja e daljes do të jetë e pajisur me thika, cela, shkarkuesi, transformatorit tensioni, siguresa të dyfishta që mundësojnë kalimin e linjave nga një palë e zbarrave në një tjetër. Linja daljes do të jetë e pajisur edhe me mbrojtjen përkatëse stafetë (sipas standardeve të OST). Zbara do të jetë e pajisur me mbrojtje sipas standardeve ndërkombëtare. Nënstationi do të ketë miniskaden e saj e cila do të komunikojnë në përputhje me qendrën kombëtare përmes fibrave optike. Në ndërtesën e shërbimit të nënstationit do të jetë i instaluar paneli i mbrojtjes rele, panelet e kontrollit, telekomunikacionit dhe pajisje të tjera të përdorura për punë të mirëmbajtjes të nënstationit.

2.4.10 Disponueshmëria e rrugëve hyrëse

Hyrja në vendndodhje bëhet nëpërmjet një rruge rurale e cila ka nevojë për zgjerim dhe rikonstrukcion. Gjithashtu kërkohet dhe hapje e rrugëve të reja për të bërë më të aksesueshme Z.T.M.T.

Në figurën e mëposhtme paraqitet pamja nga lart e rrugës, vendit dhe pozicioni ku do të instalohet Z.T.M.T.

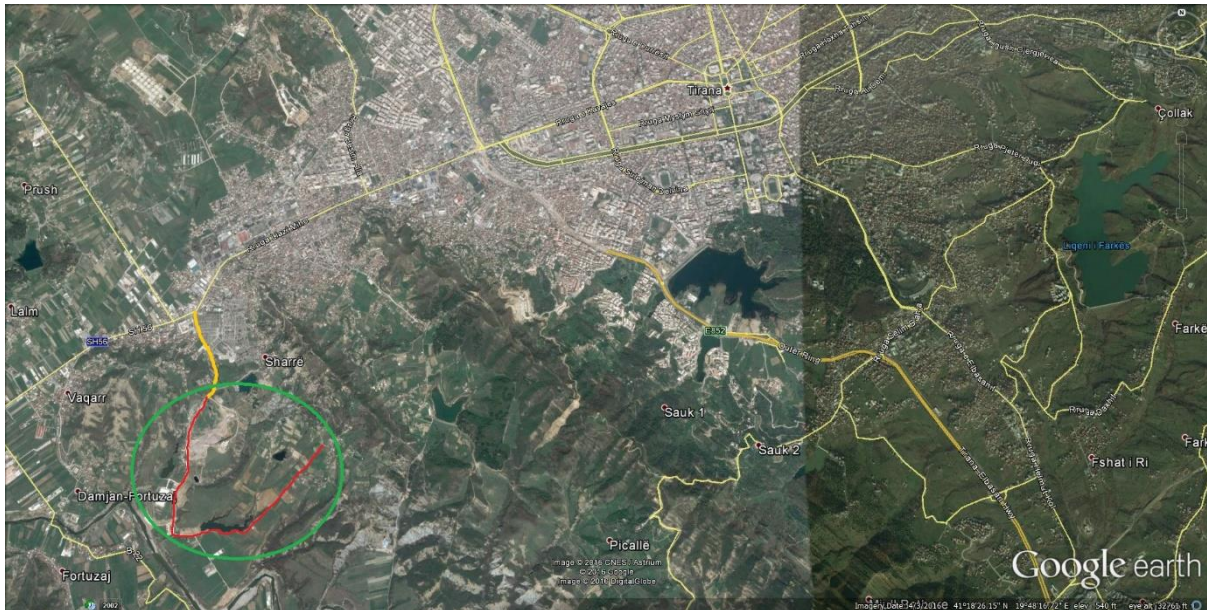

Figura 11 Pozicioni i Impiantit dhe Rrugët Lidhëse

2.5 Angazhimi I paleve te interesuara ne PPP

Në projektet e teknologjisë moderne, pjesëmarrja e palëve te interesuara është një faktor i rëndësishëm i suksesit, edhe pse dihet vështiresia. Projektet që deshtojne në këtë aspekt shpesh mund të përballen me protesta, konfliktet dhe ceshtje gjyqësore.

“Ndërkohe që projekte të tilla paraqesin mundësi për krijimin e njohurive, bizneseve apo përfitimeve shoqërore nga këndvështrimi i komunitetit të drejtimit të paleve te interesuara, ata shpesh përfaqësojnë një kërcënim potencial për shëndetin, sigurinë apo begatine nga perspektiva e komunitetit të njerëzve që të ndodh të jetojnë pranë objekteve”⁵

Duket e pashmangshme që çdo ndryshim në praktikat aktuale mund të perceptohet si një kërcënim nga disa aktorë që janë të prekur, ose në mënyrë të drejtpërdrejtë nga punimet, ose indirekt me ndryshimin e status-quo.

Propozuesi, në bashkëpunim të ngushtë me Ministrinë, do të angazhohet në disa aktivitete për të sjellë informacionin e duhur, përfshirjen dhe angazhimin e komuniteteve. Kjo mund të arrihet me ane të procesit të njohur të "palëve të interesuara", që konsiston në:

identifikimin e grupeve kryesore të palëve të interesuara, vlerësimin e nevojave dhe shqetësimet në lidhje me procesin e menaxhimit të mbetjeve (ndihmuar nga aktorët lokalë), që mbështesin formimin e grupeve të organizuara nga vendasit e përfshirë;

- Duke beret e mundur një miksim të rugeve formale dhe informale të komunikimit, përmes të cilit do behet I mundur mbajtja e një dialogu të ndërsjellë të besueshmerie;

- Duke përfshirë njerezit e vendit të cilët kanë njohuri janë të respektuar dhe tejkalojnë rolet;
- Duke shpërndarë në mënyrë të hapur informacionin për natyrën e sfidave dhe zgjidhjet teknike të propozuara;
- Të jenë të pranishëm dhe të diskutojnë rreth efekteve që do të sjellë ky projekt në komunitet;
- Të grumbullohen propozimet dhe sugjerimet për të zbutur efektet që perceptohen negative
- Të mbështeten projektet e komunitetit dhe veprimet të cilat do të bashkeveprojnë me projektin (p.sh. keshillim për organizim të kooperativave).

Të gjitha projektet në përgjithësi përfitojnë nga këto procese. Minimizimi i rrezikut të kundërshtimit dhe konflikteve do të ndikojë në rritjen e nivelit të ndërgjegjësimit, angazhimit dhe fuqizimit të komuniteteve lokale. Në rastin tonë, këto përfitime do të reflektohen në performancë më të mirë mjedisore të të gjithë ciklit të mbeturinave, nga prodhimi i mbeturinave përmes grumbullimit të mbetjeve (grumbullimi i llojeve të ndryshme të mbeturinave, konceptin e ripërdorimit / riciklim) për menaxhimin trajtimin dhe asgjësimin. Kjo detyrë do të garantojë një transferim të saktë të teknologjive dhe trajnim në punë.

2.6 Struktura e BE-se për menaxhimin e mbeturinave

2.6.1 Struktura Ligjore

Ashtu sikurse trajtohet në kapitullin 9 të raportit, Qeveria Shqiptare është duke kaluar nëpër procesin e transpozimit të ligjit shqiptar direktivat e BE-së mbi temat mjedisore dhe për menaxhimin e mbeturinave. Direktivat kryesore të BE-së për menaxhimin e mbetjeve janë të shënuara më poshtë:

Direktiva n.1999/33/Ce

- Vendimi n. 2003/33/Ce –kriteret dhe procedurat për pranimin e mbetjeve në landfill
- Vendim n. 2000/532/CE
- Direktiva n. 2000/53/CE
- Direktiva n. 2010/75/CE – për djegien e mbetjeve
- Direktiva 2002/95/Ce
- Direktiva 2002/96/Ce
- Rregullorja CEE 1774/2002

- Direktiva 2004/12/Ce qe modifikon 94/62/Ce
- Direktiva 2006/21/CE ndryshime ne rregulloren Ce 596/2009
- Direktiva 2006/66/Ce e 2008/103/Ce
- Direktiva **2008/98/EC mbi mbetjet (Direktiva ne kuader te mbeturinave)**

Direktiva **2008/98/EC mbi mbetjet (Direktiva ne kuader te mbeturinave)** përcakton konceptet themelore dhe përkufizimet që lidhen me menaxhimin e mbeturinave, siç janë përcaktimet e mbetjeve, riciklimin, rikuperimin. Ajo shpjegon se kur mbetjet pushojne procesin e te qenurit si mbetje dhe kthehen ne material të mesme të papërpunuar (të quajtur kështu kriteri I perfundimit te mbetjeve), dhe si të bëhet dallimi në mes të mbeturinave dhe nënprodukteve.

Direktiva përcakton disa parime themelore të menaxhimit të mbetjeve: kërkon që mbetjet të menaxhohen pa rrezikuar shëndetin e njeriut dhe dëmtuar mjedisin, dhe në veçanti pa rrezik për ujë, ajrin, tokën, bimët

ose kafshët, pa shkaktuar shqetësim përmes zhurmës apo aromave, dhe të pa ndikuar negativisht në fshat apo vende me interes të veçantë.

Legjislacioni i mbeturinave dhe politikat e shteteve anëtare të BE-së do të zbatohet si qëllim prioritar hierarkine e meposhtme te trajtimit te mbeturinave: nga parandalimi për rikuperim (përfshirë rikuperimin e energjisë nga mbeturinat dhe së fundi deponimin e mbeturinave

Legjislacioni i BE-së trajton standardet dhe kërkesat për projektimin, ndërtimin, punën dhe menaxhimin e trajtimit të mbeturinave, duke përfshirë djegien e mbeturinave, dhe impiantet ne dispozicion. Duke iu referuar impianteve te djegies dhe energjise dhe landfillleve theksojmë Direktivat dhe Vendimet Europiane si me poshte: European:Djegia e mbeturinave sipas struktures se BE:

- DIREKTIVA 2000/76/CE
- DIREKTIVA 2010/75/CE
- VENDIM 2006/329/CE

Landfilli I mbeturinave sipas struktures se BE:

- Direktiva 1999/31/EC e 26 Prill1999 per landfillin e mbetjeve ;

2.6.2 Prodhimi I MNU dhe menaxhimi ne BE

Prodhimi I MSU (Mbetjet e Ngurta Urbane) ne BE do te jete nje pike referimi per Shqiperine, per situaten e tashme dhe te ardhme. Analiza e prodhimit MSU dhe menaxhimit në BE është kryer në lidhje me të dhënat e mbledhura dhe të publikuara nga EUROSTAT që nga viti 1995.

Të dhënat janë përdorur gjerësisht për të krahasuar gjenerimin e mbetjeve urbane dhe trajtimin në vende të ndryshme. Treguesit për mbetjet urbane janë përdorur për të monitoruar politikat europiane te ketyre mbetjeve. Të dhënat për mbetjet urbane te shprehura në "kilogramë për frymë" janë pjesë e një grupi treguesish vjetore hartuar për të monitoruar strategjinë e zhvillimit të qëndrueshëm të BE "

Figura12 dhe 13 shoë gjenerimin e mbetjeve urbane sipas vendeve te shprehura ne kilogram per koke.

Për të ilustruar trendet, Tabela 1 tregon mbeturinave për vite të përzgjedhura, që mbulon periudhën 1995 deri 2014. Për lehtësi leximi më të mirë, Figura 12 mbulon vetëm vitet 2004 dhe 2014. Të dy përfshijnë krahasimin EU-27agregate per. Në figurën 1, vendet janë të renditura në rënie nga gjenerimi I mbetjeve urbane ne në vitin 2014.

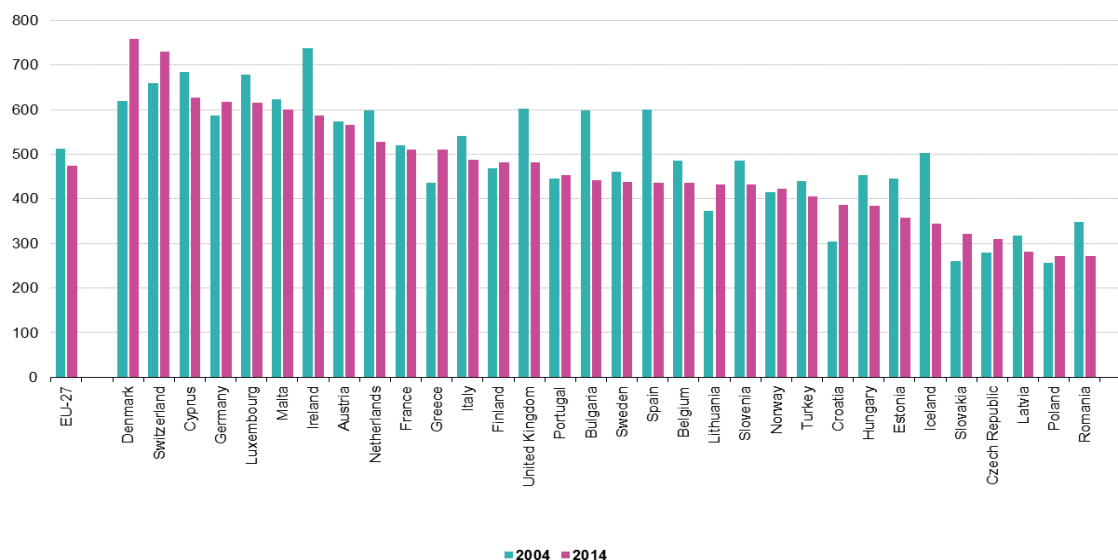

Figura 12. Prodhimi I MNU ne vendet e BE ne kilogram per frymë

Për vitin 2014, prodhimi i përgjithshëm i mbetjeve urbane për kokë banori ndryshojnë në mënyrë të konsiderueshme nga vendi, duke filluar nga 759 kg për frymë në Danimarkë ne 272 kg për frymë në Poloni dhe Rumani. Variacionet reflektojnë diferencat në konsum dhe mirëqenien ekonomike, por edhe nga menyra se si eshte bere mbledhja dhe menaxhimi I

mbetjeve urbane. Ekzistojnë dallime mes vendeve lidhur me shkallën në të cilën mbetjet nga tregtia, nga firmat dhe administrata janë grumbulluar dhe menaxhuar së bashku me mbetjet nga familjaret.

Periudhat 1995-2004 dhe 2004-2014 tregojnë trendet e mëposhtme në 31 vendet me seri të plotë kohore, me përjashtim të Greqisë (nuk ka të dhëna për vitin 1995)

Në 17 nga 31 vende, sasia e mbeturinave komunale të gjeneruara për frymë është rritur në mes të 1995 dhe 2014. Normat më të larta mesatare vjetore e rritjes janë regjistruar për Greqinë në bazë të 1996 dhe 2013 shifra (2.3%), Malta (2.2%) dhe Danimarka (2.0%). Në 12 vende, normat vjetore të rritjes alternuar, me një normë pozitive të rritjes vjetore në vitet e para, duke zbritur dhe duke u bërë negative në dhjetë vitet e fundit.

Nga katërbëdhjetë vendet me një rënie të përgjithshme nga viti 1995 deri në vitin 2014, vetëm dy (Bullgaria dhe Sllovenia) treguan një rënie si para dhe pas vitit 2004. Bullgaria tregoi uljen më të madhe, me një rënie të qëndrueshme vjetore mesatare prej -2.4%, e ndjekur nga Sllovenia, -1.7% në vit.

	1995	2000	2004	2008	2011	2014	change (%) 1995-2014
EU-28	:	521	511	520	496	475	:
EU-27	473	523	513	521	497	475	0
Belgium	455	471	485	479	456	435	-4
Bulgaria	694	612	599	599	508	442	-36
Czech Republic	302	335	279	306	320	310	3
Denmark	521	610	620	741	781	759	46
Germany	623	642	587	589	614	618	-1
Estonia	371	453	445	392	301	357	-4
Ireland	512	599	737	718	617	586	14
Greece	:	412	436	458	503	510	:
Spain	510	658	600	551	485	435	-15
France	475	514	519	541	538	511	8
Croatia	:	262	304	415	384	387	:
Italy	454	509	540	552	529	488	7
Cyprus	595	628	684	728	683	626	5
Latvia	264	271	318	345	350	281	6
Lithuania	426	365	373	428	442	433	2
Luxembourg	587	654	679	697	666	616	5
Hungary	460	446	454	454	382	385	-16
Malta	395	546	623	674	589	600	52
Netherlands	539	598	599	600	568	527	-2
Austria	437	580	574	600	573	565	29
Poland	285	320	256	320	319	272	-5
Portugal	352	457	445	518	490	453	29
Romania	342	355	349	411	259	272	-20
Slovenia	596	513	485	542	415	432	-28
Slovakia	295	254	261	313	311	321	9
Finland	413	502	469	521	505	482	17
Sweden	386	428	460	483	449	438	13
United Kingdom	498	577	602	541	491	482	-3
Iceland	426	462	503	495	320	345	-19
Norway	624	613	414	487	485	423	-32
Switzerland	600	656	660	736	689	730	22
Montenegro	:	:	:	:	:	508	:
The former Yugoslav Republic of Macedonia	:	:	:	:	357	370	:
Serbia	:	:	:	347	375	302	:
Turkey	441	465	440	400	416	405	-8
Bosnia and Herzegovina	:	:	:	:	340	349	:

Figura 13 Prodhimi I MNU ne vendet e BE ne kilogram per frymë

Nga viti 2004 e tutje, metodologjitë u finalizuan në shumicën e vendeve, në mënyrë që gjenerimi e kohe dhe seri I mbetjeve ne 2004 dhe më pas kane ardhur më te sakta dhe te qëndrueshme sesa ndermjet viteve 1995 dhe 2003.

Duke parë në llojin e trajtimit të MNU EUROSTAT ka kryer analiza statistikore mbi zgjidhjet e punësimit për çdo vend të BE-27 (mbeturinat shkojnë ne landfill, digjen, riciklohen dhe perzihen), nga viti 1995 deri në vitin 2014.

Figura 14 tregon sasinë e mbeturinave urbane në Bashkimin Evropian (BE-27) për periudhën 1995 deri në vitin 2014 me metodën e trajtimit (depozitim, djegie, riciklimit, kompostimit), në kg / frymë.

Figura 13 pasqyron llojin e trajtimit te MNU ne vendet e BE ne 2008.

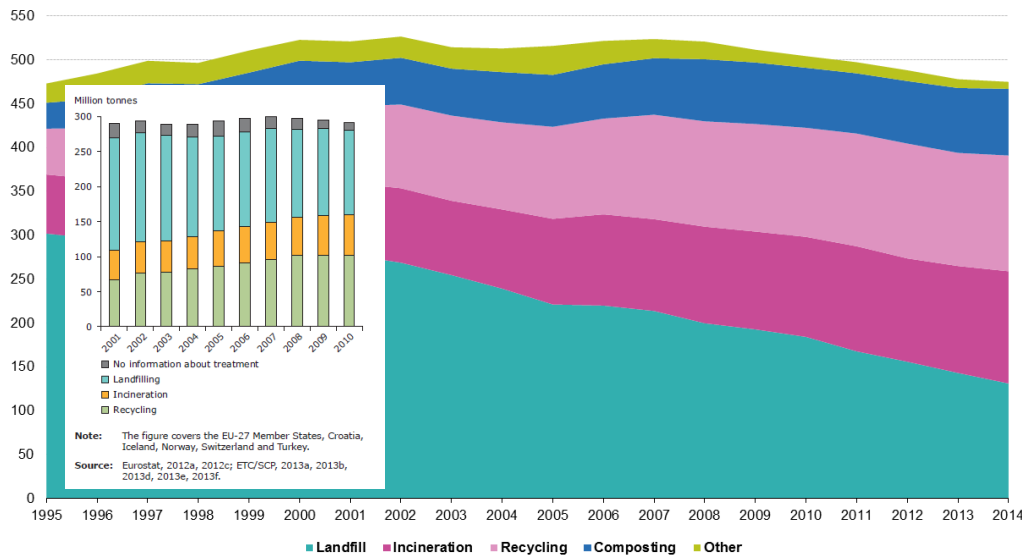

Figura 14 Trajtimi I mbetjeve urbane sipas EU-27, (kg per fryme), 1995 - 2014 - Burimi: Eurostat

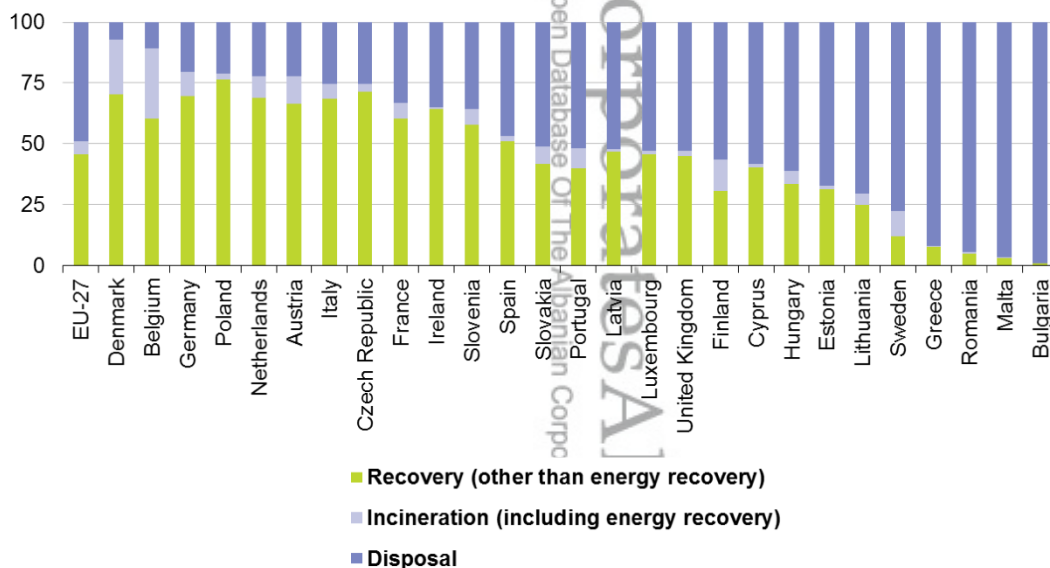

Figura 15: Lloji I trajtimit ne vendet e BE per vend viti 2008 (EUROSTAT)

Edhe pse shumë janë gjeneruar në BE-27, shuma e përgjithshme e mbeturinave urbane në landfill është zvogëluar. Në periudhën e referencës, totali mbetjeve urbane në landfill në BE-27 ra me 78 milion ton, ose 54%, nga 144 milion ton (302 kg për frymë) në vitin 1995 në 66 milion ton (131 kg për frymë) në vitin 2014. Kjo korrespondon me një rënie mesatare vjetore prej 4.0%. Gjatë dhjetë viteve të fundit (2004-2014) depozitimi në landfill ka rënë nga më shumë se 5.6% në vit mesatarisht.

Si rezultat i kësaj, shkalla e depozitimit të mbetjeve në landfill në krahasim me prodhimin e mbetjeve urbane, në BE-27 ka rënë nga 63.8% në vitin 1995 në 27,5% në vitin 2014.

Ky reduktim pjesërisht mund t'i atribuohet zbatimit të legjislacionit evropian, për shembull Direktiva 62/1994 për paketimin dhe mbeturinat e paketuara. Nga viti 2001, shtetet anëtare duhej të mbulojnë një minimum prej 50% të të gjitha materialeve të paketimit vënë në treg.

Me vendosjen e objektivit prej 60% të rikuperimit në 31 dhjetor 2008, ka pasur një rritje të mëtejshme në sasinë e mbeturinave të paketuara dhe atyre të grumbulluara vecmas.

Për më tepër, Direktiva 31/1999 për depozitimin në landfill ka përcaktuar se shtetet anëtare u detyruan të reduktojnë sasinë e mbetjeve të biodegradueshme urbane që do depozitohen në 75% nga 16 korrik 2006, në 50% nga 16 korrik 2009 dhe në 35% nga 16 korrik 2016. Reduktimi është llogaritur në bazë të sasisë totale të mbetjeve të biodegradueshme urbane të prodhuara në vitin 1995. Direktiva ka çuar në vende miratimit të strategjive të ndryshme për të shmangur dërgimin pjesëve organike të mbeturinave urbane në landfill, përkatësisht kompostimin (përfshirë fermentimin), djegjen dhe pre- trajtimin, të tilla si trajtimin mekanik-biologjik (duke përfshirë stabilizimin fizik).

Si rezultat, sasia e mbetjeve të riciklueshme u rrit nga 25.0 milion ton (52 kg për kokë banori), në vitin 1995 në 66 milion ton (132 kg për kokë banori), në vitin 2014 me një normë mesatare vjetore prej 5.2%. Pjesa e mbeturinave urbane të ricikluara u rrit nga 11% në 28%.

Rekuperimi i materialit organik me kompostim është rritur me një normë mesatare vjetore prej 5.3% nga viti 1995 deri 2014. Riciklimi dhe kompostimi bashku llogariten për 44% të materialeve organike në vitin 2014, në krahasim me prodhimin e mbetjeve.

Djegia e mbeturinave është rritur gjithashtu në mënyrë të vazhdueshme gjatë periudhës referuese, edhe pse jo aq sa riciklimi dhe kompostimi. Që nga viti 1995, sasia e mbeturinave urbane që digjen në BE-27 është rritur me 32 milion ton ose 100% dhe llogariten për 64 milion ton në vitin 2014. Mbetjet urbane të djegura janë rritur në këtë mënyrë nga 67 kg për frymë në 128 kg për frymë.

Trajtimi mekanik biologjik (TMB) dhe klasifikimi i mbeturinave nuk janë të mbuluara direkt si kategori në raportimin e trajtimit të mbeturinave urbane. Këto lloje të para-trajtimit kërkojnë një trajtim përfundimtar shtesë. Në praktikë, sasitë e dorëzuara për trajtim mekanik biologjik ose klasifikim duhet të raportohen në bazë të hapave pasues të trajtimit përfundimtar. Megjithatë, mënyra se si këto sasi janë të ndara në katër kategori të trajtimit (djegie, depozitim, riciklimi dhe kompostimi) ndryshon në mënyrë të konsiderueshme, dhe disa vende raportojnë vetëm hapin e parë të trajtimit.

Duke iu referuar karakteristikave të mesme tregtare të MNU në BE të raportuara nga Eurostat, siç tregohet në figurën më poshtë, kemi 30-35% sipas peshës që janë bërë nga mbeturinat organike (kuzhine + kopësht).

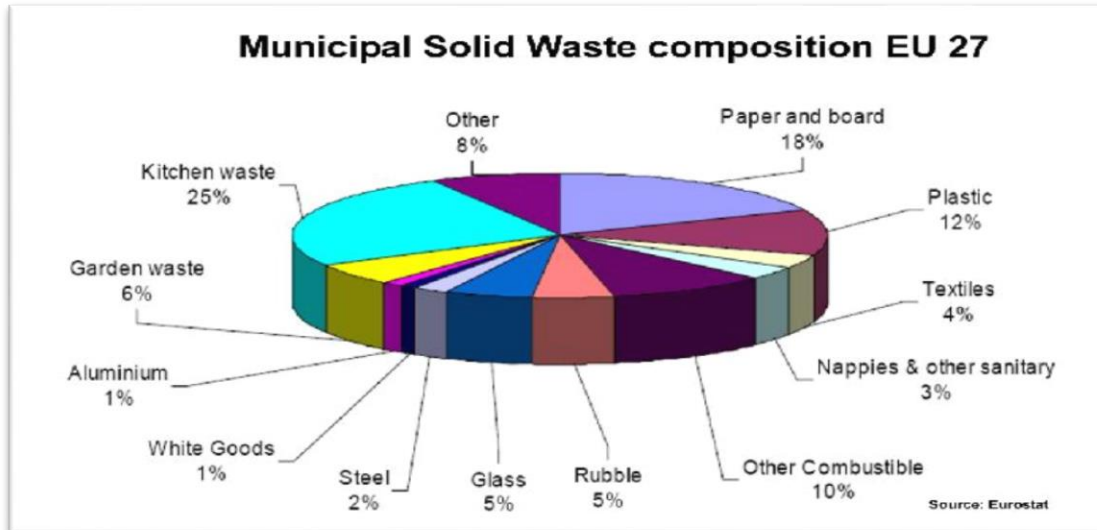

Figure 16: Përbërja e MNU në EU27

2.7 Teknologjia e Pergjithshme e Trajtimit te Z.T.M.T

2.7.1 Trajtimi i qendrueshem

Çdo projekt kompleks i mbetjeve, të tilla si plani i menaxhimit MNU për Tiranën, karakterizohet nga aspektet që gërshetohen sociale, teknike, mjedisore dhe ekonomike, siç përcaktohet në përkufizimin Brundtland:

“Zhvillimi i qëndrueshëm është zhvillimi që plotëson nevojat e së tashmes pa kompromentuar aftësinë e brezave të ardhshëm për të plotësuar nevojat e tanishme dhe të ardhshme ”

- Zgjidhja më e mirë për menaxhimin e integruar të MNU për qytetin e Tiranës, pra, do të jetë ajo që është:
 - **Shoqërisht të qëndrueshme: aktorët lokale dhe komunitetet duhet të përfitojnë nga projekti, sebashku:**
 - direkt: krijimi i vendeve të punës, përmirësim të aftësive, fuqizimin i grave, mbështetjen transferimit te teknologjisë;
 - indirekt: përmirësimin e cilësisë së mjedisit, stabilizimin e punës, pjesëmarrjen e komunitetit;
- **Teknikisht i qëndrueshëm: ndërtimi dhe menaxhimi i zgjidhjeve të zbatuara do të shperndaje performancën lokale mjedisore të kërkuar (p.sh. cilësinë e ajrit, cilësinë e ujit) dhe materialisht të kontribuojnë në qëllime më të mëdha të mjedisit (p.sh.**

rekuperimin e materialeve, reduktimin e emetimeve të gazrave serë);

- **Ekonomikisht i qëndrueshem:** projekti, nëse menaxhohet siç duhet, do të bëjë të mundur përdorimin më efikas të burimeve financiare në dispozicion dhe të luajë rolin e një motorri për rritjen në krijimin e vlerave më të madhe (psh pagesat e qytetarëve nëpërmjet përmirësimit të dukshëm në cilësinë urbane).

Gjatë studimit të fizibilitetit, në fazën e parë të projektit, opsionet e ndryshme teknike kanë qenë vlerësuar me kujdes dhe objektivitet kundrejt këtyre kriterëve, në mënyrë që të japin zgjidhjen më të përshtatshme dhe të qëndrueshme, e cila do të jetë:

- e pershtatshme
- e barabartë
- e zbatueshme

Konsorciumi propozuar do të hartojë, ndërtojë dhe operojë për trajtimin e mbetjeve dhe hedhjen e objekteve të reja (T.Ë.T.A.) në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe rregulloret. Propozuesi i referohet veçanërisht:

- Legjislacioni shqiptar për menaxhimin e mbeturinave dhe mjedisit
- Direktivave të BE 2008/98/CE – Struktura e menaxhimit të mbetjeve
- IFC/ËB Standarteve për menaxhimin e mbeturinave të Mjedisit, Shëndetit, dhe udhëzimet e sigurisë
- Manuali Operacional i Bankës Botërore, Politikat Operacionale O.P. 4.01 (janar 1999) që përkufizon Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis

Rregullat e mësipërme dhe standardet do të konsiderohen si një strukturë dhe pikë referimi për procesin e plotë të menaxhimit të MNU dhe performancat teknike dhe mjedisore të kërkuara: kjo do të mbajë nga sistemi i mbledhjes nëpërmjet ndërtimit të standardeve mjedisore të impianteve të trajtimit të mbeturinave dhe depozitimit.

2.7.2 Praktikë më të mira për menaxhimin e mbeturinave në vendet me të ardhura të mesme

Menaxhimi i qëndrueshëm i Mbeturinave të Ngurta Urbane në vendet me të ardhura të mesme është një sfidë komplekse, e cila përfshin aspektet sociale, teknike dhe ekonomike. Studimet e fundit vazhdimisht theksojnë se faktorët kryesorë pas praktikave të paqëndrueshme të menaxhimit të MNU përfshijnë planifikim të dobët dhe monitorimin, efikasitet të ulët të grumbullimit, me kufizime financiare, tarifa të ulëta të grumbullimit të mbeturinave, mungesë aftësie.

Trajtime te ndryshme te MNU dhe menaxhimet e teknologjive tashmë janë sugjeruar dhe e rekomanduar gjatë viteve dhe nëpër shtrirje te ndryshme gjeografike. Studimet kanë treguar gjerësisht, natyrën multi-disiplinore te problemit I cili kërkon një qasje të integruar qe shkon përtej teknologjisë individuale: nuk ka asnjë "plumb te argjendte" si zgjidhje e mundshme per trajtimin e mbeturinave dhe menaxhimin e MNU.

Parimet udhëzuese në vijim janë diskutuar dhe rekomanduar, per ti dhene evolucionit te një sistemi per menaxhimin e MNU⁸:

- **përfshirja sociale:** zakonisht,ekziston tashmë një ekosistem i tërë per mbledhjen, riciklimin dhe depozitim dhe lojtarët veprojnë rreth një landfilli jo-sanitare. Këta lojtarë, aftësitë e tyre dhe njohuritë lokale janë një platformë themelore për rritjen e një sistemi të qëndrueshëm të menaxhimit të MNU, e cila gjithashtu përfaqëson një mundësi për të gjeneruar të ardhura për komunitetet lokale;
- **Qasja graduale:** per kete arsye, eshte e keshillueshme te ndertohe gradualisht nga gjendja lokale the local state-of-the art;
 - **fokusimi në qëndrueshmërinë afatgjatë:** shumë projekte kane dështuar, pasi agjencitë mbështetëse të jashtme e kane nderprere mbështetjen e tyre. Projektet duhet të jenë të hartuara qe të jenë të vetë-mjaftueshme në disa dimensione:
 - **ekonomike:** mbledhja efektive e taksave; përdorimi efikas i burimeve në dispozicion. Qëllimi është për të zbatuar një sistem vetë-financimit;
 - **teknike:** zgjedhja e teknologjive të përshtatshme për funksionimin local dhe mirëmbajtjen;
 - **humane:** aftesi per tu zhvilluar lokalisht.

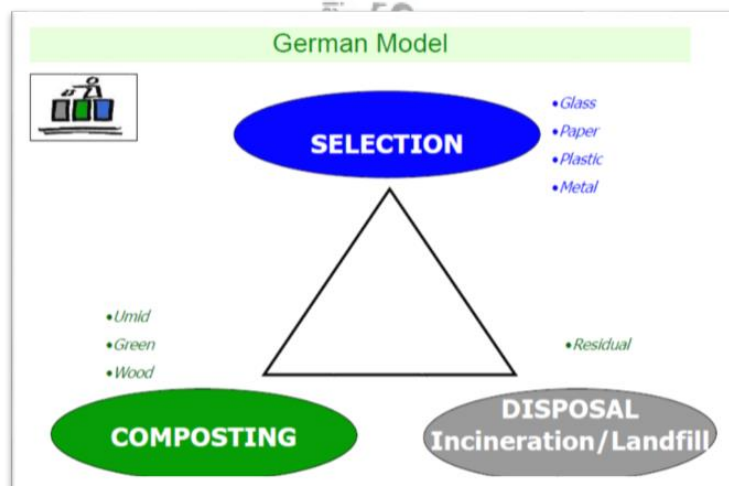
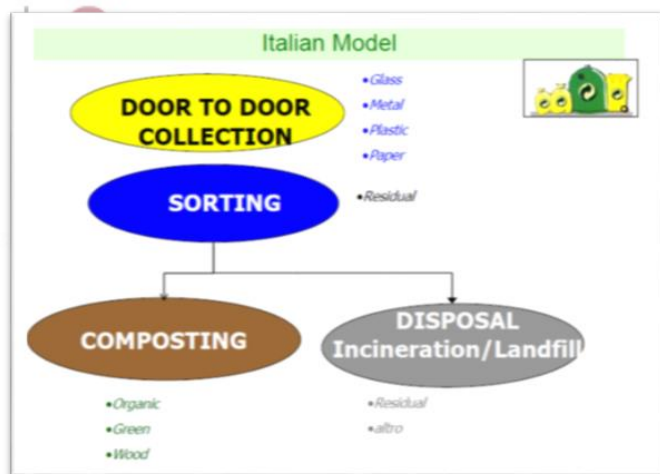
2.7.3 Praktika më e mirë evropiane e metodave për trajtimin e MNU

⁸Hisashi Ogaëa, EHO Eastern Pacific Regional Environmental Health Centre (EHC). "Sustainable Solid Waste Management in Developing Countries"

Duke pasur parasysh se qëllimi i projektit është ai i trajtimit dhe i depozitimit të prodhimit të përgjithshëm të mbeturinave MNU nga qyteti i Tiranës duke përcaktuar zgjidhjen më të mirë për të adaptuar iu jemi referuar praktikave më të mira të vendeve të tjera të BE-së.

Në Gjermani grumbullimi dhe trajtimi sistemi MNU organizohet në 3 komponente kryesore: materiale të riciklueshme, organike dhe fraksionin e mbetur. Të 3 komponentët janë adresuar në përgjithësi të objekteve teknologjike për ndarje / përzgjedhje, kompostimin dhe depozitimin (rregullimi është menduar si djegie ose depozitim).

Në Itali menaxhimi i MNU trajtohet në përgjithësi me grumbullimin derë më derë dhe diferencimin e materialit të riciklueshëm në fraksione të veçanta. Këto materiale dërgohen në konsorciume riciklimi. Në shumicën e komunave ka një koleksion të veçantë të fraksionit organik që i drejtohet impianteve të stabilizimit ose impianteve të kompostimit. Sistemi përfundon me djegien e mbetjeve të mbetura me prodhimin e energjisë ose depozitimin e mbetjeve.

3 PËRSHKRIMI KONSTRUKTIV, FUNKSIONAL DHE TEKNIK I PROJEKTIT

3.1 Përshkrimi përgjithshëm

Duke pasur parasysh kuadrin e BE dhe Shqiptar në menaxhimin e MNU dhe inerte në aspektin e sasisë së mbetjeve të prodhuara, praktikat e menaxhimit të mirë dhe legjislacionit

dhe duke pasur parasysh qëllimet e direktivave evropiane dhe legjislacionit vendor projekti i koncesionit i Z.T.M.T ka për qëllim ndërtimin e një objekti të integruar të trajtimit të mbeturinave.

Vendndodhja Projekti zë një sipërfaqe prej 90 ha, dhe përfshin një seri të infrastrukturës të nevojshme për menaxhimin e integruar të MNU.

Projekti është përshkruar ne kapitullin 2.3

Teknologjitë e ndryshme dhe instalimet e parapara në integrimin e Z.T.M.T janë parashikuar dhe dimensionuar për tu adresuar në menaxhimin dhe trajtimin e mbetjeve të ngurta (inerte dhe mbetje urbane) të prodhuara në rrethin e Tiranës. Z.T.M.T. është projektuar për të pritur dhe trajtuar nga 550 në 800 ton / ditë mbeturina në fillim të operimit (Viti i 1) dhe është në gjendje të pranojë sasi më të lartë nëse është e nevojshme brenda kohëzgjatjes së koncesionit dhe në rast të një rritje të prodhimit të mbetjeve në qarkun e Tiranës.

Objektet që do ndërtohen janë:

- Lot A – Venddepozitimi ekzistues i Sharrës
- Lot B – Venddepozitimi i mbetjeve të ngurta urbane
- Lot C – Impianti i përpunimit të mbetjeve
- Lot D – Impianti i riciklimit dhe stabilizimit
- Lot E – Impianti i trajtimit të ujrave të ndotur
- Lot F – Venddepozitimi i hireve dhe mbetjeve industriale
- Lot G – Venddepozitimi i mbetjeve inerte
- Lot H – Venddepozitimi i mbetjeve inerte

Një pamje e përgjithshme jepet në fletën 8 dhe 9 në figurën më poshtë.

tetëmbëdhjetë të koncesionit. Linja e dytë është parashikuar të fillojë punë në muajin e 36 (tridhjetë e gjashtë), linja e tretë në muajin 50 (pesëdhjetë). Linja e fundit është parashikuar që të fillojë punë para muajit të 72-të. Secila linjë do të ketë një kapacitet përpunues prej 230 ton/ditë dhe në total të katërta linjat një kapacitet prej 920 ton/ditë.

Në të njëjtën kohë ndërtimi i një sistemi të venddepozitimeve është planifikuar për të garantuar hedhjen e të gjithë mbeturinave dhe pas mbylljes përfundimtare të venddepozitimit ekzistues. Venddepozitimet e reja do të jenë të ndërtuar sipas standardeve bashkëkohore të BE-së dhe legjislacionit shqiptar dhe do të parashikohen për lloje të ndryshme të mbeturinave.

Moduli i parë i venddepozitimit do të jetë operacional brenda 6 muajve nga fillimi i koncesionit. Ky venddepozitim i parë me një volum prej 1.67 milion m³ do të jetë për mbeturinat e ngurta urbane. Ai është planifikuar për një jetëgjatësi prej 6 deri në 10 vjet, dhe do të lejojë nga muaji i gjashtë i funksionimit të koncesionit pas mbylljes së landfillit ekzistues, depozitim të mbetjeve urbane në përputhje me rregulloren e BE-së.

Ndërtimi i një sistemi të mbulimit dhe kapjes së biogazit për venddepozitim ekzistues patjetër do të zgjidhë temën e funksionimit të një venddepozitim të mos menaxhuar dhe efektet e saj të mundshme mjedisore negative.

Z.T.M.T. do të ketë venddepozitime të tjera të planifikuara për hedhjen e hirit nga objekti IPMU dhe mbetjet inerte.

Venddepozitimi për hedhjen e hirit të gjeneruara nga instalimi i IPMU do të ketë kapacitet prej 1.8 milion m³ dhe është projektuar për një jetëgjatësi të projektuar prej 40 (dyzet) vjet. Përveç këtyre moduleve 2 venddepozitime të mëtejshme parashikohen për të marrë materiale inerte dhe jo të riciklueshme të ngurta me një kapacitet total prej 900,000 m³ dhe një jetëgjatësi 40 (dyzet) vjet.

Z.T.M.T ka parashikuar dhe një zonë riciklimi dhe diferencimi, impiant stabilizimi dhe impiant të trajtimit të ujrave të ndotur.

Ndërtimi i impiantit të riciklimit dhe diferencimit është mjaft i rëndësishëm, sepse ai kryen një përzgjedhje të mbeturinave në hyrje. Objektivi kryesor është për të gjeneruar një fuqi kalorifike optimale për IPMU. Ndërtimi i këtij impianti do të fillojë me realizimin e këtij projekti dhe do të ketë kapacitet 550-800 ton / ditë. Impianti do të ketë një kombinim të selektimit mekanik dhe manual dhe do të sigurojë përfitime shtesë në lidhje me materiale të riciklueshme të tilla si, metal, qelq, plastik.

Klasifikim manual do të rrisë aktivizimin e fuqisë puntore në këtë projekt.

Është parashikuar instalimi i nje impianti stabilizimi për fraksionet organike Fraksion Organik të mbetjeve që do të drejtohet në venddepozitim dhe për të garantuar një qëndrueshmëri më të mirë në venddepozitim.

Z.T.M.T. do të ketë impiant të trajtimit të ujrave të ndotur me kapacitet prej 400 m³ / ditë që do të shërbejë për përpunimin e rrjedhave / ujërave të ndotura nga venddepozitimi ekzistues dhe nga venddepozitimet e reja. Ky impiant është e projektuar për të garantuar shkarkimin e rrjedhave sipas standardeve të BE-së për ujërave e zeza industriale.

Impianti është plotësuar nga të gjithë instalimin e funksionale të tilla si rrugët, zyrat, nënstacioni për lidhjen në rrjetin kombëtar ekzistues.

Koncepti i këtij projekti është i pari i këtij lloji në vend që kombinon menaxhimin e mbetjeve të ngurta (inerte dhe mbetje urbane) me përfitim në prodhimin e energjisë. Duhet theksuar se ky projekt është superior në krahasim me depozitimin direkt të mbeturinave, në aspektin e mjedisit, por edhe në aspektin ekonomik. Objektivi kryesor ka të bëjë me një menaxhim më të mirë të mbetjeve të ngurta urbane, shfrytëzimin në jetëgjatësi të zonave të depozitimit dhe konvertimin në energji.

3.2 Hapat dhe fazat e ndërtimit

Ndërtimi i Z.T.M.T dhe të gjitha instalimet e tij do të kryhen në 70 muaj. Fazat e ndërtimit janë ilustruar në Tabelën 10 në 16.

Operimi do të fillojë me ndërtimin e venddepozitimit të parë, një linjë e parë e impiantit termovalorizator, facilitetet e klasifikimit dhe riciklimit dhe impiantin e trajtimit të ujrave të ndotur.

7 fazat e ndërtimit dhe operimit mund të përmblihen në 3 hapa kryesore (Figura 18). Hapi i parë 2 vjet, gjatë së cilës koncesionari do të jetë i fokusuar në mbylljen e landfillit të Sharrës, ndërtimi i një landfilli të ri në përputhje me standardet evropiane, ndërtimi i linjës së parë të termovalorizatorit dhe impiantin e trajtimit të mbetjeve urbane. Ky hap i parë është parashikuar të zgjasë 22 muaj.

Ky hap i parë do të jetë në gjendje të mbushë një boshllëk në sistemin të tanishëm të menaxhimit të mbetjeve urbane me standardet e BE. Deri në fund të fazës së parë mbetjet urbane do të ndahen pjesërisht, pjesërisht do të shkojnë në linjën e termovalorizatorit dhe pjesa tjetër do të depozitohet në landfill.

Hapi i dytë do të përqendrohet në menaxhimin e Z.T.M.T. operacionet, ndërtimi i një linje të dytë të termovalorizatorit, ndërtimin e një venddepozitimi për hedhjen e hirit dhe një venddepozitimi për mbetjet inerte.

Deri në fund të hapit të dytë (Muaji 37) Z.T.M.T. do të jetë operacionale me instalimet kryesore të mëposhtme:

Lot	Statusi në fund të Hapit 2
Lot A – Landfilli ekzistues i sharrës	Përfundimisht i mbyllur
Lot B – Landfilli i mbetjeve të ngurta urbane	Funksionimi i qelizës së parë
Lot C – termovalorizatori	Funksionimi i 2 linjave me kapacitet 460 ton/ditë
Lot D – impianti i riciklimit dhe stabilizimit	funksional
Lot E – impianti i trajtimit të ujrave	Funksional me kapacitet 400 m ³ /ditë
Lot F – Landfilli për hirit dhe mbetjet industriale	Funksional (qeliza e parë)
Lot G – Landfilli për mbetjet inerte	Funksional (qeliza e parë)
Lot H – Landfilli për mbetjet inerte	

Figura 18 Gjendja e Z.T.M.T në fund të hapit të dytë

Një hap i tretë, deri në muajin e 63, do të fokusohet në përmirësimin e objektit të klasifikimit dhe selektimit për optimizimin e CDR në prodhimin të energjisë në termovalorizator dhe ndërtimin e një impianti kompostimi për pjesën organike të mbeturinave të prodhuara.

Qasja konceptuale është treguar në figurën më poshtë. Të gjithë proceset duhet të bëhet duke respektuar legjislacionin e BE-së e vendor për menaxhimin e mbeturinave.

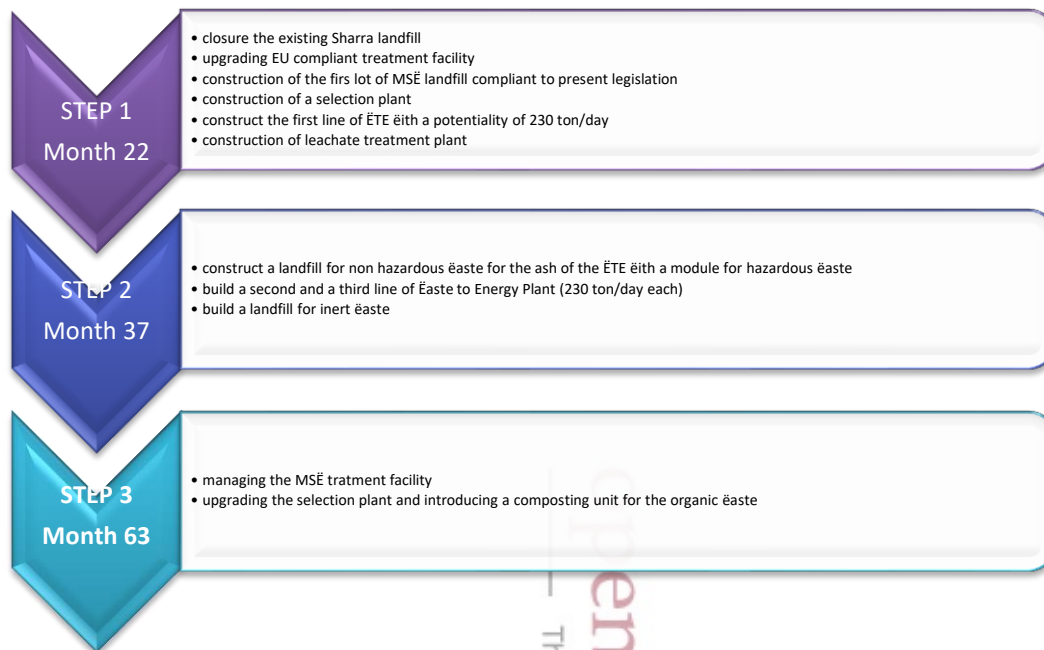

Figura 19 Hapat e ndërtimit të Z.T.M.T (faqe 10-16)

Impianti i trajtimit të ujrave të ndotur do të jetë në gjendje për të trajtuar rrjedhjet e prodhuara nga venddepozitimi ekzistues dhe venddepozitimet e reja, kapaciteti i trajtimit është vlerësuar në 400 m³ në ditë.

Gjatë hapit 4, nga muaji 63, shumica e instalimeve do të përfundojë dhe projekti do të përqendrohet në zbatimin e praktikave më të mira në procedurat operationale të mjedisit dhe zhvillimin e teknologjive të reja për trajtim.

Në praktikë në 3 faza koncesionari duhet të bëjë detyrat e mëposhtme:

Deri në fund të hapit të tretë (Muaji 63) Z.T.M.T. do të jetë operationale me instalimet kryesore:

Lot	Statusi në fund të Hapit 3
Lot A – Landfilli ekzistues i Sharrës	Përfundimisht i mbyllur
Lot B – Landfilli i mbetjeve të ngurta urbane	Funksional me kapacitet 1,67 Million m ³
Lot C – termovalorizatori	Funksionimi i 3 linjave me kapacitet 690 ton / ditë
Lot D – impianti i riciklimit dhe stabilizimit	Funksional
Lot E – impianti i trajtimit të ujrave	Funksional me kapacitet 400 m ³ /

ditë

Lot F – Landfilli për huret dhe mbetjet industriale Funkcional me kapacitet 1,89 million m³

Lot G – Landfilli për mbetjet inerte Funkcional me kapacitet 0,4 million m³

Lot H – Landfilli për mbetjet inerte Funkcional me kapacitet 0,4 million m³

Figura 20 Gjendja e Z.T.M.T në fund të hapit të tretë

Grafiku kohor i secilit objekt përbërës të Z.T.M.T është ilustruar në tabelën e mëposhtëme:

YEAR	1		2		3		4		5		6		10	20	30	30 plus
Month	6	12	16	22	30	36	37	48	50	60	63	72	120	240	360	
Nr. Months	6	6	4	6	8	6	1	11	2	10	3	9	48	120	120	
MAIN STEPS OF CONSTRUCTION	STEP 1 - MONTH 22				STEP 2 - MONTH 37			STEP 3 - MONTH 63				STEP 4 - YEAR 30				
Lot A – The existing Sharre Landfill																
Disposal																
Closure																
Lot B – Urban Solid Waste landfill																
Construction Module 1																
Construction module 2+																
Disposal of Waste																
Lot C – Waste to Energy Plant																
Line 1 construction																
Line 2 construction																
Line 3 Construction																
Line 4 Construction																
Treatment of waste																
Lot D – Recycling and Stabilization plant																
Construction																
Treatment of waste																
Lot E – Leachate treatment plant																
Construction																
Treatment of wastewater																
Lot F – Landfill for Ash & Industrial waste																
Construction																
Disposal of ASH																
Lot G – Landfill for Inert Waste																
Construction																
Disposal of Inert waste																
Lot H – Landfill for Inert Waste																
Construction																
Disposal of Inert waste																
MAIN STEPS OF CONSTRUCTION	STEP 1 - MONTH 22				STEP 2 - MONTH 37			STEP 3 - MONTH 63				STEP 4 - YEAR 30				

Figura 21 Grafiku i punimeve dhe operimit (portokalli ndertimi, blu operimi)

3.3 Funksionimi i Z.T.M.T në bazë të tipev të ndryshme të mbetjeve që trajtohen

Impianti i trajtimit është planifikuar të pranojë të gjithë mbetjet inerte dhe urbane me prejardhje nga qarku i Tiranës.

Në bazë të klasifikimit të mbetjeve Z.T.M.T është projektuar të pranojë mbetje të ngurta urbane dhe mbetje inerte.

Z.T.M.T. është projektuar për të pritur dhe trajtuar nga 550 në 800 ton / ditë mbeturina në fillim të operimit (Viti i 1) dhe është në gjendje të pranojë sasi më të lartë

nëse është e nevojshme brenda kohëzgjatjes së koncesionit dhe në rast të një rritje të prodhimit të mbetjeve në qarkun e Tiranës.

Impianti do të funksionojë në përputhje me standardet më të mira. Mbetjet do të klasifikohen në hyrje, cdo kamion do të peshohet dhe mbetja do të dërgohet në destinacionet e ndryshme bazuar në natyrën dhe karakteristikat e veta.

Në figurën me poshtë pasqyrohet rrjedhja logjike e mbetjeve në Z.T.M.T

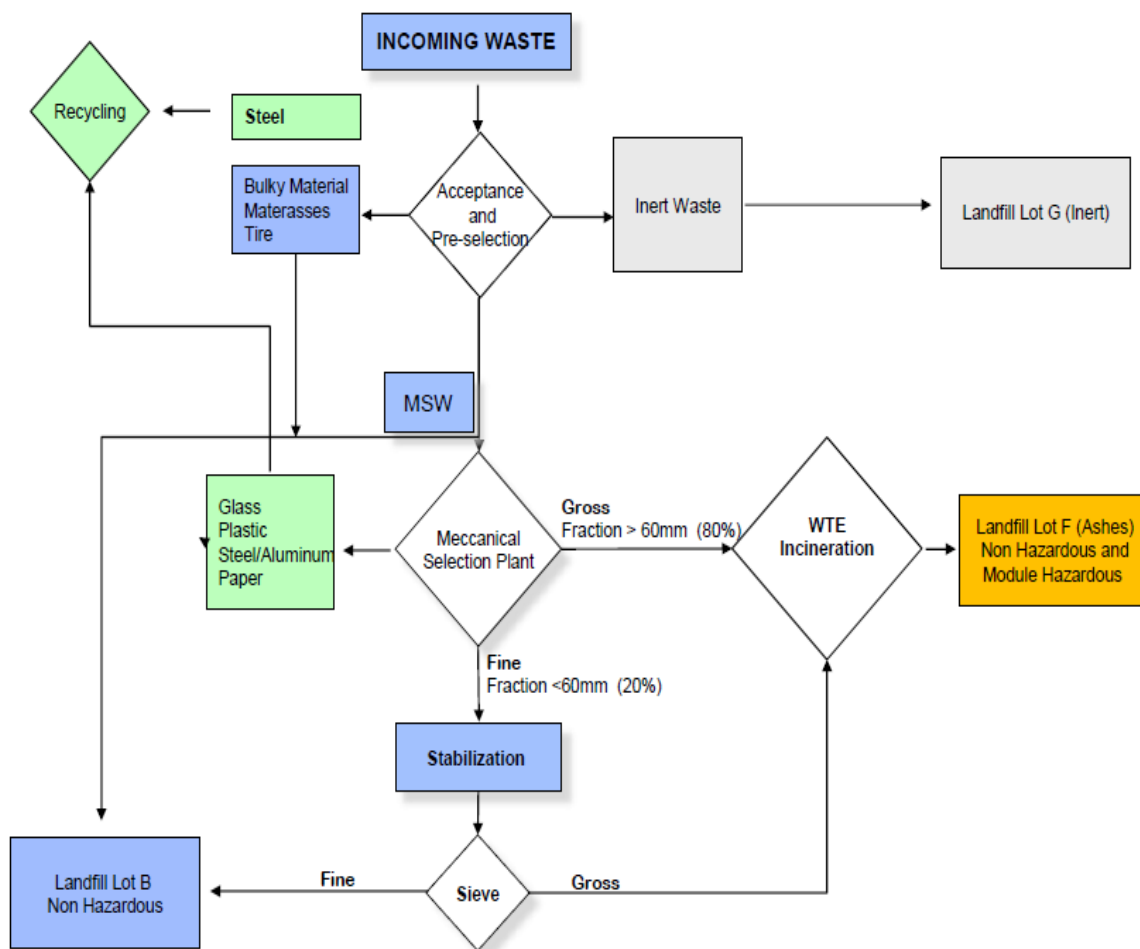

Figura 21: Rrjedhja logjike e mbetjeve të ndryshme në Z.T.M.T.

Mbetjet nga sektori i ndertimit (mbetjet inerte) dërgohen drejtpërsëdrejti në venddepozitimin e mbetjeve inerte (lot F dhe G).

Mbetjet urbane do të nënshtrohen një paraselektimi manual përmes të cilit operatorët do të largojnë materialet metalike, për tu dërguar në riciklim, si dhe mbetjet vëllimore: dyshek, goma etj.

Materialet metalike do të shkojnë për riciklim, ndërkohë mbetjet vëllimore do të dërgohen në sektorin e mbetjeve jo të rezikshme të venddepozitimit (lot B).

Mbetjet e ngurta urbane të paratrajtuar më tej do të dërgohen në një sektor selektimi të përshkruar me detaje në paragrafet e mëposhtëm.

Impianti i trajtimit do të ketë selektim mekanik dhe manual dhe do të jetë në gjëndje të selektojë materialet metalike dhe jo metalike si edhe parashikon selektimin manual të qelqit, plastikës, letrës dhe aluminit, dhe të gjitha këto materiale do të dërgohen në riciklim.

Mbetjet që ngelen do të vazhdojnë në linjën e procesit duke kaluar në sektorin e sitosjes, i cili do të jetë në gjëndje që të ndajë materialin më të madhë se 60mm të quajtur mbetje e thatë nga materiali më i vogël se 60mm, zakonisht i përbërë nga mbetje organike e lagësht.

Materiali me përmasa të vogla do të shkojë në venddepozitim pas një procesi stabilizimi. Ai është një mbetje jo e rrezikshme dhe do të shkojë në Lot B.

Materiali me përmasa më të mëdha do të dërgohet në termovalorizator për prodhim elektriciteti dhe nxehtësie përmes diegjes.

Hiri i prodhuar nga djegia e tij në termovalorizator do të shkarkohet në venddepozitim si mbetje jo e rrezikshme, Lot F. Lot F do të ketë një qelizë për mbetje të rrezikshme të cilat mund të prodhohen në procesin e diegjes.

Të gjitha shkarkimet ujore të venddepozitimeve ose të termovalorizatorit do të dërgohen në impiantin e trajtimit të ujrave të ndotur.

3.4 Përshkrimi teknik i Impiantit të termovalorizatorit

3.4.1 Zgjedhja teknologjike për trajtimin e mbetjeve

Në bazë të zgjedhjes teknologjike lind dëshira për të realizuar një impiant i cili do të prodhojë energji elektrike nëpërmjet MNU (mbetjeve të ngurta urbane).

Teknologjia e cila lejon djegien e mbetjeve “ashtu siç janë”, sikurse dhe të atyre të seleksionuara (CDR), në një interval të fuqisë kalorifike (nga 1600 në 3500 kcal/kg), është ajo e shkatërrimit termik nëpërmjet furrave me grilë dhe është pikërisht kjo teknologji që ne po prezantojmë. Centrali do të prodhojë energji elektrike nëpërmjet një cikli termik me avull (cikli Rankine) nëpërmjet djegies së MNU-ve.

Proçesi i marrë në konsideratë është ai i trajtimit termik (termoshkatërrimit): në të njejtën kohë do realizohet djegia e plotë (pra një oksidim total dhe i shpejtë) i fraksioneve organike, në praninë e një sasive ajri të duhur me qëllim që të përftohen produktet e oksiduara komplet.

Sasia totale e MNU të trajtuara nga impianti në të katërta linjat do të jete rreth 900 t/ditë.

Me qëllim për të përmirësuar tipologjinë e ndërhyrjes është parashikuar si zgjidhje një central termoelektrik me 4 linja djegieje të të njejtit potencial, në gjëndje për të trajtuar secila 220÷230 t/ditë MNU. Parashikohet prodhimi elektrik prej 3,85 MËe për çdo linjë për një total prej 15,4 MËe. Përveçse do të jetë një qasje, e cila përdoret në termovalorizatorët e djegieve

me dimensione mesatarisht të medha, kjo qasje shumë linjëshe për djegie karakterizohet dhe nga një sërë avantazhesh.

Disponibiliteti i katër linjave të djegies lejon një menaxhim të mirë të të gjithë impiantit pasi në programimin e ndërhyrjeve të mirëmbajtjes do të veprohet në mënyrë ciklike në një linjë të vetme: duke vepruar kështu edhe gjatë mirëmbajtjes së programuar, impianti do të ruajë aftësinë për të arritur termoshkatërrimin e 75% të kapacitetit nominal dhe njëkohësisht të mbajë një prodhim elektrik të 75% të atij nominal. Duke siguruar një funksionim të linjës së vetme për rreth 7.500 – 7.800 orë/vit dhe me fuqi të plotë (15.4 MËe) për 7000 – 8000 orë/vit. Kjo do t'i lejojë impiantit të jetë në gjëndje për të djegur gjithmonë pjesën më të madhe të MNU, duke evituar grumbullimet e mëdha të materialeve për periudha të gjata.

Përveç kësaj, njësitë e vetme me fuqi minimale, pra të karakterizuara nga inerci termike të ulët, paraqesin kohë fikje dhe rindezje shumë të ulët. Për pasoje rezultojnë inferiorë dhe tranzitorët në arritjen e ngarkesave nominale të punimeve duke sjellë afate kohore të reduktuara për të përmbushur kufizimet ligjore relative të emetimeve në ajër, parashikuar nga legjislacioni në fuqi.

Projekti për kompletimin e katër linjave të trajtimit është parashikuar në harkun kohor prej 5/6 vitesh të përshkruar në kapituj paraardhës.

Kjo do të lejojë mbi të gjitha të kemi një linjë parësore prodhuese dhe operative në kohë të shkurtër (realizimi i një impianti djegieje të vetëm e të madh, do të kërkonte afate kohore të gjata nga ato që nevojiten për realizimin e një linje fuqie të reduktuar) dhe së dyti do të bëjë të mundur të vërë në provë projektin dhe aty ku do të jete e nevojshme, të ketë vend për përmirësime të mëvonshme.

Standartizimi maksimal në realizimin e katër linjave do të lejojë gjithashtu një menaxhim optimal të magazinimeve të pjesëve të kembimit dhe atyre që konsumohen, duke garantuar një magazinim të pasur dhe të plote, i cili do të lejojë ndërhyrje mirëmbajtjeje të jashtëzakonshme në kohë të shpejtë dhe një menaxhim më të lehtë dhe më të shpejtë të mirembajtjes rutinë të planifikuar.

Edhe struktura menaxheriale e drejtimit dhe mirëmbajtjes së impiantit do të përfitojë pozitivisht nga kjo vendosje bazike të djegies me shumë linja. Stafi lokal do të mbeshtesë stafin teknik gjatë fazave të zbatimit dhe kolaudimit dhe të jetë i gatshëm për vënien në punë të linjës së parë. Ushtrimi i linjës së parë do të jetë gjithashtu dhe zonë trajnimi për personelin e caktuar në linjat e njëpasnjëshme duke garantuar një trajnim të thellë në këtë fushë dhe të lejojë të kemi një personel të duhur të trajnuar nga ora e parë vënies në punë të linjave të

njëpasnjëshme. Menaxhimit, ndërrimit të turneve apo zëvendësimeve në rastet e sëmundjeve apo pushimeve të personelit, do u krijojë lehtësira ky mjedis bazik.

Gjithë kjo pa shtuar kompleksitetin menaxherial të impiantit. Përdorimi në fakt i sistemeve modern të kontrollit të shpërndare (DSC) me një besueshmëri të lartë dhe me kontrolle të tepërta do të lejojnë mbikqyrjen e veprimtarisë së çentralit në mënyrë të centralizuar dhe do të lejojë monitorimin nga një sallë kontrolli të veprimtarisë së të gjitha linjave.

3.4.2 Përshkrimi i funksionimit.

Për çdo linjë, MNU-të do të digjen mbi një grilë të lëvizshme dhe nxehtësia e përfituar nga gazi i djegies do të mblidhet nëpërmjet një kaldaje me tuba uji në gjëndje që të prodhojë avullin e tejnxehur të nevojshëm për turbinën. Avulli i tejnxehur do të ushqejë një turbine me avull që, duke tërhequr një alternator do të jetë në gjëndje të gjenerojë rreth 3,85 MËe bruto për secilën linjë dhe 15.4 MËe në total me një tension të barabartë me 6,3 kVolt.

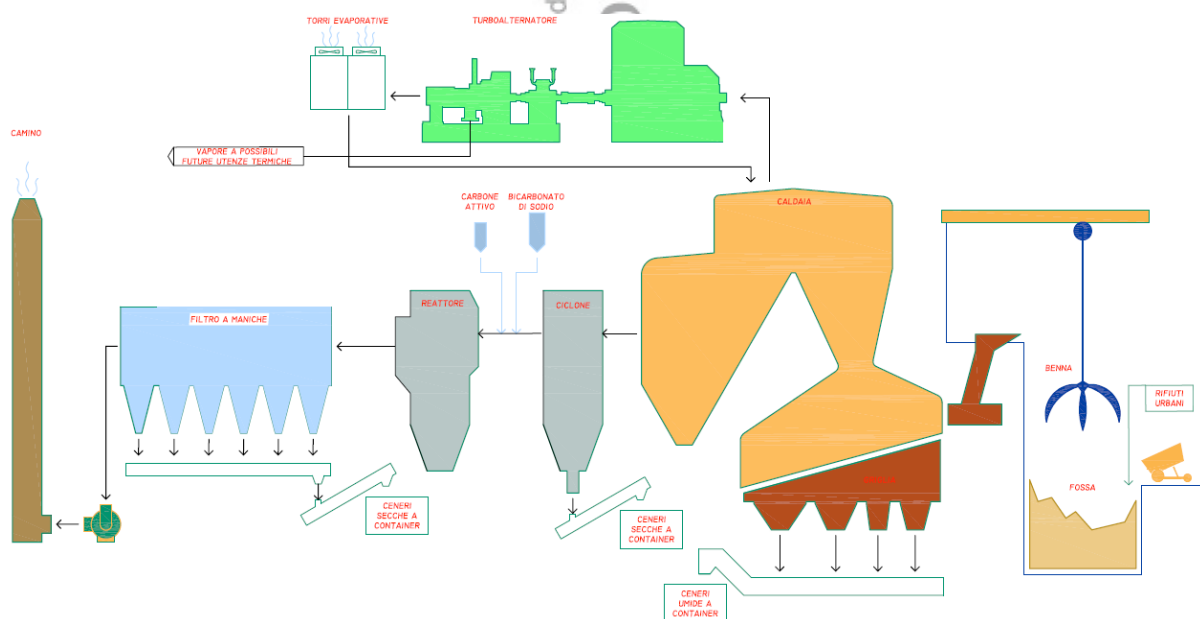

Figura 22 Skema kryesore e një linje të impiantit termovalorizator

Energjia elektrike e prodhuar do të shitet totalisht në rrjet. Në mënyrë shumë të thjeshtuar ju prezantojmë parimin e funksionimit të impiantit.

Për përshkrimin e procedurave të pranimit të mbetjeve shiko kapitullin 3.3. Pasi I është nënshtruar selektimit pjesa më e madhe e mbetjeve do të transportohet përmes kamionëve në pikat e grumbullimit të katër linjave të termovalorizatorëve.

Pika e grumbullimit është e ndërtuar prej beton arme me hidroizolim të brendshëm në mënyrë që të shmangen rrjedhjet e lëngjeve. Në pjesën e sipërme ndodhet një vinc urë I programuar për të përzierë, ndarë në pjesë të vogla, dhe në fund të furnizojë furrën.

I gjithë sistemi do të funksionojë nën dekomprimim për të shmangur ndotjen e mjedisit të jashtëm. Kapaciteti i secilës pikë grumbullimi do të jetë 1300 m³ për secilën linjë dhe 5200 m³ në total.

Struktura e kaldajës: Prej çeliku, e përbërë nga një sistem kontrolli, niveli dhe sistemi vibrues, për të evituar bllokime ose ura në brendësi të saj, duke lehtësuar kështu rënien në sirtar të ngarkesës me piston. Sirtari me piston modulon hyrjen e materialit në brendësi të vetë kaldajës dhe e shpërndan në grilën lëvizëse.

Energjia kimike e mbartur në MNU, në dhomën e djegies, transformohet në nxehtësi dhe përcillet nga tymrat që ajo vetë prodhon.

Tymrat, në një temperaturë rreth 950 – 1.000 °C, kalojnë kaldajën duke transferuar energjinë e tyre drejtpërdrejt në ujin e ushqimit që rrjedh në brendësi të tubave të bankove të kaldajës që jep një temperaturë në hyrje të modulit ekonomizues rreth 105 °C, i cili transformohet në avull të ngopur me parë dhe të tejnxehur më pas (390 °C dhe 41 barA).

Avulli i tejnxehur dërgohet në makinerinë e nevojshme, (turbinë me avull) në të cilën energjia e avullit transformohet në energji mekanike. Energjia mekanike e turbinës transformohet në energji elektrike nga veprimi i një alteruesi. Një rrjedhje avulli nga turbina lejon daljen e nxehtësisë së nevojshme për vetë procesin (nxehjen e ajrit me djegie dhe degazimin e ujit të procesit).

Në fund të shpërndarjes së avullit në turbinë në dalje të saj, kjo kondenson dhe kthehet në stad të lëngshëm nëpërmjet një sistemi kondensimi. Uji i kondensuar dërgohet në degazator ku eliminohet dalja e oksigjenit dhe anhidritid karbonik. Nga degazatori nëpërmjet një sistemi pompues, uji shtyhet drejt ekonomizuesit dhe rimerr kështu ciklin.

Ndërkohë tymrat nga djegia transmetojnë energjinë e tyre termike në ujë dhe në avull të ngopur duke ulur si pasojë temperaturën e tyre. Pasi transmetohen nëpërmjet sistemit të filtrimit (përberë nga një ciklon dhe nga një filtër me mëngë), mund të dërgohen në oxhakë dhe në atmosferë. Në oxhakë maten dhe monitorohen vazhdimisht të gjithë parametrat e parashikuar nga normativat Europiane.

Tymrat dalin nga gjeneratori me një temperaturë rreth 160°C dhe hyjnë në linjën e trajtimit (trajtimi I tymrave)

Sistemi i trajtimit të tymrave përbëhet kryesisht nga tri seksione kryesore: një ciklon për reduktimin e pluhurit, një sistem pastrimi gjysmë të thatë me injeksion gëlqereje për të larguar acidet dhe metalet dhe filtër në formë mëngë.

Sistemi i kondesimit të tymrave përbëhet nga një sistem pastrimi me injeksion gjysmë të thatë të gëlqeres të lidhur me filtrin me mengë dhe pastruesin me dy faza si fazë përfundimtare bazuar në teknologjinë më të mirë të mundshme.

Impianti i trajtimit të tymrave pasohet nga një ventilator dhe oxhaku 24m i lartë.

Sistemi i pastrimit të tymrave do të funksionojë konform standardeve dhe Direktives CE 76/2000 dhe është në linjë me standardet më të mira ndërkombtare. Ajo ka një DeNOx SNCR, në përputhje me standardete BE, për të garantuar limitin prej 200 mg/m³ të NOx në shkarkim.

Sistemi i monitorimit të shkarkimeve është në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe UNI EN 1418:2005 dhe parashikon monitorimin e NOx, SOx, CO dhe grimcave të pluhurit.

Sistemi i monitorimit është në gjëndje të monitorojë gazet acide HCl dhe HF përmes FTIR.

Seksioni i trajtimit të tymrave parashikon instalimin e një sistemi kondesimi me kulla me ftofje me ajër me pompa riqarkulluese, pompa ekstraktimi kondesati dhe pompa vakumi.

Djegja con ne prodhimin e hirit 20% / 25% në peshë të mbetjes së djegur. Hiri i prodhuar është dy llojesh:

- Hiri rëndë që është me voluminoz dhe grumbullohet nga transportues hidraulik i vendosur poshtë grilës / dhoma e djegies e cila është poshtë kaldajës: ky hi grumbullohet në brendësi të kazanëve në pritje për destinacionin përfundimtar:
- Hiri i thatë, më pak voluminoz më i hollë, i dalë nga sistemi i filtrimit dhe nëpërmjet një sistemi grumbullohet në thasë ose kazanë grumbullimi me përberje të tillë që evitojnë shpërhapjen në ambient.

Teknologjia e zgjedhur për prodhim të energjisë elektrike nis me grumbullimin e MNU dhe përbëhet nga një proces djegieje në kaldajë me rikuperim në mënyrë që të realizohet cikli Rankine. Kaldaja me rikuperim është projektuar duke ndryshuar në mënyrë të përshtatshme sipërfaqen e grilës dhe vëllimim e dhomës së djegies në mënyrë që të përmirësojë djegien edhe në prani të lëndëve djegëse me lagështi të ndryshme dhe duke siguruar kohën e përshtatshme të qëndrimit të tymit në dhomë me T >940-980°C me përqëndrimin e duhur të O₂. Regullimi ndërkohë, lejon që vlerat e O₂ të mbahen midis 8% e 9%, me kufi alarmi 6%. Përveç sipërfaqeve dhe volumeve (për ngarkesa me vlerë të ulët termike), kaldaja karakterizohet nga përdorimi i ajrit të ambjentit dhe tymi qarkullues për optimizimin e djegies. Nëpërmjet menaxhimit të duhur të sasisë dhe tipologjisë së zonës së diegjes, është e mundur të garantohet respektimi i parametrave të emetimit të CO dhe NOx të kërkuara nga normativat aktuale. Në dalje të kaldajës, me qëllim të rritjes së rendimentit, vendoset një ekonomizues që rekonstron më tej nxehtësinë e pranishme në tym duke ulur temperaturën nga

rreth 300°C deri në rreth 170-175°C duke ngrohur ujin që furnizon kaldajën nga 105°C në dalje të degazatorit deri në 190°C.

Menaxhimi i zonave të djegies realizohet nëpërmjet një sistemi mbikqyrës e kontrollues që vepron në inverterat e rregullimit të ventilatorëve. Ventilatorët e zgjedhur karakterizohen nga lopata me profil aerodinamik, të tillë që garantojnë një efikasitet sa më të lartë. Përdorimi i inverterave në motora lejon ndër të tjera optimizimin e pikës së funksionimit të makinave duke rritur rendimentin.

Turbina e zgjedhur është e tipit shumëshkallëshe me kondensim dhe nxjerrje jo të rregullueshme. Zgjedhja për të pasur masën e nevojshme të avullit për ciklin nga një rrjedhje e turbinës lejon optimizimin e rendimentit të ciklit. Duke vepruar kështu i gjithë avulli i nxehur i prodhuar në kaldajë hyn në turbinë duke gjeneruar fuqi mekanike maksimale. Edhe zona e presionit të ulët të turbinës përshkohet nga prurja maksimale e avullit.

Në fund për të maksimizuar rritjen entalpike dhe rrjedhimisht prodhimin e energjisë elektrike (ose thënë ndryshe rendimentin e ciklit), është zgjedhur të prodhohet avull me karakteristika të larta entalpike dhe të shkarkohet nga turbina me presion të ulët (0,10barA). Fuqia elektrike maksimale në bornat e gjeneratorit është e barabartë me 3.85MËe për secilën linjë dhe 15.4 MËe në total për të katërta linjat.

Rregullimi i gjithë ciklit vjen nëpërmjet një sistemi mbikqyrës të përparuar në gjëndje të lejojë kontrollin e të gjithë parametrave të impiantit me një saktësi maksimale. Sistemi i supervizionit lejon kontrollin e të katërta linjave të termovalorizatorit nga e njëjta pikë kontrolli.

Më poshtë jepen karakteristikat teknike kryesore për një linjë të termovalorizatorit, duke theksuar që ky termovalorizator përbëhet nga katër linja.

<u>Pwrshkrimi</u>	<u>Njwsia</u>	<u>Sasia</u>
Mbetje tw trajtuara	T/vit – T/ditw	72.000 / 200/220
PCI mesatare	kJ/kg - kcal/kg	8790 – 2100
Orw pune (vit)	H	8.000
Mbetje tw trajtuara pwr orw	t/h	7,5
Kapaciteti termik	MË _t	18,4
Energjia e prodhuar	MËe	3,85

Efienca e kaldajws	ñt	0,87
Temperatura e avullit	°C	390
Presioni i avullit	Bar	41
Prodhimi nominal i avullit	kg/h	21.300
Efienca elektrike	ñe	0,23
Prodhimi i tymrave	kg/h	47.250

Figura 23: Karakteristikat kryesore për secilën linjë të termovalorizatorit

3.4.3 Ndërtimi i impiantit të termovalorizatorit

Ky përshkrim teknik ka për qëllim të përcaktojë veprat kryesore ndërtimore në lidhje me seksionet e impiantit të parashikuar.

Elementët e themelit, për formimin e planit mbështetës të plinteve dhe plateve, do të realizohen me beton arme jo strukturor me kategori rezistence C12/15 ($R_{ck} > 15 \text{ N/mm}^2$), kategori qëndrueshmërie S4, kategori ekspozimi XO dhe diametër maksimal të agregatit 32 mm, në përputhje me normativat UNI EN 206-1, UNI 11104 e DM 14.01.2008.

Strukturat e themelit të ndërtesave të veçanta që përbëjnë impiantin do të realizohen me beton arme të kategorisë C28/35 ose më të lartë. Tipologjia strukturore do të bjerë kryesisht në themelet e llojit të platesë, në mënyrë që ngarkesat të shpërndahen në një sipërfaqe më të madhe dhe të kenë më pak impakt në kapacitetin rezistues të terrenit.

Në katin zero të projektit të gjitha modulet e impiantit do të lidhen me anë të një plateje të vetme prej beton armeje, me mundësinë për të ndërlidhur çdo kapanon në mënyrë që të formohët një zonë e vetme e mbuluar për magazinimin dhe përzgjedhjen e MNU.

Zonat në kontakt direkt me mbetjet, vaskat e kullave avulluese dhe zonat prej beton armeje afër vaskës RSU do të kërkojnë që betoni të jetë i shtuar (i aditivuar) në mënyrë që të bëjë të padepërtueshëm themelin nga brenda - jashtë dhe anasjelltas. Në veçanti kërkohet një kategori rezistence më e madhe C28/35, një beton i llojit II A1 – II Br (42.5), një klasë ekspozimi ambiental XA3, një raport ujë/beton maksimal 0,45, një përmbajtje minimale çimento 300 kg/m³, një kategori qëndrueshmërie S4 dhe një mbuluesë hekuri nominal 50 mm. Izolimi gjatë fazave të hedhjes dhe forometrive në muret që vijnë nga trarët e kallëpet që duhet të mbyllet në formën e duhur me llaç riparimi të padepërtueshëm posaçërisht për këtë punë.

Hedhjet e betonit do të kërkojnë zgjidhje papërshkueshmërie, si përgatitjen e elementeve të padepërtueshëm nga uji.

Të gjitha armaturat do të jenë prej çeliku të llojit B450C me aderencë të përmirësuar, të saldeshme me markën e prodhuesit dhe të përgatitësit të formës. Diametrat e shufrave do të jenë mes $\phi 6$ e $\phi 40$.

Në zonat e themelit vendosja minimale e armaturave do të parashikohet 80 ϕ . Është e ndaluar ngrohja e hekurave për palosjen dhe drejtimin e shufrave të përkulura.

Të gjitha kallëpet duhet të vendosen dhe të fiksohen me anë të trarëve dhe shufrave të hekurit, duke garantuar minimumin e mbulimit të hekurit të kërkuar me anë të përdorimit të distancuesve të përshtatshëm. Kallëpet duhet të kenë sipërfaqe të ekspozuar ndaj hedhjes së lëmuar dhe të pastruar mirë në mënyrë që të mos shkaktojë probleme gjatë fazës së heqjes së skelave.

Për zonat e mbuluara me dhe do të realizohen muret me beton arme deri sa të arrijë kuotën zero të projektit. Në çdo zonë do të ketë mundësi aksesi nëpërmjet shkallëve dhe/ose pasarelave për mirëmbajtjen dhe kontrollin.

Strukturat jashtë tokës kryesisht vepra në karpenteri metalike, prej çeliku S275JR, të trajtuara me sabiaturë tregtare Sa 2 ½ e të lyera me bojë RAL 9005, me përjashtim të strukturës së kullave avulluese që duhet të jetë e zinkuar për shkak të ekspozimit të lartë ndaj avujve.

Të gjitha strukturat në karpenteri do të lidhen me tokën nëpërmjet nyjeve të mbërthyera me pllakën të salduara me kolonat, të lidhura me bullona të futura në themelet prej beton armeje. Pllakat do të jenë të ngritura rreth 10-15 cm më sipër në krahasim me planin e themeleve për të lejuar rregullimin e kuotës nëpërmjet rregullimit të pllakave mbështetëse pa funksion strukturor, gjatë operacioneve të montimit të karpenterisë. Kjo hapësirë më pas do të mbushet me llaç me rezistencë të lartë me tërheqje të kompensuar, në mënyrë që të mos lërë flluska ajri në kontakt me pllakat e kolonave.

Përsa i përket bullonave do t'i bëhet referim UNI ISO 5587 -5588-5589 përkatësisht për dadot e larta – të mesme – të ulta.

Të gjitha veprat e gërmimit, spostimit të dheut dhe mbushjes duhet të ndjekin udhëzimet gjeologjike të paraqitura në relacionin përkatës bashkëngjitur projektit.

Në veçanti për muret e gërmimeve nuk mund të tejkalohet pjerrësia e paraqitur në relacionin gjeologjik të zonës së përcaktuar. Në rast të kundërt duhet të parashikohen sisteme mbajtëse për sigurinë e punëtorëve

Veprat mbushëse do të kërkojnë që toka të kompaktësohet me shtresa 30 cm trashësi maksimale me rul me vibrim.

Gjatë fazës së mëvonshme, do të hapet një shtresë stabilizanti në përputhje me projektin dhe do të ngjeshet me rul me vibrim.

Sheshet do të përfundojnë me shtrimin e konglomeratit bitumit (binder) me një trashësi 8 cm, sipas specifikimeve të projektit, me bitum konglomerat qilim të 5.5% bitumit 80/100-180/200, me material me granulometri deri në 15 mm, duke përfshirë ngjeshjen dhe duke përfunduar me tapetin me trashësi prej 40 mm. Në anët e rrugës është parashikuar për të vendosur bordura me seksion trapezoidal.

Komponentet kryesore e të të ËTE janë furra, bojler, turbinë dhe seksioni i trajtimit të tymrave. Këto do të ndërtohet nga prodhuesit e ndërkombëtarë dhe do të jenë në përputhje me standardet e BE-së.

3.6 Projektimi, Ndërtimi dhe funksionimi i Landfillit

3.5.1 Korniza ligjore dhe standardet

Direktiva e BE-së Nr. 1999/31/EC e datës 26 Prill 1999 për landfillet e mbetjeve përcakton standardet për ndërtimin, menaxhimin dhe mbylljen si dhe procedurat pas mbylljes së landfillëve të tipeve të ndryshme.

Aneksi I i direktivës përcakton “Kërkesat e përgjithshme për gjithë tipet e landfillëve”.

Aneksi II përcakton standardet për “procedurat e kritereve të pranimit të mbetjeve”.

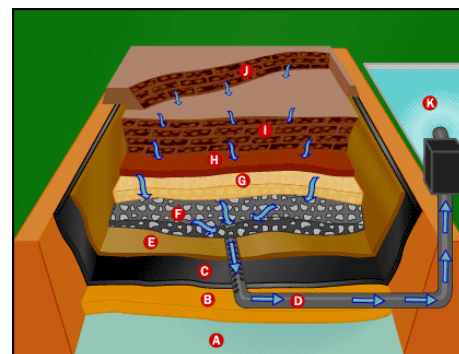
Aneksi III përshkruan “procedurat e kontrollit dhe monitorimit në fazën operacionale dhe atë pas mbylljes.

Neni 4 I Direktivës përkufizon Landfillin për Mbetjet Inerte, Jo-të Rrezikshme, të Rrezikshme, ku sipas Nenit 6 të Direktivës 1999/31/EU, lloje të ndryshme mbetjesh mund të depozitohen në secilën nga kategoritë e mësipërme të landfillëve.

Direktiva e BE-së parashikon që shtetet anëtare të marrin masa, me qëllim që të depozitohen vetëm mbetjet që janë subjekt i trajtimit në landfill (Neni 6).

Direktiva është përshtatur në ligjin shqiptar me vendim të Këshillit të Ministrave, Nr. 452, datë 11.7.2013 "Për venddepozitimet e mbetjeve".

3.5.2 Përshkrim i përgjithshëm i venddepozitimeve

A Ground Water	G Drainage Layer
B Compacted Clay	H Soil Layer
C Plastic Liner	I Old Cells
D Leachate Collection Pipe	J New Cells
E Geotextile Mat	K Leachate Pond
F Gravel	

©2000 How Stuff Works

Një landfill i kontrolluar duhet të adresohet si për impiantin teknologjik me të gjitha infrastrukturën dhe kontrollin e ndotjes të nevojshme ashtu dhe për të garantuar performancën dhe mbrojtjen e mjedisit që kërkohet sipas standardeve moderne.

Përgjithësisht, landfillet sanitare ndërtohen me sisteme për mbrojtjen e mjedisit siç përshkruhet më poshtë. Për projektimin dhe ndërtimin korrekt të një landfili sanitari sipas karakteristikave të llojit të landfillit (për mbetjet Inerte/ të Parrezikshme/ të Rrezikshme) dhe përbërjen dhe karakteristikat gjeoteknike të mbetjeve duhet të merren në konsideratë të gjitha problematikat.

Shtresa e poshtme dhe anësore të papërshkueshme nga uji

- Vendi do të përgatitet përmes punimeve tokësore, gjurmimeve dhe profilizimit sipas specifikimeve teknike të përcaktuara në dokumentet e tenderit.
- Pjesa fundore dhe anësore e landfillit do të jetë plotësisht e papërshkueshme nga uji, për të parandaluar depërtimin e ndotësve në tokë dhe ujërat nëntokësorë.
- Rezultati do të arrihet përmes vendosjes së materialeve të padepërtueshme të tilla si argjila dhe / ose materiale artificiale të tilla si gjeo-tekstilet. Zgjedhja e duhur e materialit të shtresëzimit dhe teknikat do të bëhet përmes një analize teknike, bazuar në gjeologjinë lokale, gjeometrinë e vendit, kufizimet financiare.

Mbledhja e shllamit

- Komponentët organikë në masën MNU do të fillojnë të degradohen menjëherë pas depozitimit; nga ky proces prodhohet biogaz (shiko paragrafin e mëposhtëm) dhe shllam. Gjithashtu, një pjesë e ujit të shiut mund të depërtojë në landfill, duke shtuar sasinë e shllamit që duhet të trajtohet.
- Shllami i prodhuar do të mblidhet përmes një rrjeti kanalizimesh dhe tubacionesh, me shtrirje dhe karakteristika mekanike të përshtatshme, të instaluar në landfill para se të fillojë depozitimi i mbetjeve.

Mbulimi

- Masa e mbetjeve do të mbulohet çdo ditë, pas depozitimit (mbulimi ditor). Kur përfundon depozitimi në landfill, ai do të mbulohet dhe izolohet (mbulimi përfundimtar).
- Mbulimi përfundimtar bëhet për qëllime mjedisore, përfshirë:
 - ✓ reduktimin e emetimeve të gazrave (aroma, gaz me efekt serë, rreziku i djegies);
 - ✓ reduktimin e infiltrimit të ujit të reshjeve në masën e mbetjeve, me pasojë reduktimin e sasisë së shllamit;
 - ✓ stabilitetin e masës së mbetjeve bazë
 - ✓ restaurimi mjedisor të vend-depozitimit;

Mbledhja dhe diegia e gazit të landfillit

- Gjatë degradimin e mbetjeve organike, prodhohet Gazi i Landfillit (GLF) – përzierje e gazit kryesisht me metan CH₄ dhe dioksid karbonit CO₂. Gazi i Landfillit është një gaz i djegshëm me efekt të fuqishëm serë, i cili duhet të digjet me qëllim që të shmangen emetimet e tij në atmosferë.
- Gazi i Landfillit mblidhet përmes një rrjeti tubacionesh të përshtatshme, të pajisur me vrima, të vendosur në masën e MNU-së. Gazi depërton nga masa e mbetjeve në tubacione.
- Gazi i Landfillit tejçohet jashtë masës së mbetjeve përmes një pompe dhe dërgohet në një pishtar me temperaturë të lartë për shkatërrim.
- Nëse kushtet teknike-ekonomike (kualiteti i gazit, çmimi i energjisë elektrike) janë të favorshme, gazi i landfillit i disponueshëm mund të përdoret në një njësi (CHP – Kombinim i Nxehtësisë me Energjinë) për të prodhuar nxehtësi dhe energji elektrike.

3.5.3 Përshkrimi teknik i venddepozitimeve

Siç shihet në kapitujt e mëparshëm, impianti i trajtimit të MNU në Tiranë do të ketë lloje të ndryshme të landfilleve të reja. Zona duhet të pajiset me një vend-depozitim për grumbullimin e MNU, një vend-depozitim për grumbullimin e hirit nga mbeturinat e energjisë dhe një vend-depozitim për Mbeturinat Inerte. Të gjitha këto vend-depozitime do të ketë dimensione të ndryshme dhe do të projektohen dhe ndërtohen në përputhje me kërkesat e **Direktivës së BE-së 1999/31/EC e datës 26 prill 1999 për landfillet e mbetjeve si dhe VKM nr.452 dt.11.7.2013 “Per venddepozitimet e mbetjeve”**

Tabela e mëposhtme tregon volumin e landfilleve të ndryshme, llojin e mbetjeve që do të depozitohen dhe klasifikimin e landfillit sipas Neni 6 të Direktivës së BE-së 1999/31/EC. Forma dhe pozicionimi i zonës së landfillit ilustron në fletët 8 dhe 9.

	Lloji i Mbetjeve	Klasifikimi	Volumi m3	Sipërfaqja m2
Landfill B	MNU	Të Parrezikshme	1.67 milion	83.400
Landfill F	Hire	Të Parrezikshme (me qelizë të Rrezikshme)	1.96 Milion	97.900
Landfill G	Inerte	Inert	0.48 milion	24.100
Landfill H	Inerte	Inert	0.43 milion	21.600

Figura 24. Dimensionimi i venddepozitimeve

Volumi i venddepozitimeve është llogaritur duke marrë një lartësi depozitimi 20m.

Landfillet pozicionohen në një zonë kodrinore dhe për secilin landfill apo qelizë, ndërtimi i tyre do të përfshijë punimet e mëposhtme kryesore:

- Punime tokësore për Gërmimet dhe ndërtimin e vend-depozitimit;
- Ndërtimi i një dige në anën e poshtme për punimet tokësore;
- Ndërtimi i “Barrierës Gjeologjike” dhe shtresës izoluese fundore;
- Ndërtimi i sistemit të mbledhjes dhe nxjerrjes së shllamit.
- Ndërtimi i sistemit të monitorimit
- Sistemi i izolimit të sipërm dhe nxjerrjes së Biogazit.

3.5.3.1 Punime për gërmimet dhe ndërtimin e vend-depozitimeve

Fletët 8 dhe 9 tregojnë shtrirjen dhe pozicionimin e vend-depozitimeve të parashikuar në Z.T.M.T. Pozicionimi i vend-depozitimeve është përzgjedhur në mënyrë të tillë që të reduktohet ndikimi në mjedis dhe të minimizohet gërmimet e nevojshme për ndërtimin e vend-depozitimit.

Tabelat XXX tregojnë prerjen tërthore të vend-depozitimeve të parashikuar, shtrirjen e punimeve tokësore të pritura dhe formën e zonës së depozitimit të mbeturinave. Frekuenca e punimeve tokësore për secilin vend-depozitim paraqitet në tabelën e mëposhtme.

	Lloji i Mbetjeve	Volumi nga gërmimet m ³	Lartësia maksimale m	Sipërfaqja m ²
Landfill B	MNU	500.000	5	83.400
Landfill F	Hire	400.000	5	97.900
Landfill G	Inerte	150.000	5	24.100
Landfill H	Inerte	150.000	5	21.600

Figura 25. Punimet e gërmimit

3.5.4 Mbrotja e tokës dhe ujit - barriera gjeologjike në shtresën e sipërme

3.5.4.1 Barriera Gjeologjike dhe shtresa izoluese e poshtme

Barrierat gjeologjike të landfillëve të ndryshëm do të projektohen dhe ndërtohen në përputhje dhe sipas kërkesave minimale të përshkruara në **Direktivën e BE-së 1999/31/EC e datës 26 prill 1999 për vend-depozitimet e mbetjeve si dhe VKM nr.452 dt.11.7.2013 “Per venddepozitimet e mbetjeve”**

Aneksi I i direktivës përcakton “Kërkesat e përgjithshme për gjithë tipet e landfilleve” dhe përkufizon barrierën gjeologjike në përputhje me secilin lloj Landfilli sipas Nenit 4 të Direktivës.

Aneksi I, pika 3 (Mbrojtja e tokës dhe ujit) përkufizon performancën e barrierës gjeologjike për tipe të ndryshëm landfillesh:

3.2 Barriera gjeologjike përcaktohet nga kushtet e mëposhtme gjeologjike dhe hidro-gjeologjike në afërsi të vendit të lëndfillit dhe siguron kapacitet zbutës të

mjaftueshëm për të parandaluar një rrezik potencial për tokën dhe ujërat tokësorë.

Baza dhe anët e lëndfillit konsistojnë në një shtresë minerale që përmbush kërkesat për përshkueshmërinë dhe trashësinë me një efekt të kombinuar, për mbrojtjen e tokës, ujërave nëntokësore dhe sipërfaqësore, të paktën të barasvlershëm me atë çka rezulton nga kërkesat që vijojnë:

- Për lëndfillin e mbetjeve të rrezikshme: $K \leq 1.0 \times 10^{-9}$ m/s; trashësia ≥ 5 m;
- Për lëndfillin e mbetjeve jo të rrezikshme: $K \leq 1.0 \times 10^{-9}$ m/s; trashësia ≥ 1 m;
- Për lëndfillin e mbetjeve inerte: $K \leq 1.0 \times 10^{-7}$ m/s; trashësia ≥ 1 m.

m/s: metër/sekondë.

Nëse barriera gjeologjike nuk ekziston, Direktiva parashikon se kjo mund të ndërtohet në mënyrë artificiale dhe për landfillin e mbetjeve jo të rrezikshme dhe të rrezikshme, Direktiva parashikon gjithashtu një shtresë izoluese artificiale me sistem për mbledhjen e shllamit.

Në rast se barrierat gjeologjike nuk i përmbushin në mënyrë natyrore kushtet e mësipërme, ato mund të plotësohen artificialisht dhe përforcohen me mënyra të tjera që sigurojnë mbrojtje të njëjtë. Barriera gjeologjike artificiale duhet të ketë trashësi jo më të vogël se 0.5 metra.

3.3 Përveç barrierës gjeologjike të përshkruar më sipër, për të siguruar që sasia e shllamit të grumbulluara në shtratin/fundin e tij të jetë sa më e vogël, në përputhje me parimet e mëposhtme shtohet edhe sistemi i grumbullimit dhe izolimit të shllamit:

Grumbullimi i shllamit dhe izolimi i shtratit

Kategoria e lëndfillit	Mbetje jo të rrezikshme	Mbetje të rrezikshme
------------------------	-------------------------	----------------------

Shtresë izoluese artificiale	kërkohe	kërkohe
Shtresë kulluese $\geq 0,5\text{m}$	kërkohe	kërkohe

Sipas kriterëve të mësipërme, llojet e ndryshme të landfilleve të parashikuar në impiantin e qytetit të Tiranës për trajtimin e MNU do të jenë në përputhje me kërkesat e mëposhtme të ndërtimit:

	Lloji i mbetjeve	Klasifikimi	Barriera Gjeologjike	Shtresa Izoluese e mbledhjes së shllamit
Landfill B	MNU	Jo të Rrezikshme	$k \leq 1,0 \cdot 10^{-9}$ m/s; trashësi 1m	HDPE 2,5 mm + mbledhja e shllamit
Landfill F	Hiri	Jo të Rrezikshme	$k \leq 1,0 \cdot 10^{-9}$ m/s; trashësi 1m	HDPE 2,5 mm + mbledhja e shllamit
Landfill F	Hiri	Qelizë të Rrezikshme	$k \leq 1,0 \cdot 10^{-9}$ m/s; trashësi 5m	HDPE 2,5 mm + mbledhja e shllamit
Landfill G	Inert	Inert	$k \leq 1,0 \cdot 10^{-7}$ m/s; trashësi 1m	Nuk nevojitet
Landfill H	Inert	Inert	$k \leq 1,0 \cdot 10^{-7}$ m/s; trashësi 1m	Nuk nevojitet

Figura 26. Kërkesat e ndërtimit të venddepozitimit

Në lidhje me funksionimin e barrierës gjeologjike, Direktiva kërkon që karakteristikat e barrierës të parashikuar të arrijnë të paktën performancën e përcaktuar. Me këtë, synohet që trashësia e barrierës mund të variojë në raport me përshkueshmërinë. Kjo

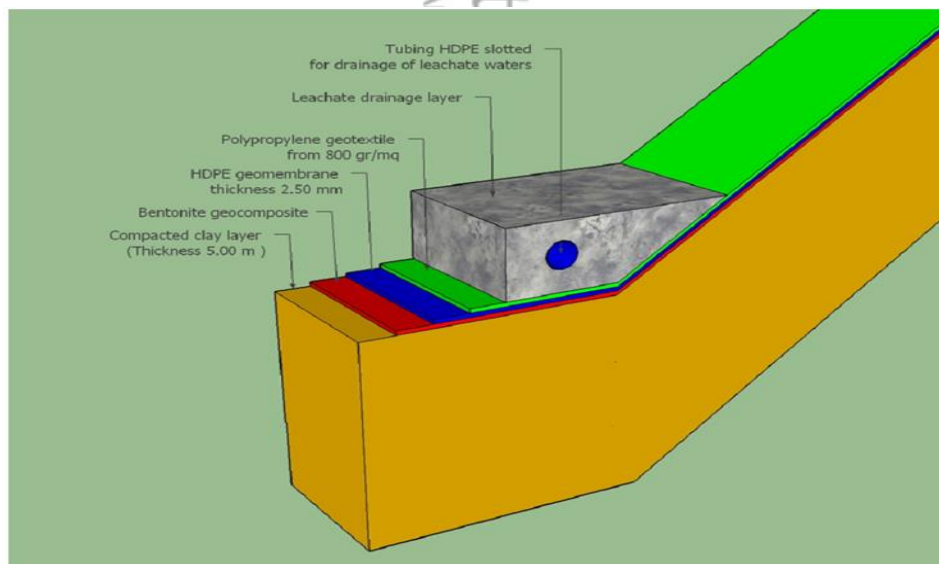
papërshkueshmëri do të vlerësohet në shesh me anë të testimeve “in situ” në hapat e mëtejshëm të projektimit të venddepozitimeve.

Në çdo rast performanca e kërkuar do të arrihet në pjesën e poshtme dhe anët e venddepozitimit, me një kombinim të materialit natyror me përshkueshmëri të ulët (argjil) dhe GCL (Geocomposite Clay Liner) nëse është e nevojshme.

Shtresa e gjeobentonitit e prodhuar në ditët e sotme ka zakonisht përshkueshmëri ekuivalente me 1 metër argjilë me koeficient përshkueshmërie $k \leq 1,0 \cdot 10^{-9}$ m/s dhe zakonisht përdoren në landfillet moderne në BE dhe në botë.

Shtresa izoluese dhe sistemet e mbledhjes së Shllamit për Landfilllet e Mbetjeve të Parrezikshme dhe të Rrezikshme karakterizohet nga elementët e mëposhtëm (nga pjesa fundore në atë të sipërme):

- ✓ Sistemi i Shtresës së Padepërtueshme i përbërë nga gjeo-membrana HDPE me trashësi 2.5 mm;
- ✓ Mbrojtja e Sistemit të Shtresës së Padepërtueshme me gjeotekstile (800 gr/m²);
- ✓ Sistemi i Kullimit të Shllamit i përbërë nga 50 cm rërë/zhavorr me tuba kullues HDPE që parashikohet të orientojnë shllamin drejt puseve të nxjerrjes.

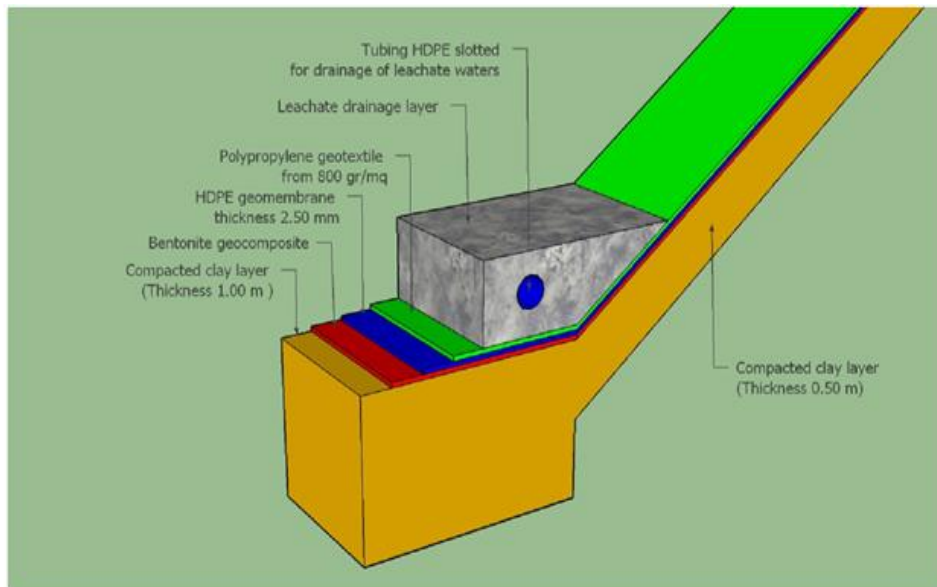

Figura 27: Barriera gjeologjike dhe shtresa e poshtme izoluese për Landfillin e Mbetjeve të Rrezikshme dhe të Parrezikshme

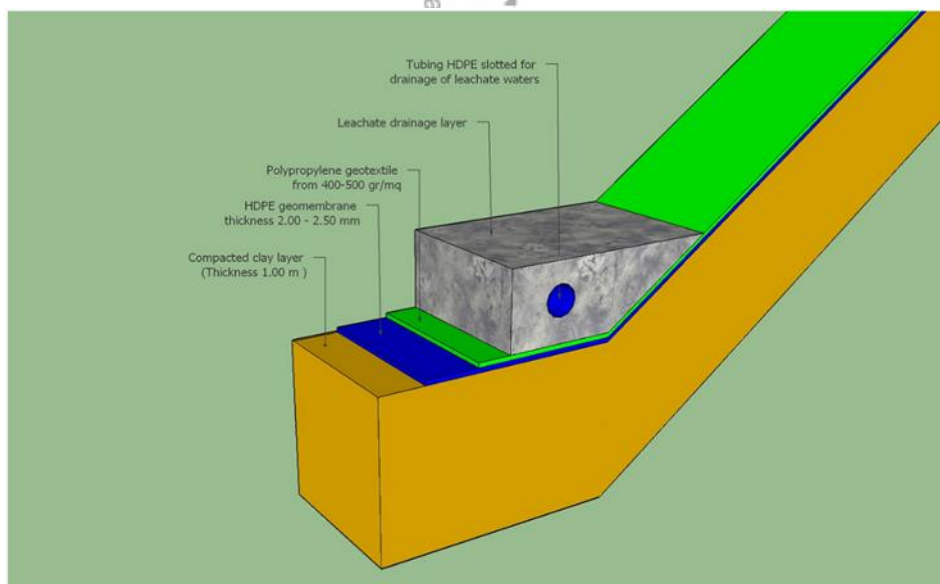

Figura 28: Barriera gjeologjike dhe shtresa e poshtme izoluese për Landfillin e Mbetjeve Inerte

Këshillohet që në fazën e ndërtimit, shtresat (HDPE/GCL/Gjeotekstile) të merren nga prodhues të certifikuar sipas standardeve UNI EN ISO 9001 o 9002 dhe që të gjitha materialet të jenë të prodhuara për Europën Qendrore dhe Lindore.

3.5.4.2 Sistemi i izolimit të sipërm

Sistemi i izolimit të sipërm i Landfilleve të ndryshme do të projektohet dhe ndërtohet në përputhje me dhe sipas kërkesave minimale të përshkruara në **Direktivën e BE 1999/31/EC i datës 26 Prill 1999 për landfillet e mbetjeve si dhe VKM nr.452 dt.11.7.2013 “Për venddepozitimet e mbetjeve”**

Në Aneksin I, pika 3 (Mbrojtja e tokës dhe ujit) përcaktohen karakteristikat e sistemit të izolimit për llojet e ndryshme të landfilleve:

Në rastet kur autoriteti kompetent pas marrjes në konsideratë të rrezikut potencial për mjedisin, gjykon se është i nevojshëm parandalimi i formimit të shllamit, mund të kërkohet izolimi i sipërfaqes. Rekomandimet për izolimin e sipërfaqes janë si vijon:

Kategoria e lëndfillit	Mbetje jo të rrezikshme	Mbetje të rrezikshme
Shtresë filtruese për gazrat	Kërkohet	Nuk kërkohet
Shtresë izoluese artificiale	Nuk kërkohet	Kërkohet
Shtresë minerale e papërshkrueshme	Kërkohet	Kërkohet
Shtresë kulluese me trashësi më të madhe se 0,5m	Kërkohet	Kërkohet
Mbulesë mbi shtresën e sipërme të tokës me trashësi më të madhe se 1m	Kërkohet	Kërkohet

Sipas kritereve të mësipërme, llojet e ndryshme të landfilleve të parashikuar në impiantin për trajtimin e MNU në qytetin e Tiranës do të kenë sistemet e mëposhtme izoluese:

	Lloji i mbetjeve	Klasifikimi	Shtresa Izoluese e sipërme	Shtresa Izoluese artificiale
Landfill B	MNU	Jo të Rrezikshme	Shtresa izoluese, drenazhuse + shtres mbuluese	

Landfill F	Hiri	Jo të Rrezikshme	Shtrese izoluese, drenazhuse + shtres mbuluese	Nevojitet HDPE/LDPE
Landfill F	Hiri	Qelizë të Rrezikshme	Shtrese izoluese, drenazhuse + shtres mbuluese	
Landfill G	Inert	Inert	Shtrese izoluese, drenazhuse + shtres mbuluese	
Landfill H	Inert	Inert	Shtrese izoluese, drenazhuse + shtres mbuluese	

Figura 29. Sistemi I mbulimit të venddepozitimeve

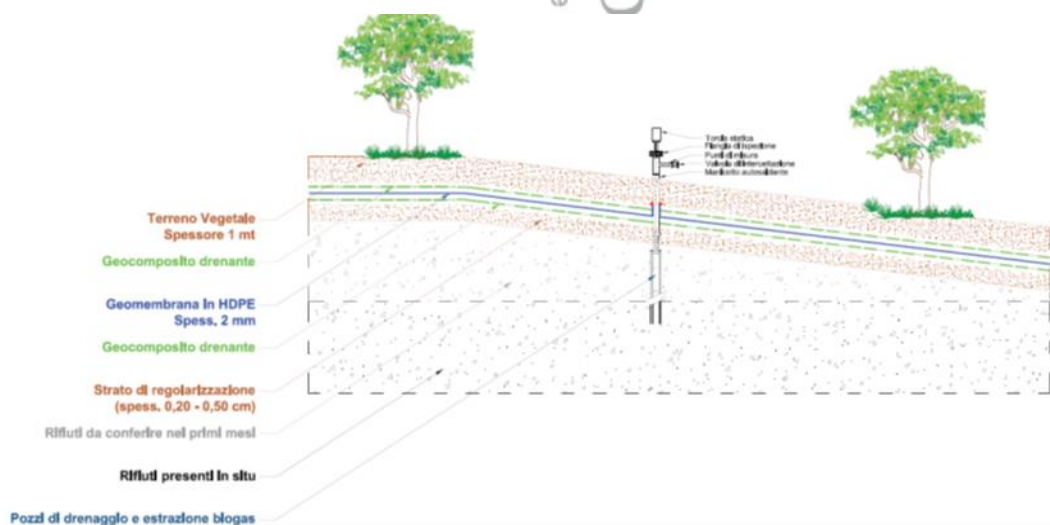

Figura 30. Sistemi I mbulimit të venddepozitimeve

Pas mbylljes përfundimtare të një venddepozitimi të kryer siç përshkruhet nga legjisllacioni, në përgjithësi nuk do të prodhojë efekte në mjedis. Në shumë shtete zonat e rikuperuara ripërdoren në mjedisin urban apo rural, si parqe apo zona të gjelbra. Për të qenë në gjendje të bëjë këtë venddepozitimet duhet të rikualifikohen me vepra të gjelbërta dhe kërkojnë përkujdesje të mëtejshme. Ligji europian parashikon se venddepozitimet duhen ndjekur operuar për një periudhë prej 30 vjetësh pas mbylljes.

Figura 31. Mbyllja e nje venddepozitimi dhe rikuperimi si park

3.5.5 Impianti I kapjes dhe diegies së biogazit

Biogas është një rrezik i rëndësishëm për sigurinë dhe cilësinë e ajrit dhe gjithashtu një potencial për prodhimin e energjisë. Vëmendje e veçantë do t'i kushtohet prodhimit të biogazit brenda venddepozitimit.

Direktiva e BE-së 1999/31 / EC, Aneksi I përshkruajnë se venddepozitimet do të kenë një sistem kapjeje dhe diegie biogazi nëse është e nevojshme. Në rastin e Z.T.M.T. mbledhja biogazit është e nevojshme për venddepozitimin ekzistues dhe landfillin B ku kemi hedhjen e mbetjeve të ngurta urbane.

Biogazi prodhohet në venddepozitim, kur mbetjet organike janë depozituar.

Gjatë degradimit të mbeturinave organike prodhohet biogaz (LFG). LFG është një përzierje gazi kryesisht metan CH_4 dhe dioksidit të karbonit CO_2 . LFG është një gaz i djegshëm me efekt të fuqishëm serë, LFG duhet të digjet për të shmangur emetimet e ndryshimeve klimatike dhe për të shmangur erën e keqe.

Mbledhja e LFG përfshin ndërtimin e puseve vertikale në mbeturina rreth 30 metra dhe nxjerrjen e gazit nga landfilli me ndihmën e një sistemi induksion vakum.

Gazi i Landfillit nxirret jashtë në stacionin e kontrollit, ku ndodh ndarja e gazit përmes kondesimit. Në këtë pikë, gazi përçohet në impiantin e djegies apo në një motor për rikuperim të energjisë.

Sistemi i djegies përbëhet nga një zonë e përthithjes me një ndarje për analizimin e gazit dhe një pishtar me temperaturë të lartë, ku ndodh djegia në mënyrë automatike e rregulluar me PLC.

Efikasiteti i djegies garanton emetim të ulët për të respektuar kufijtë e kërkuara nga të gjitha rregulloret në fuqi të Europës. Pishtari ka një panel kontrolli, ndezësin dhe një pajisje sigurie.

Në qoftë se cilësia dhe sasia e LFG është favorshme mund të përdoret në një njësi CHP për të gjeneruar ngrohje dhe energji elektrike.

3.5.5.1 Prodhimi i gazit ne venddepozitim

Prodhimi i biogazit është vlerësuar për venddepozitimin ekzistues dhe modulën e mbetjeve të ngurta urbane. Moduli i mbetjeve të ngurta urbane (Lot B), duke pasur parasysh vëllimin e tij dhe jetëgjatësinë ka një potencial të lartë të prodhimit LFG me një maksimum të vlerësuar prej 3200 Nm³ / h në vitin e 6-të të jetës operimit.

Prodhimi që i atribuohet venddepozitimit ekzistues ka të bëjë vetëm me mbetjet e reja. Gazi i prodhuar nga mbetjet e reja i shtohet produktivitetit të mbetjeve të hedhura para fillimit të koncesionit.

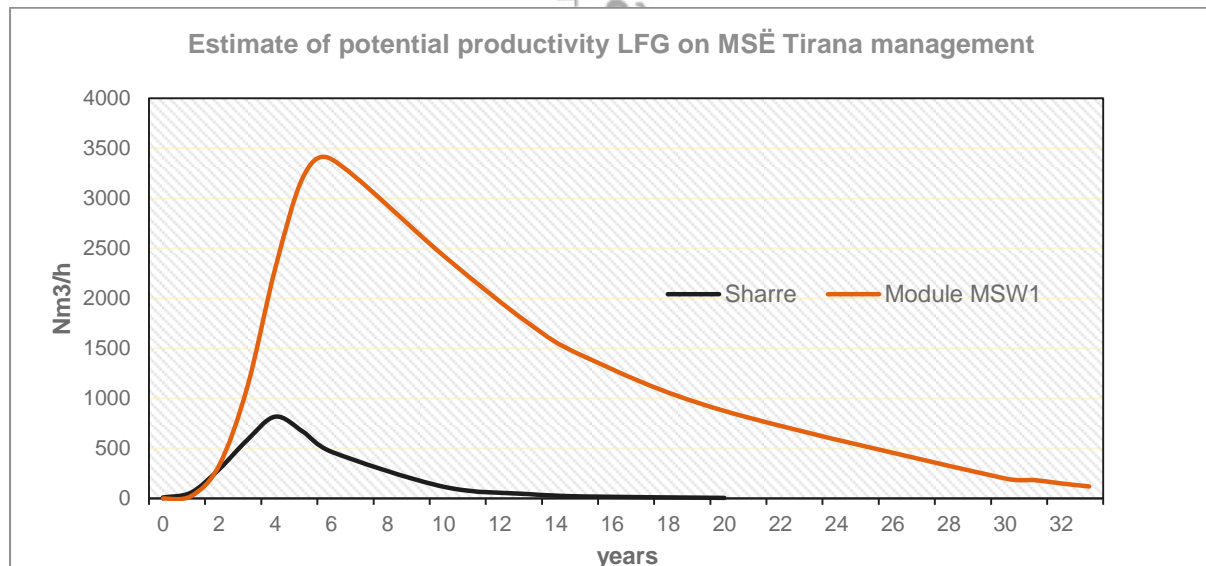

Figura 32: Grafiku i prodhimit të gazit në venddepozitim

Në të dyja rastet LFG e prodhuar do të ketë një potencial të lartë të prodhimit energjisë që është vlerësuar në mes të 3 - 6 MË të energjisë elektrike për një periudhë prej 5 deri në 10 vjet.

Vlerësimi i kostove/përfitimit nga këto ndërhyrje do të bëhet duke iu referuar nevojës për sistemet e nevojshme për kontrollin e mbetjeve dhe sistemet e kapjes dhe djegies së biogazit

për përfitim energjie. Në këtë kontekst, një rëndësi të veçantë ka edhe Protokollin Kyoto në lidhje me reduktimin e gazeve me efekt serë i cili ka hyrë në fuqi më 16 Janar 2005. Protokollin parashikon që kompanive Europiane që operojnë në zonat e përfshira në Direktivën 2003/87/EC (instrumenti European i dizenuar për të përmbushur me më shumë efikasitet angazhimet e Protokollit Kyoto) do u duhet të kufizojnë emetimet e gazeve me efekt serë siç specifikohet në planet kombëtare.

3.6 Përshkrimi teknik i impiantit të selektimit

3.6.1 Përshkrim i përgjithshëm

Sistemi i adaptuar i ndarjes së MNU, në përputhje me direktivat e BE-së, bën të mundur ndarjen e fraksioneve të riciklueshme ende të pranishme, refuzimin e tyre dhe fillimin e sistemit të fraksionit të mbetjes.

Impianti i ndarjes do të vendoset në një magazinë industriale 4000 metër katrorë, në të cilën është instaluar një impiant për largimin e aromave në biofiltër.

Struktura konsiston në katër zona të ndryshme të ndara fizikisht:

- Zona e pranimit të mbetjeve, ku shkarkohen të gjitha mbetjet që do të trajtohen
- Përzgjedhja manuale për mbledhjen e disa fraksioneve të mbetjeve pas selektimit;
- Zona e ndarjes mekanike të mbetjeve dhe ndarja e materialeve me dhe pa përmbajtje metali;
- Zona e ngarkimit të fraksioneve për në sistemet fundore: impiantet e termovalorizatorit, venddepozitim, impiant riciklimi.

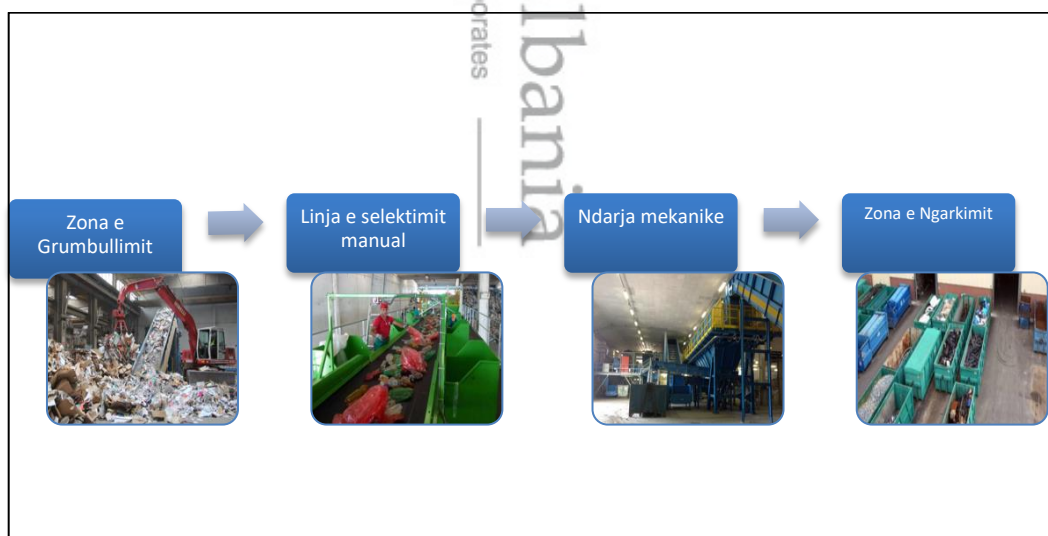

Figura 33. Impianti i selektimit

Në seksione të ndryshme të impiantit është prezent një sistem për përthithjen e pluhurit dhe erës së keqe.

Masa potenciale efektive e trajtimit është e barabartë me 150,000 t / vit, për një sasi maksimale trajtimi prej 600 t / ditë.

Impianti funksionon 6 ditë në javë, përjashtuar ditët e pushimit, me një turn të vetëm pune.

3.6.2 Procesi i selektimit

Mbetjet transferohen nga mjetet e mbledhjes në zonën e pranimit, ku një mjet mekanik bën të mundur një ndarje paraprake të materialeve të rënda dhe/ose të patrajtueshme nga impianti, të cilat grumbullohen përkohësisht në një zonë të veçantë për t'u transferuar për trajtime të mëtejshme në një zonë tjetër, me qëllim përmirësimin e mëtejshëm të fraksionit prezent, në rast se kjo gjë është e mundur. Përqindja e materialit të papranueshëm në ndarje përfaqëson rreth 0.5% deri 1% të mbetjes hyrëse.

Pjesa e mbetur pas selektimit ngarkohet në vinçin ngarkues të makinës grirëse, nga ku fillon impianti i ndarjes. Produkti pas grirjes, me një normë prej 60 t / orë, që paraqitet në formë të ndarë, kalohet në sektorin e trajtimit përmes një shiriti transportues.

Përveç kësaj linje, operatorë të tjerë manualë do të selektojnë materialet e letrës, plastikës dhe qelqit. Operatorë të trajnuar për këtë qëllim do të jenë të pranishëm në linjë me turne pune maksimumi 2 orë.

Pas fillimit të ndarjes manuale, fillon procesi i sitjes së mbetjeve të ndara i cili kryhet përmes një site rrotulluese me një cilindër me diametër 2.8 m, me gjatësi 15 metra, me një kënd horizontal rreth 6° i pajisur me hapësira rrethore me diametër 60 mm. Sita do të dimensionohet për normë maksimale fluksi 65 t / orë.

Përmes procesit të sitosjes MNU-të ndahen në 2 fraksione:

¥ fraksioni më i madh (fraksioni i thatë), kryesisht i përbërë nga materiale plastike, letre, kartoni, metale, etj. më të mëdha se 60 mm, dhe përbëjnë 70-80% të materialit hyrës;

¥ fraksioni më i vogël që kalon (fraksioni i lagësht) që përbëhet kryesisht nga materiale organike, letre, plastike, metale, agregate, etj. me madhësi të barabartë ose më pak se 60 mm, me masë të barabartë me rreth 20% të materialit hyrës.

Të dy fraksionet dërgohen më vete përmes shiritave përçues drejt seksioneve të ndarjes së metaleve të përbërë nga një ndarës elektromagnetik prej hekuri (për ndarjen e materialeve me përmbajtje hekuri) dhe një ndarës induksioni (për materialet pa përmbajtje hekuri).

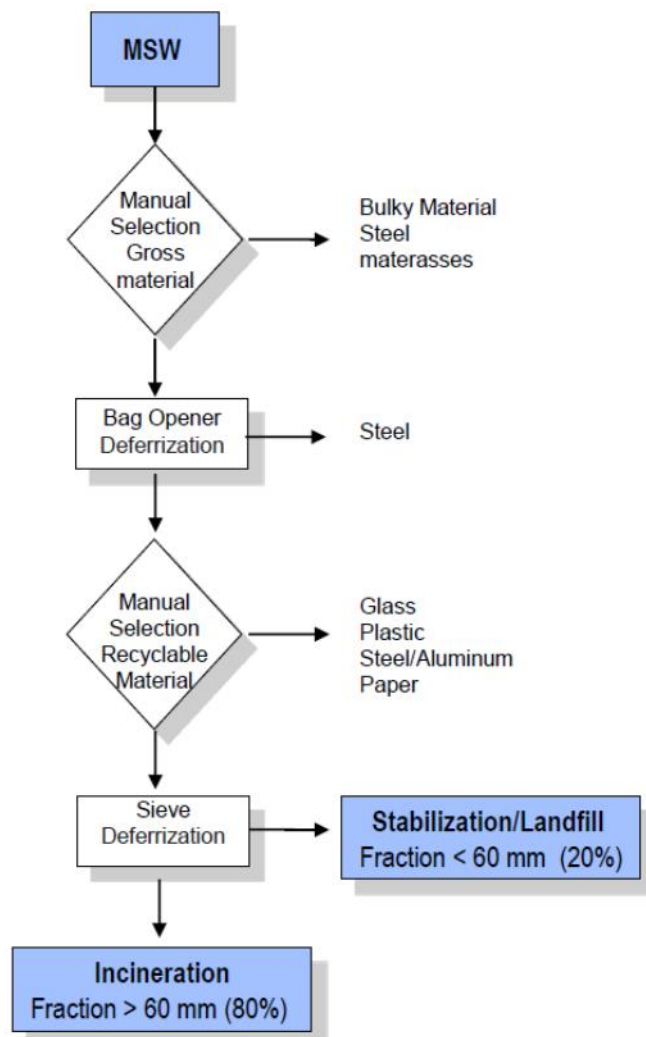
Sasia e materialit me përmbajtje hekuri të veçuar do të jetë rreth 1% dhe sasia e materialit pa përmbajtje hekuri e barabartë me rreth 0.1-0.3%.

Gjatë procesit, mbetjet humbasin peshë për shkak të avullimit me rreth 1-2%.

Pjesa e thatë dhe pjesa e lagësht pa përmbajtje hekuri transportohen veç e veç përmes shiritave transportues në zonën e ngarkimit ku e para, me një peshë specifike të vogël, ngarkohet në kamionë përmes një makinerie presimi ose një ekskavatori, me qëllim që kjo pjesë të bëhet sa më kompakte dhe të rritet kapaciteti transportues, për rrjedhojë ulet edhe numri i automjeteve në qarkullim, dhe dërgohen në destinacionet brenda Z.T.M.T.

Pjesa e thatë pa metale, e ngarkuar në kamionë, dërgohet pranë impianteve të termovalorizatorit ose për depozitim final në venddepozitime.

Pjesa e lagësht e MNU-së pa

metale, ngarkohet në kamionë dhe çohet në impiantet e mbetjeve të përziera për stabilizimin e matricës organike të përmbajtur në të dhe më pas në venddepozitim.

Fraksioni metalik me dhe pa përmbajtje hekuri, që selektohet nga procesi i ndarjes, mbledhet në kontenerë të veçantë për fillimin e proceseve të rikuperimit të çelikut, aluminit, etj.

3.7 Përshkrimi teknik për impiantin e bio stabilizimit

Impianti i bio-stabilizimit është projektuar për të stabilizuar pjesë të mbetjeve të lagështa prodhuar nga impianti i selektimit. Kapaciteti i planifikuar i impiantit është e 100.000 ton / vit.

Procesi i bio-stabilizimit zhvillon dhe kryhet në tri sektorë të veçantë që korrespondojnë me 3 ndërtesa të ndryshme.

- segment i tretjes aerobice

Ajo shtrihet në një sipërfaqe prej rreth 4.400 metra katrorë.

Ajo është e përbërë nga dy linja aerobe tretjeje secila me një kapacitet prej 10 t / h. Në secilën linjë tretjeje, e përbërë nga një vaskë beton arme të hapur të hapur dhe që gjendet në një ndërtesë industriale, komponenti organik është stabilizuar dhe përzierë me një proces aerob. Stabilizimi merr rreth 21 ditë dhe është ndihmuar nga mjetet e fryrjes të ajrit dhe përzierjes mekanike.

- sektori i rafinimit

Ajo shtrihet në një sipërfaqe prej rreth 2.000 metra katrorë.

Ajo është e projektuar për trajtimin me një kapacitet prej 14 t / h. Pjesa organike që ka ardhur nga procesi i tretjes aerobike është hekuri i lirë përpara largimit të tij, atëherë sitosja bën të mundur ndarjen e FOS (grimcat më të vogla) për përdorim në rikuperimin ambjental, nga skrap (grimcat më të mëdha) që kryesisht do të përbëhet nga materiali i thatë të tillë si letër, plastike, druri dhe agregatet e cila, për shkak të vlerës së lartë kalorifike, do të dërgohen për rikuperim të energjisë së bashku me pjesë të thatë nga linjat e tjera të trajtimit.

- Segmenti i pjekurisë

Ajo shtrihet në një sipërfaqe prej rreth 3.300 metra katrorë.

Ajo është e predispozuar për një linjë të trajtimit. Komplet rafinimi i FOS është një cikël biologjik që në 28 ditët e ardhshme, me ndihmën e sistemi vetëlëvizës, të ruhet në të njëjtën zonë e gatshme për përdorim.

Materiali përfundimtar do të përdoret për mbulimin ditor të mbetjeve në venddepozitim (MNU ose Hire), për të kufizuar ndikimin mjedisor të mbeturinave të depozituara.

3.11 Përshkrimi teknik i impiantit të përpunimit të ujrave të ndotur

Impianti i trajtimit të ujrave të ndotur (ITUN) është projektuar të trajtojë rrjedhjet e prodhuara nga venddepozitimi ekzistues dhe nga venddepozitimet e reja (Lot. B, F, G, H) përpara shkarkimit në sipërfaqet ujore. Performanca e ITNU do të sigurojë shkarkimin e rrjedhave dhe ujërave të tjerë të prodhuara brenda Z.T.M.T. , në përputhje me standardet e BE-së dhe Shqipërisë, siç përcaktohet nga legjislacioni.

Kapaciteti i ITUN do të jetë 400m³/ditë. Kapaciteti vjetor do të jetë rreth 120'000 m³/vit (për 300 ditë operimi në vit).

Impianti do të ketë të gjithë pjesët e nevojshme për të arritur efektshmërinë e kërkuar. Ata listohen më poshtë:

1. Tanku i ruajtjes
2. Tanku i ajrimit dhe degradimit biologjik
3. Moduli I ultrafiltrimit
4. Moduli i osmozës së dyfishtë

Tanku i ruajtjes ka për qëllim që të sigurojë një kapacitet vëllimor të përshatshëm në mënyrë të tillë që të mbështesë ndalimet e përkohshme të impiantit për shkak të mirëmbajtjes dhe në të njëjtën kohë për të garantuar njëtrajtësimin e shkarkimit ujqor. Kjo e bënë prurjen hyrëse më uniforme në sasi dhe përqëndrim.

Në tankun e ajrimit shkarkimi i nënshtrohet një para filtërimi dhe stabilizimit përmes shtimit të ajrit. Në këtë fazë ndodh gjithashtu transformimi i një pjese të amonit në nitrat duke lehtësuar punën e procesit pasardhës të osmozës së anasjelltë.

Seksioni i ultrafilitërimit realizon një filtërim të imët duke siguruar një qartësi të mirë të rrymës dalëse të nevojshme për një funksionim të përshtatshëm të stadiit pasardhës (osmozës së anasjelltë). Për më tepër ultrafilitërimi përbën një barierë të plotë përkundrejt llumit biologjik, koloideve dhe makromolekulave, të cilat qëndrojnë në tankun e oksidimit duke përfunduar procesin biologjik.

Moduli i osmozës së anasjelltë do të jetë me stad të dyfishtë për të siguruar shkallën më të lartë të përqëndrimit dhe në të njëjtën kohë prodhimin e një filtrati me cilësi të lartë. Në fund të procesit do të përftohet një sasi e caktuar llumi për tu riqarkulluar në vend depozitim në përputhje me rregullat e BE (Direktiva 1999/31/EC).

Produktet përfundimtare të prodhuara nga sistemi i trajtimit janë dy: Ujë i pastruar 98-99% i cili do të shkarkohet në rrjetin e ujrave sipërfaqësor dhe llumi 1-2% që do të riciklohet në të

njëtin venddepozitim që do të riciklohet në të njëjtin venddepozitim duke rritur prodhimin e biogazit dhe mirëmbajtjen e ndotësve brenda venddepozitimit.

Pjesët e impiantit të trajtimit duhet të jenë të instaluara në rastin e trajtimit të rrjedhave nga venddepozitimet e MNU-ve. Cilësia e rrjedhave merret parasysh si pikë referimi për trajtimin sipas standardeve në venddepozitimin e mbetjeve urbane.

Llumi i prodhuar nga impianti klasifikohet si i rrezikshëm për shkak të përqendrimit të ndotësve nëtë. Llumi do të depozitohet në qelizën e venddepozitimit të Lot F.

Impianti i trajtimit do të ndërtohet nga kompanitë e kualifikuara me përvojë në projekte të ngjashme dhe të gjithë komponentët kryesorë do të prodhohen nga kompani të njohura dhe sipas standardeve të BE-së.

3.9 Instalimet ndihmëse

Z.T.M.T do të ketë instalimet e nevojshme për trajtimin e mbetjeve në hyrje, të përshkruar në kapitujt e mëparshëm dhe të quajtur nga Lot A në Lot H. Në mënyrë që të jetë operacional Z.T.M.T. do të ketë impiante ndihmëse dhe vepra të tilla si:

Punimet Urbanizimi:

- rrugët e aksesit në infrastrukturën publike;
- rrugët e shërbimit të brendshëm;
- sipërfaqe të gjelbra;
- gardhe rrethues;

Logjistika dhe zyrat:

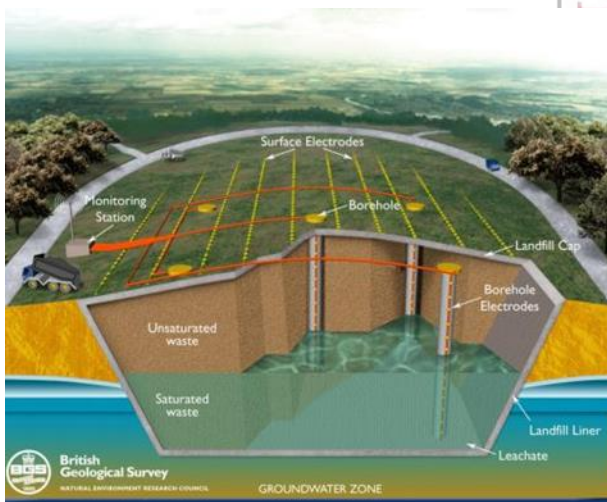
- reception me terminal vëzhgimi me kamera;
- Ndërtesa e zyrave, për stafin administrativ dhe menaxherial;
- Ndërtesë personeli (zyra, dhoma zhveshjeje, etj);
- Mensa dhe zona shërbimi (infirmieri, etj)
- Zona për magazinimin e kontejnerëve roll-off;
- Zona e shërbimeve të përgjithshme (mbrojtja ndaj zjarrit, trajtimin e ujërave të zeza, etj);
- Peshore dhe stacioni i lavazhit;
- Magazina;
- Nënstacioni.

3.10 Rehabilitimi i landfillit të Sharrës

3.10.1 Sfidat sociale, operationale dhe mjedisore në vend-depozitim ekzistues së Sharrës

Sfidat kryesore në vend-depozitim ekzistues të Sharrës raportohet të jenë:

- Sfida sociale:
 - Standardet e Shëndetit dhe Sigurisë në këtë vend-depozitim raportohen të jenë të pakënaqshme dhe jo në përputhje me praktikën më të mirë, duke sjellë si pasojë rrisje të papranueshme (aksidente, dëmtime, ekspozim ndaj baktereve bartëse të sëmundjeve të ndryshme).
 - Raportohet se kushtet e punës në vend-depozitim paraqesin sfida të ndryshme, përfshirë aspektet kontraktuale dhe kushtet e punësimit).
 - Shumë pranë landfillit janë të vendosura shtëpi dhe banesa (veçanërisht, në zonën perëndimore);
 - Sfida operationale:
 - Hapësirë shumë e limituar e mbetur për mbetje, për shkak të mungesës së ngjeshjes (presimit) të mbetjeve;
 - Mungesë e informacionit të saktë mbi sasinë dhe karakteristikat e MNU-së së depozituar;
 - Mungesa e mbulimit ditor dhe mbulimit përfundimtar;
- Sfida mjedisore:
 - Shllami: sistemi aktual për grumbullimin dhe trajtimin e shllamit është i papërshtatshëm, duke krijuar kushte për ndotje të ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore;
 - Biogazi: landfilli nuk është i pajisur me një sistem për kapjen e Gazit të Landfillit. Kjo sjell si pasojë shkarkimin e Gazeve me Efekt Serë (veçanërisht metanit) si dhe aromave të pakëndshme;
 - Shqetësim për banorët e zonave përreth: përmbajtja e lartë e fraksionit organik në MNU-në e depozituar, kombinuar me mungesën e kapjes së biogazit, krijon kushtet për një cilësi të ulët të ajrit (prani të grimca të mbeturinave, aroma). Mungesa e mbulimit të mbetjeve sjell si rezultat shpërndarjen e materialeve plastike në zonat e banuara përreth.

3.10.2 Përqasja teknike dhe metodologjia për venddepozitimin e Sharrës – jetëgjatësia operacionale e mbetjeve

Kompania do të kujdeset për përmirësimin e kushteve menaxhuese në vend-depozitimin ekzistues të Sharrës, me qëllim që të zgjidhen sfidat e theksuara në paragrafin e mësipërm.

Kompanitë partnere do t'i referohet direktivave për Mjedisin, Shëndetin dhe Sigurinë të IFC/Bankës Botërore për Objektet e Menaxhimit të Mbetjeve. Detyra e parë do të konsistojë në një analizë fizibiliteti lidhur me masat e mundshme për t'u implementuar, duke:

- Vlerësuar **situatën aktuale teknike dhe mjedisore** të landfillit, si dhe aspektet e menaxhimit dhe ato sociale të funksionimit aktual;
- Projektimi, përcaktimi dhe selektimi i masave më të mira teknike dhe operacionale, sipas metodologjive të Teknikave më të Mira të Disponueshme Pa Shpenzime të Tepërta dhe Opsioneve më të Mira Mjedisore Praktike dhe në përputhje të plotë me legjislacionin kombëtar dhe rregulloret lokale.

Më pas kompanitë partnere do të implementojnë dhe identifikojnë masat për zonën e landfillit të vjetër (p.sh. aty ku depozitimi është përfunduar) dhe zonat aktive (aty ku depozitimi është aktualisht në progres), duke u fokusuar në masat e mëposhtme:

- Projektimi, në përputhje me Ministrinë dhe me mbështetjen e aktorëve të duhur lokalë, **masat operacionale** (p.sh. peshimi, regjistrimi i të dhënave) për përmirësimin e përgjithshëm të procesit të menaxhimit të mbetjeve;
- Instalimi i **rrethimi** të përshtatshëm për gjithë vend-depozitimin e Sharrës, për përmirësimin e kontrollit dhe sigurisë, si dhe frenimin e pjesshëm të shpërndarjes së mbeturinave;
- **Mbulimi** i zonave të landfillit të vjetër me material inerte me një sasi prej 150'000 m³;
- Përmirësimi i **mbledhjes dhe trajtimit të shllamit**, duke restauruar dhe mirëmbajtur rrjetin ekzistues të kanalizimeve;
- Prezantimi i infrastrukturës për **depozitimin e shllamit** (baseneve, depozitorëve) për kontrollimin e rrjedhjeve në impiantin e trajtimit të shllamit dhe menaxhimi me sukses në situatat e prurjeve më të mëdha për shkak të reshjeve;
- Përmirësimi i **impiantit të trajtimit të shllamit**, me qëllim që të arrihet dhe mbahet cilësia e produktit final të shkarkuar.
- Ndërtimin e zgjerimit të impiantit të kapjes së gazit dhe diegies në mënyrë që të minimizohen emetimet e gazeve serë, erërat dhe minimizuar rrezikun e shpërthimeve;

- Studimi i fizibilitetit teknik dhe ekonomik për implementimin e një njësie për prodhimin e energjisë.

3.10.3 Përfaqja teknike dhe metodologjia për mbylljen përfundimtare dhe kujdesi pas mbylljes

Teknologjia e përdorur për mbylljen përfundimtare si dhe protokollet e menaxhimit pas mbylljes do të vazhdojnë të identifikohen dhe përzgjidhen sipas metodologjive të Teknikave më të Mira të Disponueshme pa Kosto të Tepërta dhe Opsionet më të Mira Mjedisore Praktike, me qëllim që të përmbushen kriteret e qëndrueshmërisë e paraqitura në paragrafin e mëposhtëm.

Ndërhyrja për mbylljen dhe protokollet e menaxhimit pas mbylljes duhet të përcaktohen, në mënyrë që të përmbushen **qëllimet** e mëposhtme:

- Të sigurohet **performanca mjedisore afatgjatë** të landfillit të mbyllur duke minimizuar ndikimet e tij në mjedisin rrethues (tokë, ujë, ajër);
- Të zvogëlohen/eliminohen burimet e problemeve dhe rreziqeve për shëndetin e **komunitetit në zonën përreth**;
- Të mundësohet **gjenerimi i të ardhurave** për operatorin dhe komunitetin lokal (p.sh. përmes rikuperimit të materialeve, prodhimit të energjisë nga gazi i landfillit)
- Të mundësohet **ripërdorimi i vendit** për qëllime të tjera (p.sh. hapësira për argëtim, hapësira të gjelbra).

Procedurat e mbylljes do të përfshijë mbulimin e duhur përfundimtar të venddepozitimit me tokë dhe shtresë të punueshme për të garantuar vegjetacionin. Një rrjet drenues do të zbatohet për të minimizuar prodhimin e rrjedhave. Pas mbylljes së

venddepozitimit, propozuesi do të kryejë një pastrim përfundimtar të zonave përreth dhe një restaurim përfundimtar të sistemit të mbledhjes së ujrave të ndotur.

Kujdesi pas mbylljes së venddepozitimit mund të përfshijë një numër të aktiviteteve, të hartuara dhe të zbatuara në

mënyrë të duhur për të ruajtur performancën mjedisore të venddepozitimit të mbyllur:

- Matjet periodike të **shkarkimeve të gazit të landfillit** nga trupi i landfillit nëpërmjet mbulimit të tij sipërfaqësor;
- Mirëmbajtja e **shtresave të mbulimit**;
- **Matjet periodike të karakteristikave të shllamit**, para dhe pas trajtimit;
- Mirëmbajtja e **rrjetit të kullimit** sipërfaqësor dhe **impianitit të trajtimit të shllamit**.

Masat e duhura për procedurat pas mbylljes do të përcaktohen pas fazës së studimit të fizibilitetit dhe projektimit.

3.10.4 Sistemi i mbulimit përfundimtar

Sistemi i izolimit të sipërm të Lanfillit ekzistues do të projektohet dhe ndërtohet në përputhje dhe sipas kërkesave minimale të paraqitura në **Direktivën e BE-së 1999/31/EC e datës 26 Prill 1999 për landfillet e mbetjeve**.

Aneksi I, pika 3 (Mbrojtja e tokës dhe ujërave) përcakton karakteristikat e sistemit të mbulimit për llojet e ndryshme të landfillëve:

Në rastet kur autoriteti kompetent pas marrjes në konsideratë të rrezikut potencial për mjedisin, gjykon se është i nevojshëm parandalimi i formimit të shllamit, mund të kërkohej izolimi i sipërfaqes. Rekomandimet për izolimin e sipërfaqes janë si vijon:

Kategoria e landfillit	Mbetje jo të rrezikshme	Mbetje të rrezikshme
Shtresë filtruese për gazrat	Kërkohej	Nuk kërkohej
Shtresë izoluese artificiale	Nuk kërkohej	Kërkohej
Shtresë minerale e papërshkrueshme	Kërkohej	Kërkohej
Shtresë kulluese me trashësi më të madhe se 0,5m	Kërkohej	Kërkohej
Mbulesë mbi shtresën e sipërme të tokës me trashësi më të madhe se 1m	Kërkohej	Kërkohej

Bazuar në kriteret e mësipërme venddepozitimi ekzistues do të ketë sistemin e mbulimit:

	Lloji i mbetjeve	Klasifikimi	Shtresa Izoluese e sipërme	Shtresa Izoluese artificiale
Venddepozitimi	MNU	Jo të	Shtrese	Nuk kërkohej

Rrezikshme izoluese,
drenazhuse +
shtres
mbuluese

Figura 35 Sistemi i mbulimit të venddepozitimit

Pas mbylljes përfundimtare të një venddepozitimi të kryer siç përshkruhet nga legjislacioni, në përgjithësi nuk do të prodhojë efekte në mjedis. Në shumë shtete zonat e rikuperuara ripërdoren në mjedisin urban apo rural, si parqe apo zona të gjelbra. Për të qenë në gjendje të bëjë këtë venddepozitimet duhet të rikualifikohen me vepra të gjelbërta dhe kërkojnë përkujdesje të mëtejshme. Ligji europian parashikon se venddepozitimet duhen ndjekur operuar për një periudhë prej 30 vjetësh pas mbylljes.

3.10.5 Impianti i kapjes së biogazit dhe diegies

Biogazi është një rrezik i rëndësishëm për sigurinë dhe cilësinë e ajrit dhe gjithashtu një potencial për prodhimin e energjisë. Vëmendje e veçantë do t'i kushtohet prodhimit të biogazit brenda venddepozitimit.

Direktiva e BE-së 1999/31 / EC, Aneksi I përshkruajnë se venddepozitimet do të kenë një sistem kapjeje dhe diegie biogazi nëse është e nevojshme. Në rastin e venddepozitimeve tona mbledhja biogazit është e nevojshme.

Mbledhja e LFG përfshin ndërtimin e puseve vertikale në mbeturina rreth 30 metra dhe nxjerrjen e gazit nga landfilli me ndihmën e një sistemi induksion vakum.

Është vlerësuar se rreth 60-80 puse do të jenë të nevojshme për të mbuluar të gjithë zonën e venddepozitimit ekzistues. LFG është thithur dhe kalon në stacionin e kontrollit, ku gazi është ndarë nga nëpërmjet procesit të kondensimit. Gazi në këtë pikë cohet në një pishtar për djegie apo në një motor për rikuperim të energjisë.

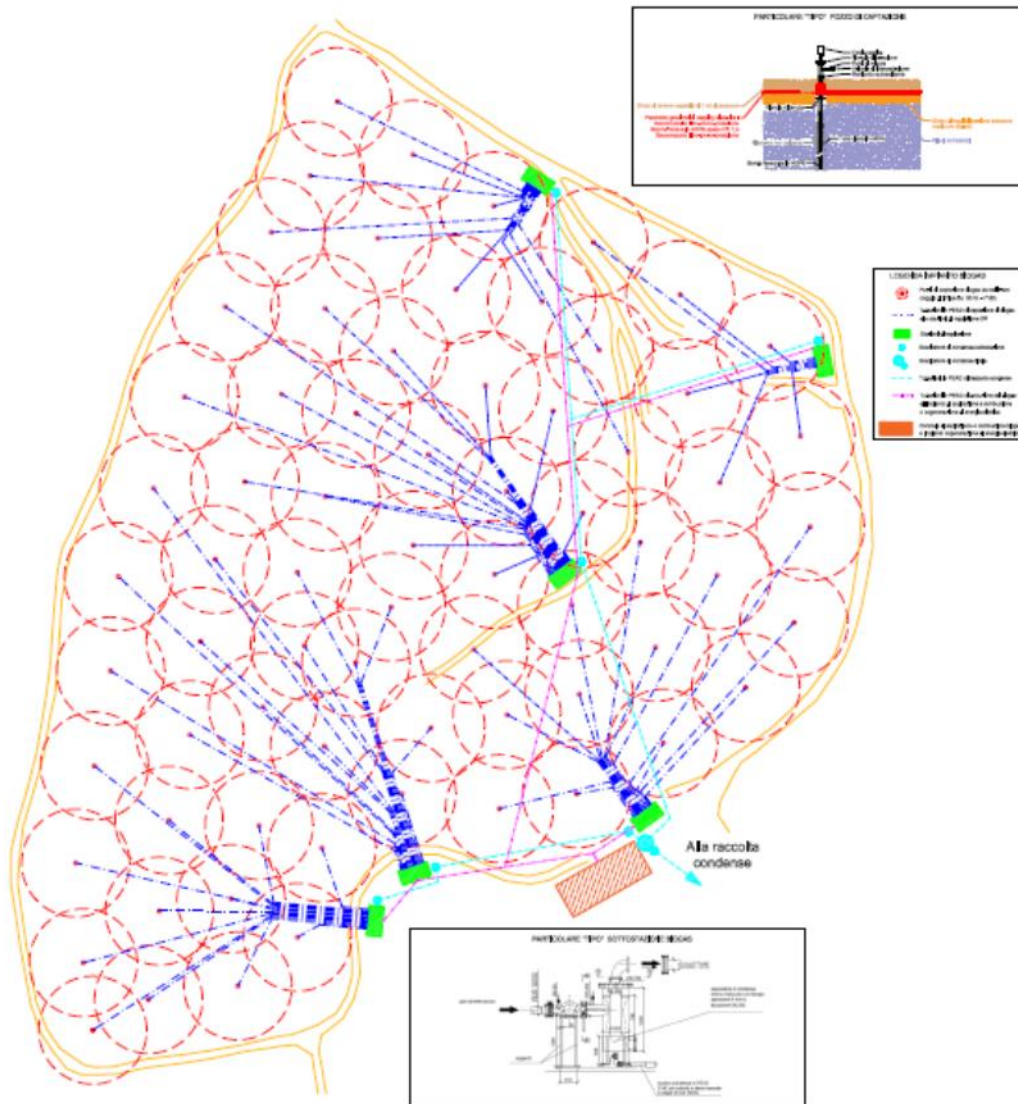

Figura 36. Impianti i kapjes së gazit në venddepozitimin ekzistues.

Sistemi I djegies është I përbërë nga një seksion thithje me analizues gazi dhe një pishtar ku djegie zhvillohet në temperaturë të lartë. Sistemi është i kontrolluar në mënyrë automatike nga një PLC.

Efikasiteti i djegies do të garantojë emetim të ulët, për të respektuar kufijtë e kërkuara nga të gjitha rregulloret në fuqi të Europës. Pishtari ka një panel kontrolli, ndezësin automatic dhe një system mbrojtjeje.

Në qoftë se cilësia dhe sasia e LFG është e favorshme mund të përdoret në një njësi CHP për të gjeneruar ngrohje dhe energji elektrike.

3.10.6 Produktiviteti i LFG

Makinat për prodhimin e energjisë do të instalohen në qoftë se kurba e prodhimit të LFG dhe vlerësimit do të provojë që ajo të jetë ekonomikisht e mundshme.

Vlerësimi i kostos / përfitimit të këtyre ndërhyrjeve do të bëhet duke iu referuar nevojës për sistemet e duhura të mbeturinave dhe sistemet e nxjerrjes dhe djegies së biogazit për qëllime energjetike. Në këtë kontekst një rëndësi të veçantë ka Protokollin e Kiotos për reduktimin e gazeve serrë që ka hyrë në fuqi më 16 janar 2005. Protokollin parashikon që kompanitë europiane në lidhje me zonat e mbuluara nga Direktiva 2003/87 / EC do të duhet për të kufizuar emisionet e tyre të gazeve serë, siç specifikohet në planet kombëtare.

4 ANALIZA MJEDISORE DHE SOCIALE

4.1 Kontributi në mbrojtjen e klimës

Në seancën plenare të datës 15 korrik 2016 Qeveria Shqiptare ratifikoi Marrëveshjen e Parisit për ndryshimet klimatike. Ratifikimi i Marrëveshjes së Parisit nga Shqipëria është një hap i madh drejt zbatimit të tij, për të luftuar ndryshimin e klimës, si dhe një të përafrojtje veprimet dhe investimet drejt uljes së emetimit të karbonit dhe të përmirësimit të ardhmen në nivel global.

Ratifikimi i Marrëveshjes së Parisit prezanton zbatimin e detyrueshëm të të synuar kontributin e përcaktuar kombëtar, pas vitit 2020 në nivel ndërkombëtar dhe shqyrtimin çdo 5 vjet të kontributit në mënyrë që të japë kontributin Shqiptar në zbutjen e ndryshimeve klimatike. Ndërsa Ministria e Mjedisit me mbështetjen e donatorëve ka parashikuar këtë proces nëpërmjet zhvillimit të dokumenteve strategjike dhe kuadrit ligjor për ndryshimin e klimës, ku ne duhet të përmendim Strategjinë e Ndryshimit të Klimës dhe Planin e Veprimit për reduktimin e emisioneve të gazrave serrë; Projekt ligji i Ndryshimit të Klimës dhe propozim-vendimi i Këshillit të Ministrave "Për krijimin e monitorimit, verifikimit dhe raportimit në emisionet e gazit serrë".

Ndërsa, Ministria e Mjedisit nisi në fund të qershorit Planin Kombëtar të Adaptimit (PKA) për Ndryshimin e Klimës.

Sipas raportit të fundit të "III Komunikimi i Shqipërisë 2000-2009", të Konventës për Ndryshimet Klimatike, sektori i mbetjeve është përgjegjës për rreth 9.2% të totalit të emisioneve të gazrave serrë në nivel kombëtar.

Projekti ka për qëllim për të zvogëluar volumin e MNU që do të depozitohen në të ardhmen në venddepozitim, stabilizimin e mbetjeve dhe rritjen e normës së riciklimit në përputhje me nivelin e synuar të targetit të normës në % e rigjenerimit dhe riciklimit, siç është përcaktuar

në Planin Kombëtar të Menaxhimit të Mbetjeve. Norma e mbeturinave të përpunuara në impiantet prodhim të energjisë duhet të jenë të projektuara për të rikuperuar energji në formën e energjisë elektrike për përdorim të impianteve dhe sasive shtesë të energjisë elektrike për t'u shitur në kompaninë e energjisë.

Impianti i përpunimit të mbetjeve urbane, termovalorizator, do të përbëhet nga katër (4) linja përpunimi. Kapaciteti përpunimi i çdo linjë do të jetë 230 ton/ditë për të arritur vëllimin e përgjithshëm të riciklimit të mbeturinave prej 920 ton/ditë.

Kontributet kryesore të projektit në lidhje me ndryshimet klimatike përfshijnë:

- Shmangia e emetimit të gazrave të dekompozimit të mbeturinave organike të depozituara;
- Shmangia e djegies së pakontrolluar të mbeturinave në Sharrë dhe emetimeve të gazrave serrë;
- Mundësimi i ndarjes dhe ripërdorimit / riciklimit të materialeve;
- Prodhimi i energjisë nga mbeturinat, duke rritur efikasitetin e trajtimit të mbeturinave dhe përfitimet e tyre;
- Zgjatjen e kohës së përdorimit të venddepozitimit dhe shkurtimin e investimeve në zgjerimin e tij. Kjo është për shkak të zvogëlimit të sasisë së mbeturinave që përfundojnë në venddepozitim pas termovalorizatorit;

4.2 Gjeologjia, Toka dhe Topografia

Nga pikëpamja gjeologjike, zona e studimit shtrihet mbi dy njësi që janë sinklinali i Tiranës dhe antiklinali i Baldushkut.

Sinklinali i Tiranës, në të cilën është i vendosur qyteti i Tiranës shtrihet në veri të kodrave të Sharrës. Ajo shtrihet në sektorin lindor të Ultësirës Pran-Adriatike dhe është i përfshirë në një strukturë asimetrike, karakteristike tektonike e Albanideve të Jashtme. Sinklinali i Tiranës ka zgjatur formën në drejtim verilindje-jugperëndim dhe është ndërtuar kryesisht nga depozitat e Miocenit të sipërm (N31). Këto lloje të depozitave janë gjetur në kodrat përreth qytetit të Tiranës dhe përbëjnë formimin bazë të depozitave të reja të Kuarternarit në të cilën qyteti i Tiranës lind. Ato përfaqësohen nga argjilite, gurë ranor dhe në disa raste edhe shtresa karbonatike.

Në perëndim të sinklinalit të Tiranës gjejmë antiklinalin e Baldushkut e cila shtrihet në zonën kodrinore të projektit. Formacionet që formojnë antiklinalin e Baldushkut janë ato të Nogjenit dhe Oligocene dhe janë kryesisht balte, argjila dhe rrallë ndër-shtresa me gur ranor dhe konglomerati.

Zona e projektit duket kryesisht e qëndrueshme, zonat afër venddepozitimit ekzistues janë të ekspozuara nga fenomene erosionale. Instalimet e Z.T.M.T. do të vendosen në një distancë sigurie nga fenomenet erosionale. Ndërtimi i objekteve të Z.T.M.T. do të parashikojnë një sasi të caktuar të punime tokësore që duhet të planifikohen në lidhje me karakteristikat gjeoteknike të tokës.

Në bazë të rajonizimit sizmik të Shqipërisë, zona jonë e studimit është përfshirë në zonën sizmike me intensitet 7, sipas shkallës MKS (1964) dhe madhësisë 6.5-7 për kushte mesatare të tokës.

Zona e impianteve është pozicionuar në shpatet jugore të kodrave. Orografia karakterizohet nga pellgje ujëmbledhës të vegjël.

Ndikimet kryesore dhe ndikimet e mundshme mbi gjeologjinë dhe tokën mund të jenë:

- diversioni i përdorimit të zonës që do të zënë nga komponentët e impiantit është një ndikim jo i kthyeshëm;
- efektet e operacioneve të gërmimit dhe zhvendosjes së një sasi të qëndrueshme të tokës dhe materialit nëntokësor;
- në fazën operacionale toka bujqësore përreth impiantit mund të preken nga shkarkimet në ajër të depozitave dhe termovalorizatorit;
- përveç kësaj, ndotja e mundur tokës mund të shoqërohet me praktika të papërshtatshme operative apo rrjedhjes aksidentale nga sistemi i drenazhimit dhe impiantit të përpunimit të ujrave. Ky i fundit mund të transferohet në bimësi dhe zinxhirin ushqimor.
- shtresat e tokës mund të jenë të ndotura si rezultat i dëmtimit të shtresës izoluese HDPE;
- Rrjedhja e llumit mund të ndodhë përgjatë sistemeve të grumbullimit deri në vaskën e grumbullimit dhe impiantit të trajtimit;
- Toka mund të jetë e ndotur nga rrjedhjet aksidentale të mjeteve të punës.

Përveç 2 pikave të para në rrezikun e ndikimeve të mundshme të tjerat mund të zbuten dhe të kontrollohen me procedurat e duhura operative dhe monitorimin e mjedisit. Këto ndikime të mundshme në përgjithësi janë shumë të ulëta në impiantet moderne të trajtimit të mbeturinave.

4.3 Sipërfaqet ujore dhe burimet nëntokësore

4.3.1 Sipërfaqet ujore

Sipërfaqja kryesore ujore është lumi Erzenit që rrjedh në një distancë prej 300 mt në jug të zonës së projektit. Rrjedha vjetore mesatare e Erzenit në zonën e projektit është raportuar të

jetë rreth 12-13 m³/sec. Ujrat e lumit Erzen janë përdorur kryesisht për ujitje dhe shumë pak si ujë të pijshëm (pas pastrimit). Në rrugën e tij mund të gjenden puse të cekëta të ujit që përdoren për furnizimin me ujë të sipërfaqes. Duke qenë një nga lumenjtë kryesorë të vendit, Lumi i Erzenit është pjesë e Programit Kombëtar të Monitorimit në lidhje me cilësinë e ujit, e cila është kryer nga Agjencia Kombëtare e Mjedisit. Vlerësimi i cilësisë së lumenjve është i bazuar në tetë parametrat kryesorë të ndotjes kimike të përcaktuara në Direktivën e Ujit të BE-së. Sipas kësaj direktive, lumenjtë janë klasifikuar në pesë klasa, ku gjendja e moderuar ose klasa e tretë, konsiderohet nota me nivelin minimal të pranueshëm të cilësisë së ujit të lumenjve. Parametrat e matur përfshijnë oksigjenin e tretur, NKO, NBO5, nitritet NO₂, nitrat NO₃, NH₄ amoniakun, fosfori total, fosfatet PO₄ dhe substancat e pezullta.

Cilësia e ujit të lumit Erzen është monitoruar me 3 stacione, një nga të cilat që është tek Ura e Beshirit, ndodhet shumë pranë zonës së projektit. Sipas të dhënave të fundit të monitorimit të kryer nga AKM-ja në vitin 2015 dhe është publikuar në Raportin e Gjendjes së Mjedisit 2015, cilësia e ujit Erzen në stacionin, u vlerësua në kategorinë e katërt.

Zona e projektit përshkohet nga një përrua i quajtur Sharra. Kjo është një rrjedhje sezonale uji dhe karakterizohet nga një rezervuar artificial. Rezervuari është i vendosur në pjesën jugore të zonës së projektit.

Përroi i Sharrës rrjedh nga zona kodrinore e fshatit të Sharrës në lartësi prej rreth 300 m mbi nivelin mesatar të detit dhe bashkohet me lumin Erzeni rreth 1.4 km në jug të venddepozitimit ekzistues. Sipërfaqja e përgjithshme e pellgut ujëmbledhës është rreth 0.25 km². Në pjesën e sipërme të rrjedhës ndodhet një rezervuar artificial. Rezervuari tani është shndërruar në një pellg për shkak të sedimentimit. sipërfaqja e përgjithshme e rezervuarit është rreth 3500 m² dhe thellësia maksimale është rreth 2 m. Prurja nga rezervuari gjatë sezonit të thatë është rreth 0.01 l/sek, por gjatë shirave të dendur uji përmyt rezervuarin. Rrjedha e përroit të Sharrës është tërësisht e lidhur me reshjet; shumicën e kohës rrjedhja në lumë është shumë e vogël, por gjatë intervale të shkurtra shirave të dendur kemi rritje të fluksit. Gjatë shirave të dendur shkarkimi maksimal i përroit të Sharrës shkon deri 3.5 m³/s. Në disa vende përgjatë venddepozitimit ekzistues bllokohet duke krijuar pellgje ujore.

Ndikimet kryesore dhe ndikimet e mundshme mbi ujërat sipërfaqësore mund të jenë:

- gjatë fazës së ndërtimit brezi i tokës nga gërmimit mund të rrisë sasinë e sedimentit në ujërat sipërfaqësore.
- në fazën e mbylljes operative dhe pas, cilësia e rrjedhës së ujit të përroit të Sharrës dhe lumit Erzen mund të ndikohet / kontaminohet si rezultat i rrjedhjes aksidentale të sistemeve të grumbullimit të impiantit të trajtimit të ujrave;

- në fazën e mbylljes operative dhe pas, cilësia e rrjedhës së ujit të përroit të Sharrës dhe llumit Erzen mund të ndikohet / kontaminohet si rezultat i funksionimit jo të rregullt të impiantit të trajtimit të ujrave;
- ujërat sipërfaqësore mund të ndikohen nga rrjedhjet aksidentale nga sistemet e tjera apo automatet.

Rreziku i ndikimeve të mundshme mund të zbuten dhe të kontrollohen me procedurat e duhura operative dhe monitorimin e mjedisit. Këto ndikime të mundshme në përgjithësi janë shumë të ulëta në impiantet moderne të trajtimit të mbeturinave.

Një ndikim pozitiv do të ketë për shkak të rehabilitimit të venddepozitimit ekzistues të Sharrës dhe ndërtimi i impiantit të trajtimit të llumit që do të shërbejë për të zvogëluar ndotjen.

4.3.2 Ujrat nëntokësorë

Për shkak të karakteristikave gjeologjike të zonës ku depozitat argjilore janë kryesisht të pranishme, ujërat nëntokësore janë raportuar të jenë të pakta dhe të mos përdoren për qëllime njerëzore. Në çdo rast një studim i detajuar hidrogeologjik duhet të kryhet në fazat e projektimit të mëvonshëm.

Të vetmet burime të ujërave nëntokësore në këtë zonë janë depozitat e zhavorit (konglomerat) të Erzenit. Për shkak të depërtueshmërisë së tyre të lartë që përfaqësojnë një akuifer të rëndësishëm, vihet re hapja e disa puseve për furnizimin me ujë në fshat.

Venddepozitimi i Sharrës është e vendosur në zonën e "shkëmbinjve praktikisht jo-depërtueshëm", duke përfshirë dhe depozitat e Kuaternarit. Siç përshkruhet më sipër, shkëmbinjte e Neogjenit përbëhen kryesisht prej balte dhe lym.

Të dyja llojet e shkëmbinjve karakterizohen nga përshkueshmëri shumë të ulët, zakonisht më pak se $1 * 10 \text{ cm} / \text{s}$. Pjesa e sipërme e shkëmbinjve e gryer, me një trashësi maksimale prej rreth 2 m, ka një përshkueshmëri më të lartë se baza. Megjithatë, për shkak të trashësisë së kufizuar të pjesës së gryer dhe kushtet e mira të kullimit për këtë zonë, kjo gryerjee ka shumë të kufizuar potencialin e burimeve nëntokësore. Si shkëmbinjte themelor të Neogjenit në depozitimet kuaternare të Sharrës kanë përshkueshmëri të ulët dhe janë konsideruar si "praktikisht gurë jo auriferous".

Ka burime shumë të vogla në fshatin e Sharrës. Burimet kanë të bëjnë me pjesën e sipërme të shkëmbinjve të gryer. Shkarkimi nga burimet është më pak se ose rreth $0.01 \text{ l} / \text{s}$. Përveç burimeve të vogla, popullsia e Sharrës merr ujin e pijshëm nga disa puse të cekëta të hapura në depozitimet e Kuaternarit dhe mbi shkëmbin e gryer. Për shkak të përshkueshmërisë

shumë të ulët të formacioneve të Neogjenit, ky formacion nuk ka praktikisht asnjë potencial të ujërave nëntokësore, dhe pusët nëntokësore nuk janë instaluar në këtë formacion.

Ndikimet kryesore dhe ndikimet e mundshme mbi ujërave nëntokësore mund të jenë:

- në fazën e mbylljes operative dhe pas, cilësia e rrjedhës së ujit të përroi të Sharrës dhe lumit Erzen mund të ndikohet / kontaminohet si rezultat i rrjedhjes aksidentale të sistemeve të grumbullimit të impiantit të trajtimit të ujrave;
- në fazën e mbylljes operative dhe pas, cilësia e rrjedhës së ujit të përroit të Sharrës dhe lumit Erzen mund të ndikohet / kontaminohet si rezultat i funksionimit jo të rregullt të impiantit të trajtimit të ujrave;
- ujërat sipërfaqësore mund të ndikohen nga rrjedhjet aksidentale nga sistemet e tjera apo automjetet.

Rreziku i ndikimeve të mundshme mund të zbuten dhe të kontrollohen me procedurat e duhura operative dhe monitorimin e mjedisit. Këto ndikime të mundshme në përgjithësi janë shumë të ulëta në impiantet moderne të trajtimit të mbeturinave.

Një ndikim pozitiv në ujrat nëntokësor do të ketë për shkak të rehabilitimit të venddepozitimit ekzistues të Sharrës dhe ndërtimi i impiantit të trajtimit të llumit që do të shërbejë për të zvogëluar ndotjen.

4.4 Cilësia e ajrit

Duke qenë kryeqyteti i vendit dhe qendra më e madhe urbane në vend, Tirana është e përfshirë në rrjetin e monitorimit të cilësisë së ajrit i cili zhvillohet bazuar në Programin Kombëtar të Monitorimit. Monitorimi kryhet në disa pika të qytetit, por asnjëra prej tyre nuk gjendet afër zonës së propozuar për zhvillimin e projektit. Përveç kësaj për shkak të mungesës së kapaciteteve tekniko-financiare, monitorimi nuk është i vazhdueshëm në të gjitha pikat dhe nuk kryhet për të gjithë ndotësit. Monitorimi përfshin matjen e përqëndrimit në ajër të ndotësve: PM10, SO₂, CO, O₃, NO₂, NO₃ dhe benzen. Të dhënat më të fundit mbi cilësinë e ajrit në Tiranë janë referuar në Raportin e Gjendjes në Mjedis 2015, publikuar nga Agjencia Kombëtare e Mjedisit. Rezultatet e monitorimit, shprehur në formën e një trendi krahasues me vitin 2014, tregojnë përkeqësim të gjendjes së cilësisë së ajrit për disa nga ndotësit.

Siç mund të shihet nga tabela e mëposhtme, gjatë vitit 2015 është rritur përqëndrimi në ajër i lëndës së grimtuar PM10, gazit ozon O₃ dhe dioksidit të azotit NO₂. Përqëndrimi i lëndës së grimtuar, e cila përfaqëson një nga ndotësit kryesorë të ajrit, vazhdon të jetë tepër i lartë krahasuar me normën e BE, 65.7 përkundrejt 40 µg/m³(standarti vjetori BE). E njëjta gjë

vërehet edhe në lidhje me përqëndrimin e benzenit, i cili ndonëse është ulur në 2015 krahasuar me 2014, vazhdon të jetë pothuaj dyfishi i standartit të lejuar të BE.

Stacione	PM 10		SO2		O3		CO		NO2		Benzen	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Trendi 2 vjet												
Tirana AKM	63.88	65.7										
Tiranë MM	44.24	49.74	15.52	13.8	32.64	39.6	0.85	0.67	35.0	42.4	2.74	2.08
Standarti BE	40	40							40		5	5

Burimi: Raport i Gjendjes në Mjedis 2015, AKM

Ndër shkaktarët kryesorë të ndotjes së ajrit në Tiranë renditen edhe mangësitë në sistemin e menaxhimit të mbetjeve përfshirë mungesat në infrastrukturë, ekzistencën akoma të dampave ilegale dhe pamjaftueshmërinë e kapaciteteve përpunuese.

Për vetë rëndësinë që paraqet për shëndetin publik landfilli i Sharrës, pranë të cilit propozohet të zhvillohet projekti, monitorimi i cilësisë së ajrit në afërsi të tij ka qenë objekt i studimeve të veçanta. Ndër to është edhe një studim i kryer nga Njësia e Epidemiologjisë Mjedisore dhe Kontrollit të Cilësisë së Ajrit pranë Departamentit të Shëndetësisë dhe Mjedisit⁹.

Monitorimi është fokusuar në matjen e përqëndrimit të katër ndotësve, përkatësisht: lënda e ngurtë e pezullt (LNP), grimcat e pluhurit (PM10), dioksidi i azotit (NO₂) dhe ozoni (O₃), në zonën e banuar rreth 300 m në veri të landfillit. Rezultatet kanë treguar vlera të larta të tyre në ajër, respektivisht për LNP dhe PM10 vlerat janë më të larta nga norma limit e BE, përkatësisht 170 dhe 63 µg/m³ përkundrejt 100 dhe 40 µg/m³ (normat BE) ndërsa për dy ndotësit e tjerë megjithëse vlera mesatare është brenda standartit kombëtar konsiderohen të larta, konkretisht 32 dhe 61 µg/m³ përkundrejt 40 dhe 120 µg/m³ (standarti BE).

Aktiviteti i propozuar është karakterizuar nga emisione në mjedis, të cilat mund të kontrollohen dhe të minimizohet me anë të teknologjisë së përparuar dhe zbatimin e teknikave më të mira.

Si rezultat i zbatimit të projektit, cilësia e ajrit në këtë zonë mund të preket nga:

- Emisionet e operacioneve të ndërtimit në mjedis, sidomos nga brezi i pluhurit;
- Lëshimi i gazit të djegies nga termovalorizatori, grimca me granulometri të madhësive të ndryshme; dhe gazeve të tjera acid - HCl, HF, HBR, HI, SO₂, NO_x; metalet e rënda - Hg, Cd, TL, As, Pb, Zn, Ni, Sb, Se, Sn; Komponimet e karbonit - CO, VOC, PCDD / PCDF, PCB, PAH.
- Depozitimi i mbetjeve organike në venddepozitime, karakterizohet nga një proces i clirimit të erës së pakëndshme, biogazit gjatë procesit të dekompozimit dhe gazrave nga sistemi trajtimit të ujrave të ndotur;

- gazrat e landfill, duke përfshirë sulfurin e hidrogjenit, metanol, monoksidin e karbonit, amoniaku dhe azotin;
- gazeve të prodhuara nga sistemi i trajtimit të ujrave të ndotur, të cilat janë komponime organike të paqëndrueshme të metanit;
- Teknika e depozitimit të hirit në modulën përkatës mund të shkaktojë përhapjen e pluhurave me metale të rënda.

Rreziku i ndikimeve të mundshme mund të zbuten dhe të kontrollohen me procedurat e duhura operative dhe monitorimin e mjedisit. Këto ndikime të mundshme në përgjithësi janë shumë të ulëta në impiantet moderne të trajtimit të mbeturinave.

Një ndikim pozitiv në cilësinë e ajrit do të ketë për shkak të rehabilitimit të venddepozitimit ekzistues të Sharrës dhe ndërtimi i impiantit të mbledhjes së gazit që do të shërbejë për të zvogëluar ndotjen.

4.5 Zhurmat dhe vibrimet

Nivelet e zhurmave që çlirohen nga impianti I propozuar janë të krahasueshme me ato të çdo industrie të rëndë dhe centraleve që prodhojnë energji.

Burimet më të kryesore të zhurmave të jashtme janë:

- Në fazën e ndërtimit e parashikuar të zgjasë rreth 6 vjet, të gjitha mjetet transportuese dhe punimet civile.
- Në fazën operacionale, automjetet që do të transportojnë mbeturinat dhe trajtimi brenda kufijve të impiantit;
- trajtimi paraprak mekanik i mbeturinave të tilla si grirja, paketimit, etj .;
- Termovalorizatori me ventilatorin e vendosur në dalje të oxhakut, sistemi i ftohjes (ftohje me avull), turbinave, të cilat për këtë qëllim janë të instaluar në ambiente të rregulluara për amortizimin e zhurmës, kaldaja që lëshon presion për arsye emergjence, kompresorët;
- Transporti dhe trajtimi operacional i mbeturinave në venddepozitimet e ndryshme.

Pjesë të tjera të operacioneve të instalimit apo të tjera nuk do të kontribuojnë ndjeshëm në zhurmat e jashtme.

4.6 Biodiversiteti dhe mbrojtja e zonës

Zona e projektit duket të ketë një rëndësi të ulët biologjike. Territori është kultivuar në të kaluarën, por tani është pjesërisht i braktisur dhe i shndërruar në djerrina. Bimësia e kësaj

zone është e përfaqësuar nga një florë barishtore njëvjeçare, e cila është zëvendësuar ngadalë nga bimët shumëvjeçare të cilat janë treguesit e këtyre ndryshimeve dhe në të njëjtën kohë treguesit e varfërimit të tyre.

Për shkak të aktivitetit njerëzor zona karakterizohet nga fauna e varfër në specie dhe llojeve synanthropike. Speciet që ndjekin këto mjedis janë: amfib (Bufo viridis) dhe katër specie zvarranikësh (Hemidactylus turcicus, Cyrtodactylus kotschyi, Elaphe longissima dhe Telescopus fallax).

Zona e propozuar nuk është e përfshirë në ndonjë zonë të mbrojtur dhe nuk ndërpret ndonjë prej tij ose një monument natyror.

4.7 Burime natyrore

Asnjë burim natyror nuk është rregjistruar të jetë prezent në zonën e projektit.

4.8 Ndikimet sociale dhe ekonomike

4.8.1 Ndikimet sociale dhe ekonomike

Ndikimet e mundshme negative të impiantit në mjedisin social lidhen para së gjithash me shkarkimet në ajër dhe ujëra. Siç u analizua në seksionin e mëparshëm, operimi i impiantit të trajtimit termik të mbetjeve të ngurta urbane shoqërohet me shkarkimin në ajër dhe ujëra të disa ndotësve të tillë si NO_x, SO₂, gazet acidë, metalet e rëndë, dioksina dhe furane. Pritet që shkarkimet do të respektojnë kufijtë e BE-së për këto komponime. Në çdo rast një ndikim në cilësinë e ajrit do të regjistrohet përreth.

Zhurma në disa vendbanime lokale dhe gjendja e peizazhit me siguri do të regjistrojë një ndikim.

Megjithatë ndikimi në mjedisin social-ekonomik ka më shumë gjasa të jetë pozitiv. Para së gjithash ndërtimi dhe funksionimi i instalimit përfundimisht do të zgjidhë problemin e trajtimit të mbetjeve urbane, jo vetëm për qytetin, por edhe për zonat përreth.

Projekti do të reduktojë barrën mjedisore të zhvillimit dhe do të ulë për 20 vjet burimin e ndotjes. Në të njëjtën kohë rehabilitimi i venddepozitimit ekzistues do të mbyll problemet e lidhura me të (erërat e këqija).

Ndër ndikimet e mundshme pozitive të projektit në mjedisin socio-ekonomik renditen krijimi i vendeve të reja të punës për ndërtimin dhe funksionimin e impiantit, së bashku me të ardhurat shtesë dhe taksat që shkojnë në shërbim të ekonomisë sociale. Megjithëse pritet që zhvilluesi të punësojë staf të kualifikuar, ekziston mundësia që të rekrutojë një pjesë të

punëtorëve nga zona përreth duke shënuar një efekt të vogël në uljen e shkallës së papunësisë të rajonit të Tiranës. Gjithashtu, punësimi më i madh i punëtorëve lokalë pritet të jetë më i madh gjatë fazës së ndërtimit (për vetë natyrën e operacioneve që karakterizojnë këtë fazë) se sa gjatë operimit, duke e bërë më shumë këtë efekt të jetë i përkohshëm.

Ndërtimi dhe instalimi i impiantit do të ndikojë pozitivisht në drejtim të sigurimit të burimit të lëndëve të para dhe shërbimeve në zonë, duke siguruar të ardhura shtesë për ekonominë lokale. Nga ana tjetër vetë funksionimi i instalimit do të shoqërohet me gjenerim të ardhurash për administratën vendore që rrjedhin nga detyrimet fiskale të veprimtarisë.

Operacioni do të shmangë burimin e ndotjes së ajrit nga djegia e pakontrolluar dhe dekompozimi i mbeturinave, eliminimin e vektorëve ngjitëse dhe infektive të sëmundjeve përmes kontaktit të drejtpërdrejtë dhe të tërthortë me mbledhësit e mbeturinave (impianti mund dhe do të shkatërrojë dhe mbeturina mjekësore të përziera me ato urbane). Gjithashtu, ndërprerja e praktikës aktuale të depozitimit të mbeturinave do të mbrojë kafshët që ushqehen me mbeturina për të mos marrë sëmundje (dele dhe qentë).

Edhe pse ajo pritet të marrë masat e duhura për të zbutur ndikimet e sociale dhe mjedisore, bizneset dhe familjet që janë brenda një rreze të caktuar ngjitur me impiantin do të ndikohen nga ndërtimi dhe funksionimi i saj dhe do të përpiqen të zhvendosen.

Megjithatë, ky ndikim duhet të vlerësohet në mënyrë sasiore, edhe pse zona është pak e populluar.

4.8.2 Angazhimi I grupeve të interesit

Kundërshtimi i banorëve rezidencial apo jo rezidencial pritet të ketë një efekt të rëndësishëm dhe duhet të adresohen në hapat e parë të propozimit.

Ky efekt është pranuar të jetë i përkohshëm në fazat e para të propozimit, gjatë ndërtimit dhe specifikisht gjatë periudhës së parë të operimit.

Ndër masat më efektive për reduktimin e kundërshtimit nga komunitetet lokale është identifikimi i aktorëve që mund të influencohen direkt ose indirekt, ata që kundërshtojnë apo mbështesin projektin dhe adresimin e tyre me transparencë dhe komunikim, si dhe kompensimin eventual, duke trajtuar probleme sociale ose ekonomike të cilat nuk janë të lidhura domosdoshmërisht me projektin e propozuar.

Është e rëndësishme që komuniteti pranë vendit dhe banorët e qytetit të Tiranës janë dëgjuar dhe duhet të trajtohet si palë përfituese. Punësimi i fuqisë punëtore nga zona përreth gjatë ndërtimit dhe funksionimit të impiantit mund të jetë një masë efektive për të siguruar suportin e tyre.

Mbështetja dhe besimi i komuniteteve lokale kërkon njohuri dhe ndjeshmëri ndaj grupeve të caktuara të interesit, përfshirja e tyre në procedurat e monitorimit dhe zbatimit të projektit, është thelbësore.

Procesi i kompensimit të tokës, është një çështje që duhet adresuar përpara fillimit të punimeve të ndërtimit në bashkëpunim me autoritetet lokale dhe kombëtare.

Vëmendje e veçantë duhet të fokusohet në njerëzit që mbledhin mbeturina në landfillin e Sharrës. Propozuesi do të gjejë masat e kompensimit ose trajtimin e tyre në proceset e mundshme të punës për projektin e ri.

Një tjetër shqetësim lokal gjatë ndërtimit të impiantit dhe funksionimit është e lidhur me rritjen e trafikut të automjeteve të rënda, ndotja e ajrit dhe shkaktimi i zhurma dhe dridhjeve shqetësuese tek banorët përreth.

4.9 Peisazhi dhe vlerat vizuale

Ndikimet vizuale në vlerat e peizazhit janë marrë parasysh në zgjedhjen e lokacionit për ndërtimin e instalimeve të reja. Ndërtimi i propozuar i Z.T.M.T. pranë zonës së venddepozitimit ekzistues minimizon ndikimin e pakthyesëm mbi peizazhin dhe vlerat vizuale të një zone të re eventuale të zgjedhur si një tjetër alternativë.

Ndërtimi i Z.T.M.T do të gjenerojë një ndikim të pakthyesëm të peizazhit brenda zonës së planifikuar. Ndërtimi i impiantit do të ndryshojë aspektet vizuale të zonës e cila tani është e natyrshme dhe ka një destinacion bujqësor.

Modifikimi i peizazhit do të ndodhë në një zonë që nuk është e dukshme nga objektet kryesore, rezidenciale apo tregtare, dhe nga rrugët kryesore.

4.10 Shëndeti dhe siguria publike

Gjendja ekzistuese, keqmenaxhimi i mbetjeve urbane në venddepozitimin ekzistues dhe djegia e pakontrolluar mbeten problematike dhe një kërcënim i vazhdueshëm për shëndetin publik. Zgjidhja e propozuar nga një strukturë e organizuar e trajtimit me trajtimin e bazuar në rikuperimin e mbetjeve dhe të energjisë është një zgjidhje e qëndrueshme, jo vetëm për menaxhi / min e mbeturinave, por edhe për të ulur efektet e mundshme negative të keqmenaxhimit të mbeturinave.

Megjithatë, mungesa e funksionimit të duhur të impianteve të tilla mund të shkaktojë ndikime mjedisore për shkak të emetimit pluhurave, lëngjeve apo gazeve. Për të shmangur

këto impianti do të operojë sipas procedurave strikte dhe të kontrolluara me monitorim të vazhdueshëm të mjedisit

Një shqetësim tjetër për t'u konsideruar është kujdesi dhe siguria e punonjësve gjatë ndërtimit dhe operimit të impiantit. Ekspozimi i punëtorëve në pluhur, ndotje nga hidrokarburet, kimikateve dhe materialeve të rrezikshme, etj, si rezultat i dështimit për të përmbushur kushtet e punës dhe të sigurisë teknike, mund të përbëjë një rrezik për shëndetin e tyre. Për të shmangur këtë impianti duhet të ndërtohet dhe të operohet sipas procedurave të sigurisë strikte dhe punëtorët dhe teknikët duhet të jenë të informuar mirë mbi procedurat e sigurisë dhe parandalimit.

4.11 Trashgimia historike dhe kulturore

Efektet që lidhen me trashëgiminë historike dhe kulturore janë konsideruar vetëm për fazën e ndërtimit të impiantit. Në njohurive tona, nuk ka vende historike, fetare, kulturore, ose objekte brenda apo në afërsi të vendit të propozuar.

Megjithatë, bazuar në legjislacionin kombëtar, zhvilluesit duhet të jenë të kujdesshëm për të zbatuar procedurat e duhura, nëse objektet e tilla zbulohen gjatë procesit të ndërtimit.

5 LISTA E STANDARDEVE TEKNIKE TË MONITORIMIT

Këto kërkesa përfshijnë llojet e mbeturinave të lejuara në impiant, shpërndarjen dhe pritjen, kaldajën, trajtimit të mbeturinave, pajisjet e monitorimit për vlerat kufi të shkarkimit. Të gjitha këto kërkesa duhet të përfshihen në lejen mjedisore, dhe janë të shënuara më poshtë:

i) Kërkesat e procesit – Artikulli 4 (3)-(5) dhe Artikulli 5

- Mbetjet e lejuara, shpërndarja dhe pritja e tyre
- Mbetjet terminale
 - TOC¹¹/LOI¹² Përmbajtja e zgjyrës dhe hirit
 - Mbetjet terminale – minimizimi, riciklimi dhe asgjesimi

ii) Kushtet e punës – Artikulli 6 (1,2,3), Artikulli 7 dhe Artikulli 8

- Kërkesat e diegies – Artikulli i diegies 6 (1,2,3)
- Temperatura / koha e nevojshme
- Rikuperimi i energjisë
- Kushte shtesë të operimit
- Kushte operimi jo normale
- Vlerat limit të emisioneve në ajër, për impiantin e termovalorizatorit (Artikulli 7)

- Vlerat mesatare ditore
 - Metalet e rënda
 - Dioksinat
 - Monooksidi i karbonit
 - Hidrokarburet policiklike aromatike
 - VKSh në ajër për impiantet mbështetëse të termovalorizatorit
 - Përcaktimi i VKSh në ajër për impiantet mbështetëse të termovalorizatorit
 - Dispozitat e vecanta për impiantet mbështetëse të termovalorizatorit
- Vlerat limit te emisioneve (VKSh) në ujë, për impiantin e termovalorizatorit (Artikulli 8)
- VKSh për lirim të ujrave të ndotur nga pastrimi i gazit të lëshuar

iii) Monitorimi

- Kërkesat për impiantin e termovalorizatorit dhe për impiantet mbështetëse të termovalorizatorit
- Procesi i monitorimit / parametrat e operimit
- Monitorimi i emisioneve në ajër
- Monitorimi i emisioneve në ujë
- Monitorimi i depozitimit të hirit

iv) Standardizimi dhe pajtueshmëria

- Standardizimi
- Pajtueshmëria
- Niveli mesatar
- Standardet e monitorimit
- Paisjet e monitorimit
- Pasiguria e buxhetit për përcaktues të vecantë

6 ANALIZA EKONOMIKE DHE FINANCIARE

6.1 Supozimet sasiore

Analiza ekonomike dhe financiare është zhvilluar nga propozuesit dhe është pjesë e studimit të fizibilitetit dhe objektivi i tij kryesor është për të përcaktuar "vlerën për para" të projektit. Qëllimi i analizës ekonomike është vlerësimi i qëndrueshmërisë financiare të projektit dhe

për të llogaritur normën e pagesës (tarifës koncesionare) që bën projektin financiarisht të realizueshëm.

Supozimet janë në bazë të propozimit teknik, të dhënat ekonomike që lidhen me kostot e investimit dhe operative të llogaritura në bazë të propozimit teknik, dhe në bazë të volumit të mbetjeve që do të trajtohen në impiant.

Kohëzgjatja optimale e kontratave koncesionare për projektet e ngjashme është rreth 30 vjet. Sipas një vlerësimi paraprak, zhvilluesi pret për të trajtuar një volum prej 550-800 ton mbeturina në ditë, ekuivalente me një shumë maksimale prej 292.000 ton të mbeturinave urbane në vit. Këto mbetje do të gjenerohen nga qarku i Tiranës. Shpresat janë për një rritje pak më të lartë të sasisë së mbeturinave për shkak të rritjes së konsumit dhe të popullsisë, por ajo nuk do të ndikojë ose të tejkalojë kapacitetin maksimal të impiantit. Për më tepër, përveç procesit të djegies, do të zhvillohen aktivitetet e riciklimit, e cila pritet të ketë të njëjtën prirje si rritja vjetore e mbetjeve.

6.2 Kostot.

Investimi i planifikuar për ndërtimin e Z.T.M.T. janë treguar në pikën 1.1 të Planit të Biznesit dhe paraqiten në figurën e mëposhtme dhe shuma e tij është 128.248.330 euro.

Objekti	Kosto ne Euro
Mbyllja e venddepozitimit ekzistues	12.928.700
Termovalorizatorët	76.000.880
Venddepozitimi I Mbetjeve urbane	11.292.500
Venddepozitimi I inerteve	5.668.500
Venddepozitimi I hireve	11.292.500
Impianti I pastrimit te ujrave	1.990.250
Impianti I diferencimit	1.650.000
Nenstacioni elektrik	1.225.000
Sheshe, rruge aksesit etj	5.450.000
Mjete Transporti	750.000
Totali	128.248.330

Figura 37 Capex për Z.T.M.T

Shpenzimet për operimin dhe mirëmbajtjen për funksionimin e impiantit janë vlerësuar si më poshtë:

- Shpenzimet e pagave për rreth 27 të punësuar në vitin e dytë të funksionimit në një kosto prej 408 mijë euro dhe rritja gradualisht në përputhje me rritjen e numrit të të punësuarve dhe të ndërtimit të centraleve të reja që rezultojnë nga viti i shtatë tutje me 130 të punësuar efektive dhe kosto totale prej 846 mijë euro.

- Shpenzimet e materialeve të konsumit të cilat përbëhen nga substancat kimike që përdoren në impiant dhe materiale ndihmëse. Këto kanë një kosto prej 360 mijë euro në vit, kur një linjë e vetme do të jetë në veprim, 714 mijë euro kur dy linja do të jenë në veprim, 1068 mijë euro gjatë periudhës kur tre linja do të jenë në veprim dhe 1.4 milionë euro gjatë operacionit të katër linjave.
- Shpenzimet e mirëmbajtjes impianteve janë parashikuar të jenë rreth 320 mijë euro në vit, kur një linjë e vetme do të jetë në veprim, 640 mijë euro kur dy linja do të jenë në veprim, 960 mijë euro kur tre linja do të jenë në veprim dhe 1.3 milion euro gjatë funksionimit të katër linjave.
- Kostot e operimit të venddepozitimeve vlerësohen në 12.5 euro për ton dhe të përmbledhura në 993 mijë euro në vitin e parë në rritje deri në 3.65 milionë, në vitin e shtatë e në vazhdim, kur ky projekt është me kapacitet të plotë.
- Kostot e mirëmbajtjes dhe operimit të flotës operative (të vincave, kamjonve, kompaktatorve, ngarkuesve, ekskavatorëve, boteve etj) do të ketë një kosto vjetore prej 0.9 milionë euro në vitin e parë dhe 1.3 milion euro në kapacitet të plotë, duke përfshirë përdorimin e tyre.

Në lidhje me kostot e mësipërme, sqarojmë se:

Për mbylljen e venddepozitimit ekzistues është e nevojshme që të ingranohen një sërë mjedesh dhe punojësish, pasi përvec procesit të groposjes së mbetjeve që janë tashmë të depozituara në të, do të bëhet bonifikimi i landfillit dhe mbjellja në të e fidanëve të cilat do të bëjnë rigjenerimin e plotë të zonës.

Ndërtimi i termolizatorit është një nga pikat kostot e të cilit janë pjesa më e madhe e projektit pasi kemi të bëjmë me impjant të mirëfilltë të incenerimit. Impjanti është i përbërë nga disa pjesë dhe jo vetëm blerja dhe montimi i tyre, por edhe mirëmbajtja, psh ndërrimi periodik i filtrave të impjantit, kërkon investime të cilat padyshim që i justifikojnë vlerat e tyre, por bën që të rriten kostot e përgjithshme të investimit.

Ndërtimi i venddepozitimit të ri të mbetjeve urbane, kërkon shpenzime pasi ai do të ndërtohet mbi bazë të teknologjive më të mira të përdorura tashmë në vëndet e BE-së. Sipërfaqja tokësore e cila do të përdoret për këtë qëllim do të nënshtrohet procesit të drenazhimit me qëllim që ujrut e venddepozitimit të mos depërtojnë në tokë dhe të kontaminojnë ujrat nëntokësorë. Nga ana tjetër, në cdo rast të depozitimit të mbetjeve, është e nevojshme trajtimi i mbetjeve ekzistuese dhe i atyre që depozitohen, fakt që tregon se janë të gjitha kosto të shtuara të këtij projekti. E njëjta llogjikë vlen edhe për landfillet e mbetjeve urbane, të cilat janë të domosdoshme për tu realizuar duke qënë se Tirana dhe i gjithë Qarku është në ndërtim

e sipër, apo qoftë edhe në rikonstruksion, dhe prodhon një sasi të konsiderueshme mbetjesh të kësaj natyre që deri më sot vazhdojnë dhe depozitohen në vënde të ndryshme pa kurrfarë kriteri dhe duke dëmtuar pa fund e pa mundësi rigjenerimi mjedisin.

Impjanti i pastrimit të ujrave është një tjetër risi që futet në impjantin e trajtimit të mbetjeve. Deri më sot, në venddepozitim ekzistues, të gjithë ujrave krijuara nga shiu apo nga mbetjet, rridhnin lirshëm në tokë duke kontaminuar të gjithë zonën përreth. Me anë të ndërtimit të impantit të ujrave të ndotur, bëhet një mbledhje e këtyre ujrave pa firo dhe përpunohen tërësisht në mënyrë mjedisore dhe ekologjike.

Nënstacioni elektrik është një tjetër element shumë i rëndësishëm i impjantit pasi pas incenerimit të mbetjeve, eneërgjia e përfutur prej djegjes së tyre, do të kthehet në energji elektrike, Me qëllim moshumbjën e kësaj energjie e jo vetëm humbjen por edhe shpërndarjen në rrjetin elektrik të vëndit, do të ndërtohet një central elektrik i cili do të lidhet me rrjetin energjetik shqipëtar mbi bazë të pikës së lidhjes të miratuar nga autoriteti përkatës. Ky central do të plotësojë të gjitha nevojat për energji elektrike të tërë impjantit dhe diferencën e energjisë elektrike të përfutur nga impjanti i incenerimit do ta hedhi në rrjet.

Të gjitha sa më sipër, kërkojnë konto ndërtimi dhe kosto operimi. Tek këto kosto futen edhe kostot për ndërtimin e shesheve, rrugëve brenda impjantit si dhe mjetet e punës (kamiona, fadroma) përfshi kostot e përdorimit të tyre.

Me qëllim nxjerrjen rentabël të projektit të shtrirë për një periudhë kohore 30 vjecare është e nevojshme që bashkitë që do bëhen pjesë e projektit të paguajë për depozitim e mbetjeve në impjant një vlerë prej 29.05 euro/ton pa TVSH. Kjo kosto është llogaritur mbi bazë të tabelës së mëposhtme:

TE DHENA TE PERGJITHESHME TE LENDFILLIT	Njesia	SHUMA
Tonazhi i disponueshem	t	8,364,340
Jetegjatesia e lendfillit	vite	30
Vitet Post-menaxhim	vite	30
LLOGARITJA E TARIFES EURO/TON		
PERSHKRIMI I KOSTOVE	Euro	Euro/ton
1. Kostot e ndertimit		
Mbyllja e venddepozimitit ekzistues	12,928,700	1.55
Termovalorizatore	76,000,880	9.09

Venddepozitimi I Mbetjeve urbane	11,292,500	1.35
Venddepozitimi I inerteve	5,668,500	0.68
Venddepozitimi I hireve	11,292,500	1.35
Impianti I pastrimit te ujrave	1,990,250	0.24
Impianti I diferencimit	1,650,000	0.20
Nenstacioni elektrik	1,225,000	0.15
Sheshe, rruge aksesi etj	5,450,000	0.65
Mjete Transporti	3,750,000	0.45
Kosto Total 1	€ 131,248,330	15.69
2. Kosto e operimit te lendfillit		
Pagat	€ 24,141,379	2.89
Materialet e konsumueshme	€ 38,052,000	4.55
Kosto Mirembajtje	€ 34,240,000	4.09
Kostot e trajtimit te Landfillit	€ 104,596,563	12.51
Shpenzime per automjetet	€ 37,189,889	4.45
Shpenzime konsulence	€ 2,115,000	0.25
Telekomunikacion	€ 507,600	0.06
Shpenzime te tjera administrative	€ 58,556,632	7
Kosto Total 2	€ 299,399,063	35.79
TOTAL KOSTO	€ 430,647,393	51.49
3-Perfitimi		
Nga shitja e energjise	€ (133,546,693)	-15.97
Nga shitja e scrapit	€ (78,345,377)	-9.37
Perfitimi I shoqerise	€ 120,948,356	2.90
TOTAL KOSTO	€ 339,703,679	29
Kostoja njesi per 1 ton mbeturina,		29.05

Kosto prej 29.05 euro/ton mbetje do të përballohet ngabuxheti i Bashkive kryesisht asaj të Bashkisë Tiranë. Kjo e fundit, ka marrë përsipër që mbi bazë të tabelës së mëposhtme të realizojë nga fondet e veta financimin, ndërkohë që pjesa tjetër e mbetur do ti financohet Bashkisë Tiranë nga Qeveria Qëndrore.

Cdo te thotë kjo? Kjo do të thotë se kemi të bëjmë me një investim tërësisht privat për ndërtimin dhe operimin e impjantit për të gjithë kohën e kontratës, pra për të 30 vitet. Shoqëria e cila do të fitojë të drejtën e ndërtimit të impjanteve, mbylljen dhe reabilitiminin e

impjanteve ekzistuese të vendepozitimit, administrimin e kompleksit të menaxhimit të mbetjeve, do të bëjë me fondet e veta një investim prej 128.000.000 Euro. Kapital tërësisht privat.

Bashkitë të cilat do të jenë pjesë e projektit, do të depozitojnë mbetjet në këtë impjant dhe do të paguajnë vlerën e përlllogaritur prej 29.05 euro për ton mbetje e cila do të depozitohet. Kryesisht mbetjet që do të depozitohen do jenë prodhim i banorëve të Bashkisë Tiranë. Duke qënë të vetëdijshëm në lidhje me buxhetet respektive të Bashkisë së Tiranës, Bashkisë së Vorës, Bashkisë së Kavajës dhe Bashkisë së Kamzës, është parë e arësyeshme që këto katër institucione, por kryesisht Bashkia Tiranë, të subvencionohen nga shteti për përballimin e kostove të depozitimit të mbetjet në impjant me qëllim realizimin e një trajtimi tërësisht mjedisor të tyre. Në këto kushte, tabela më poshtë, jep një panoramë më të qartë të vlerës së financimit që do ti duhet këtyre institucioneve për cdo vit, mbi bazë të diferencës që do të përballohet nga ana e vetë Bashkisë Tiranë apo bashkive të tjera.

Përkatësisht, për vitin e parë të operimit, Bashkia Tiranë ka marrë përsipër që do të vërë në dispozicion të pagesave për depozitimin e mbetjeve vlerën prej 1.000.000 Euro që e konvertuar në ton mbetjeve është e barabartë me pagesat që do të nevojiten për 34.365 ton/mbetje për një vit. Diferencën e pagës për mbetjet brënda të njëjtit vit kalendarik, bashkia do ta përballojë me vlerat e financimeve që do të marrin në buxhetin e saj nga Qeverisja Qëndrore, përkatësisht kolona e mesit e tabelës.

Shumat e vëna në dispozicion nga ana e bashkisë, janë të disponueshme dhe të sigurta që ky institucion i disponon pasi janë të ardhura nga tarifa e pastrimit që paguan çdo banor i qytetit të Tiranës si dhe kostot e operimit dhe shpenzimet që ky institucion shpenzon për ndërmarrjen përkatëse që menaxhon aktualisht landfillin e Sharrës.

Në lidhje me statusin ligjor të tokës dhe vlerës së saj, sqarojmë se në tokën në të cilën do të ndërtohet impjanti i riciklimit shteti është pronar për 60.1% të sipërfaqes, kurse pjesa tjetër prej 39.9% është pronë private, e cila do të shpronësohet me një kosto totale prej 214 milionë lekë, kosto e cila do të përballohet nga Bashkia Tiranë dhe prona do të kalojë në favor të bashkisë Tirane në funksion të realizimit të projektit. Kjo zonë do të rregullohet nëpërmjet legjislacionit në fuqi, përkatësisht nga Ligji Nr.8561, datë 22.12.1999 “Për shpronësimet dhe marrjen në përdorim të përkohshëm të pasurisë pronë private për interes publik”, i ndryshuar, Vendimi Nr. 127, datë 23.3.2000, “Për përmbajtjen dhe procedurat e paraqitjes së kërkesës dhe të njoftimit për shpronësimet dhe marrjen në përdorim të përkohshëm të pasurisë pronë private për interes publik” si dhe ligje të tjera.

VITET	QEVERIA	BASHKITE
VITI 1	6422275	1 000 000
VITI 2	6279775	1 142 500
VITI 3	6137775	1 284 500
VITI 4	5995775	1 426 500
VITI 5	5853775	1 568 500
VITI 6	5711775	1 710 500
VITI 7	5569775	1 852 500
VITI 8	5427775	1 994 500
VITI 9	5285775	2 136 500
VITI 10	5143775	2 278 500
VITI 11	5001775	2 420 500
VITI 12	4859775	2 562 500
VITI 13	4717775	2 704 500
VITI 14	4575775	2 846 500
VITI 15	4433775	2 988 500
VITI 16	4291775	3 130 500
VITI 17	4149775	3 272 500
VITI 18	4007775	3 414 500
VITI 19	3865775	3 556 500
VITI 20	3723775	3 698 500
VITI 21	3581775	3 840 500
VITI 22	3439775	3 982 500
VITI 23	3297775	4 124 500
VITI 24	3155775	4 266 500
VITI 25	3013775	4 408 500
VITI 26	2871775	4 550 500
VITI 27	2729775	4 692 500
VITI 28	2587775	4 834 500
VITI 29	2445775	4 976 500
VITI 30	2303775	5 118 500

opencorporatesAlbania
 The Open Database Of The Albanian Corporates

VLERAT E MESIPERME JANE TE

SHPREHURA NE EURO

Vlerat e sipërcituara janë llogaritur mbi bazë të tonazhit ditor të depozituar në impjant prej 700 ton/ditë. Përkatësisht $700\text{ton/ditë} \times 365 \text{ dite} \times 29.05 \text{ euro/ton} = 7.422.275 \text{ euro}$ në vit pa TVSH

Parashikimi I shpenzimeve brënda tavaneve buxhetore: Ne reference te kërkesave te nenit 22 të VKM nr. 575, datë 10.07.2013 “Për miratimin e rregullave për vlerësimin dhe dhënien me konçesion/partneritet publik privat” të ndryshuar, është e nevojshme që shpenzimet të jenë të parashikuara brënda tavaneve buxhetore të Autoritetit Kontraktor, në rastin konkret nuk është e aplikueshme për procedurën koncesionare me objekt “*Ndërtim landfilli, inceneratori dhe reabilitim I vëndepozitimeve egzistuese Tiranë*”, pasi kemi të bëjmë me një investim tërësisht privat për ndërtimin dhe operimin e impjantit për të gjithë kohën e kontratës, pra për të 30 vitet. Shoqëria e cila do të fitojë të drejtën e ndërtimit të impjanteve, mbylljen dhe reabilitimin e impjanteve ekzistuese të vendepozitimit, administrimin e kompleksit të menaxhimit të mbetjeve, do të bëjë me fondet e veta një investim prej 128.000.000 Euro. Kjo është arsyeja përse nuk është i parashikuar projekti brënda tavaneve buxhetore të Ministrisë së Mjedisit, pasi ky institucion nuk do të faturojë asnjë euro të saj në/dhe për llogari të subjektit që do të shpallet fitues në fund të procedurës. Ka dy arsye që këto fonde nuk kanë përse të jenë të parashikuara dhe të miratuara në buxhetin e Ministrisë së Mjedisit:

1. Ministria e Mjedisit nuk do të ketë asnjë lloj financimi apo mbulim të detyrimeve të ndërtimit apo mbajtjes së impjantit
2. Bashkia Tiranë, si autoriteti më i madh i përdoriomit të këtij impjanti, do të përballojë shpenzimet përkatëse të depozitimit të mbetjeve dhe të shpronësimit të tokës ku do të ndërtohet impjanti me anë të grandit të pakushtëzuar që qeveria qendrore alokon për qeverisjen lokale. Ky grant nuk ka asnjë rast tavane të miratuara me ligj nga Kuvendi. Për këtë arsye shpenzimi nuk është as brënda tavaneve të Bashkisë së Tiranës për vitin 2017. Nga ana tjetër, grandit i pakushtëzuar, një ndër prioritetet që ka është se mund të përdoret nga përfituesi i saj për nevojat e tij.

Sa më sipër, ritheksojmë se kërkesa e nenit 22 të VKM nr. 575, datë 10.07.2013 “Për miratimin e rregullave për vlerësimin dhe dhënien me konçesion/partneritet publik privat” të ndryshuar, nuk është e aplikueshme për procedurën në fjalë.

6.3 Parashikimi i të ardhurave

Të ardhurat e projektit janë raportuar në kapitullin 1.2 të Planit të Biznesit dhe janë si më poshtë:

- Të ardhurat nga prodhimi i energjisë
- Të ardhurat nga riciklimi i materialeve
- Çmimi për depozitimin e mbetjeve urbane ose trajtimi

Të ardhurat	Euro
Prodhimi i energjisë - Cmimi per MËH	70
Riciklimi i materialeve - Cmimi per Ton	70
Depozitimi ose trajtimi i MNU - Cmimi per Ton	29

Figura 37. Të ardhurat për Z.T.M.T.

6.4 Fizibiliteti ekonomik i projektit

Siç është parashikuar në Planin e Biznesit, bilanci i projektit paraqet zhvillimin e situatës financiare të projektit gjatë viteve. Asetet e prekshme neto parashikohet të mbetet në nivelin prej 128 milionë euro deri në vitin e 14-të projektit. Në vitin e 15-të, është parashikuar një investim i ri prej 20 milionë euro për teknologjitë e reja.

Klientët konsistohen nga shitjet e muajit të fundit të periudhës së raportimit që paraprin një periudhë arketim rreth 30 ditë. Likuiditeti përbëhet nga depozitat në banka dhe të holla në fund të vitit.

Detyrimet përbëhen nga kapitali aksionar i cili pritët të jetë rreth 100.5 milion euro si investim fillestar gjatë pesë viteve të para të investimeve, e cila pastaj do të rritet me fitimet e pashpërndara.

Rrjedhja e parasë neto nga aktiviteti është parashikuar të jetë pozitiv nga fillimi i vitit të parë, duke gjeneruar 0.7 milion euro nga operacionet. Rrjedhja e parasë do të rritet me kalimin e viteve deri në 15 milionë euro gjatë vitit të shtatë dhe në vazhdim. Investimi total kapital prej 128 milionë euro do të financohen, 100.5 milionë euro nga kapitali aksioner dhe pjesa e mbetur prej 27.5 milionë euro nga fitimet e realizuara nga projekti gjatë vitit të dytë deri në të gjashtin.

Paraja e gjeneruar nga operacionet e kompanisë pritët të jetë pozitiv gjatë secilës nga periudhat e projektuara dhe të mjaftueshme për të përmbushur nevojat e financimit të

kompanisë për zhvillim në të ardhmen ose diversifikimit të mundshëm të aktivitetit. Duhet theksuar se shkalla e kthimit të investimit, bazuar në supozimet e mësipërme është 5%, ndërkohë që vlera neto e bazuar në një normë kthimi prej 2% është rreth 52 milion euro.

Referuar planit të biznesit të paraqitur nga shoqëria që ka bërë propozimin e pakërkuar, risqarojmë se llogaritja e IRR është realizuar si më poshtë vijon:

Vlera e Investimit e shtire ne 6 vite eshte 128,248,330 Euro, sipas tabelës së mëposhteme:

Year 1	Year 2	Year 3	Year 4	Year 5	Year 6
(38.561.888)	(40.234.938)	(20.251.063)	(10.533.480)	(15.600.147)	(3.066.813)

Vlera e flukseve hyrese nga aktiviteti është si më poshtë:

Year 1	Year 2	Year 3	Year 4	Year 5	Year 6	Year 7
2.253.885	4.574.215	4.685.419	6.309.546	7.235.900	8.948.765	9.363.013
Year 8	Year 9	Year 10	Year 11	Year 12	Year 13	Year 14
9.388.770	9.388.770	9.388.770	9.388.770	9.388.770	9.388.770	9.388.770
Year 15	Year 16	Year 17	Year 18	Year 19	Year 20	Year 21
9.388.770	9.388.770	9.388.770	9.388.770	9.388.770	9.388.770	9.388.770
Year 22	Year 23	Year 24	Year 25	Year 26	Year 27	Year 28
9.388.770	9.388.770	9.388.770	9.388.770	9.388.770	9.388.770	9.388.770
Year 29	Year 30					
9.388.770	9.388.770					

Ne baze të të dhënave të mësipërme, duke përdorur formulën si më poshtë në të cilën duhet që NPV të jetë zero për të gjetur normën e brendshme të kthimit të investimit (IRR), rezulton që IRR është 5.09%:

$$NPV = \sum_{t=1}^T \frac{C_t}{(1+r)^t} - C_0$$

Gjithsesi mendojmë që sa më e lartë të rezultojë IRR, aq më i realizueshëm është zbatimi i projektit.

Në lidhje me pikën e dytë, Vlera Netë e Parasë (NPV), përcaktohet sipas variablit të normës së skontimit. Shoqëria në gjetjen e NPV-së ka përdorur një normë skontimi prej 2%, duke patur parasysh normat e interesit ndërbankar në periudhën aktuale. Nqs do të përdoret një normë tjetër skontimi më e lartë është normale që NPV-ja do të rezultojë me e ulët.

Fee koncesionare- ofertuesi që do të shpallet fitues i kësaj procedure, do të jetë i detyruar të paguajë shtetit 2 % të të ardhurave në formën e Fee koncesionare referuar legjislacionit në fuqi për koncesionet dhe partneritetin publik privat.

7 ANALIZA E RISKUT

Ky kapitull ka për qëllim për të analizuar rreziqet e mundshme që mund të ndikojnë në fizibilitetin e projektit dhe kryerjen e saktë dhe të vazhdueshme operative.

Analiza do të ndihmojë për të vlerësuar në aspektin cilësorë një listë rreziqet të mundshme që mund të ndikojnë negativisht në rezultatin e projektit të menaxhimit të MNU të qytetit të Tiranës. Analiza cilësore e rreziqeve të përfshira në ndërmarrjen e këtij projekti do të vendoset krahas krahas me tregues të veprimeve të mundshme për të menaxhuar dhe për të zbutur rrezikun që të garantojnë mundësinë dhe vazhdimësinë e projektit.

7.1 Risku i venddodhjes

Përshkrimi I riskut	Menaxhimi I riskut
Zona në të cilën është propozuar projekti nuk është në pronësi tërësisht nga propozuesi ose nga autoriteti kontraktues. Pjesë e zonës është pronë private. Zona e pronës private duhet të jetë fituar nga propozuesi ose nga autoriteti kontraktues ose të shpronësohet nga autoriteti vendor për të arritur pronësinë. Koha e shpronësimit do të duhet të merren parasysh në planifikimin e ndërtimit të aseteve. Shkalla e kohës mund të ndikojë në vonesa e implementimit e cila do të rezultojë në pamundësinë për të disponuar apo trajtuar MNU, joefikasiteti ekonomik dhe jopërputhshmërinë me standardet e BE-së në menaxhimin e MNU të qytetit të Tiranës.	Autoriteti kontraktues do të përcaktojë shkallën e saktë të kufijve të zonës në të cilën do të instalohen sistemet. Autoriteti kontraktues do të përcaktojë planin e shpronësimit të tokës private të përfshirë në këtë projekt sipas ligjeve aktuale dhe do të japë koncesionarit të gjitha terrenet e saj për realizimin e projektit. Koncesionari, siç është rënë dakord me autoritetin kontraktues, do të marrë përgjegjësinë e kompensimit të shpronësimit sipas matjeve të njohura

7.2 Rreziku në lidhje me projektimin e projektit, ndërtimin dhe operimin

Z.T.M.T. menaxhimi i projektit të mbetjeve të qytetit të Tiranës përmban elemente të veçantë të rinj për shtetin shqiptar. Ndërtimi dhe funksionimi i Z.T.M.T. është një projekt ambicioz që do të zhvillohet në Shqipëri në përputhje me direktivat evropiane të sektorit dhe standardet. Plani i propozuar përfshin një reduktim drastik të mbeturinave urbane në tokë, prezanton rikuperim të një sasive të madhe të mbeturinave në prodhimin e energjisë nga djegia (mbetje për energji).

Ky projekt ambicioz ka rreziqe në inxhinieri dhe projektim, në ndërtim dhe në menaxhim.

Risku i projektimit

Përshkrimi I riskut	Menaxhimi I riskut
<p>Rreziku i projektimit lidhet kryesisht me kushtet e mundshme gjeologjike dhe gjeoteknike të vendit të projektit dhe prania e ujit nëntokësor. Ky rrezik mund të shkaktojë kosto shtesë për ndërtimin e instalimeve (Termovalorizator dhe venddepozitime) nëse kushtet nuk janë optimale.</p> <p>Nga ana e teknologjike:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Landfilli: nuk ka rreziqe që priten në projektimin e venddepozitimeve; • Termovalorizatori: rreziqet e projektimit të termovalorizatorit janë të lidhura kryesisht me rregullat e reja dhe kapacitetin kalorifikë të MNU dhe energjisë elektrike të prodhuar; • Impianti i trajtimit të ujrave të ndotur: rreziku ka të bëjë me projektimin funksional të impiantit dhe kapacitetin e respektimit të kufijve të BE-së të ujit të shkarkimit. 	<p>Propozuesi ka nënkontraktuar një kompani të kualifikuar për studimin gjeologjik nëpërmjet hapjes së sondave. Megjithatë propozuesi duhet të kryejë studim të mëtejshëm për të marrë informacion më të detajuar.</p> <p>Në anën e teknologjisë: propozuesi do të mbështetet me partnerë ndërkombëtarë me përvojë të veçantë për hartimin dhe zbatimin e projektit dhe duhet të sigurojë që të gjithë komponentët të vijnë nga prodhues të kualifikuar.</p> <p>Termovalorizatori do të projektohet në 4 linja tërësisht të pavarur. Kjo do të sigurojë respektimin e legjislacionit të ri ose të teknologjive të reja.</p>

Risku i ndërtimit

Përshkrimi I riskut	Menaxhimi I riskut
Të gjitha impiantet e parashikuar në	Klienti ka prezantuar në Planin e Biznesit

<p>Z.T.M.T. janë ndërtuar zakonisht në BE ose vende të tjera.</p> <p>Kushtet lokale (gjeologjike / gjeoteknik) megjithatë mund të ndikojnë në kohën dhe koston e ndërtimit.</p> <p>Duke iu referuar të gjitha impianteve është e mundur që rregullat apo teknologjitë e reja do të zbatohet në kohëzgjatjen e ndërtimit të parashikuar të Z.T.M.T.</p>	<p>një shumë prej 20 milion euro për teknologji të reja apo shpenzimet e papritura.</p>
--	---

Risku i operimit të venddepozitimit

Përshkrimi I riskut	Menaxhimi I riskut
<p>Një venddepozitim duhet të projektohet, që menaxhimi përgjat jetës së operimit dhe pas mbylljes të jetë për 30 vjet në përputhje me kërkesat e BE-së.</p> <p>Për të shmangur ndotjen e mjedisit dhe rreziqet sistemet e shtresave të venddepozitimeve duhet të jenë të ndërtuara mirë dhe të gjitha kërkesat e sigurisë duhet të aplikohen. Në rastin e asgjësimit të mbeturinave organike për të shmangur rrezikun e shpërthimit duhet të planifikohet një sistem grumbullimi gazi dhe të mirë menaxhohet.</p> <p>Për të shmangur ndikimet mjedisore dhe ekonomike mbetjet duhet të kompaktohen mirë, mbulohen çdo ditë dhe drenazhimi dhe sistemi i trajtimit të ujrave të jetë funksional.</p>	<p>Koncesionari deklaron se prania e personelit të specializuar me përvojë edhe si partner ose nënkontraktor do të garantojë kryerjen në përputhje të venddepozitimit.</p> <p>Miratimi dhe zbatimi i planeve të menaxhimit në përputhje me rregulloret evropiane lejon, së bashku me trajnim të specializuar të personelit dhe me cikle të vazhdueshme të auditimit nga teknikë Evropian, për parandalimin e problemeve teknike ose mjedisore, rritjen e burimeve të sistemit dhe do të jetë një garanci e respektimit të mjedisit.</p>

Risku i operimit të impiantit të termovalorizatorit

Përshkrimi I riskut	Menaxhimi I riskut
<p>Kapacitetet kalorifike të mbetjeve është tema kryesore në projektimin dhe operimin funksional. Kapacitetet kalorifike mund të ndryshojnë në kohë për shkak të ndryshimeve të përbërjes së mbetjeve në lidhje me aspektet e jetës së përditshme (recesionet, legjislacionin, riciklimin, etj). Një kapacitet i ulët kalorifik i mbetjeve con në rritje të kostos të shpenzimeve në O&M dhe në prodhimin e energjisë elektrike e lidhur me të ardhurat.</p> <p>Në anën e mjedisit aspekti kryesor lidhur me djegien e mbetjeve është e lidhur me emetimet e substancave të dëmshme të prodhuara gjatë djegies së mbeturinave.</p> <p>Një rrezik tjetër është se një pjesë e hirit të prodhuar nga termovalorizatori mund të klasifikohen për shkak të karakteristikave kimike si mbetje të rrezikshme.</p>	<p>Impianti I termovalorizatorit është projektuar në 4 linja të pavarur për të ruajtur fleksibilitetin në sasinë e mbetjeve të djegura. Për më tepër linjat janë projektuar për të vepruar me mbeturina me një gamë të gjerë të kapacitetit kalorifik.</p> <p>Z.T.M.T. parashikon ndërtimin e një impianti përzgjedhje /trajtimi që mund të përdoret për përmisimin e MNU hyrse si për të optimizuar materialin që do të dërgohet në djegie.</p> <p>Në anën e mjedisit sa i përket emisioneve termovalorizatori do të jetë në përputhje me standardet bashkëkohore dhe në gjendje për të garantuar respektimin e kufijve të emisionit shqiptar dhe të BE-së.</p> <p>Z.T.M.T parashikon ndërtimin e një qelize në landfill për mbetjet e rrezikshme për asgjësimin eventual të hirit nga impianti I termovalorizatorit.</p>

7.3 Risku ekonomik

Rrisku I kërkesës

Përshkrimi I riskut	Menaxhimi I riskut
<p>Reduktimi i depozitimit të MNU për shkak të ngjarjeve demografike, ekonomike ose juridike ose sistemet e grumbullimit jo funksionale të aplikuara në Qarkun e Tiranës.</p>	<p>Përballueshmëria financiare e impianteve është e lidhur me sasinë e mbetjeve të depozituara dhe të trajtuar në Z.T.M.T. Të ardhurat e Z.T.M.T. janë të lidhura me rrjetin e shpërndarjes, energjisë së prodhuar dhe riciklimin e materialit.</p> <p>Z.T.M.T., termovalorizatori dhe</p>

	<p>venddepozitimet, janë projektuar dhe do të zbatohen në module. Brenda 10 viteve të para të funksionimit iniciatori do të vlerësojë sistemin e grumbullimit dhe sasinë e mbetjeve të depozituara për të futur ndryshime nëse është e nevojshme.</p> <p>Kontrata e koncesionit duhet të fiksohet me autoritetin kontraktues dhe të gjitha njësitë vendoreduhet të futen në një sistem të mbledhjes funksionale.</p> <p>Kontrata e koncesionit duhet të përfshijë mekanizmin e ndryshimit në fushën e punës</p>
--	---

Rrisku I normës së interesit

Përshkrimi I riskut	Menaxhimi I riskut
<p>Rritja e paparashikuar në normat e interesit do të rriste koston e financimit të koncesionarit, pra potencialisht do të ndikonte negativisht në qëndrueshmërinë financiare.</p>	<p>Rreziku i rritjes së normës së interesit në afat të shkurtër duhet të parashikohet nga Koncesionari. Megjithatë, rreziku i ndryshimeve në normat e interesit në afat të gjatë duhet të drejtohet në kontratën e koncesionit.</p>

Rrisku I këmbimit valutor

Përshkrimi I riskut	Menaxhimi I riskut
<p>Më së shumti komponentët e impiantit të Z.T.M.T. janë të ndërtime të huaja dhe me siguri burimi i financimit do të jetë në monedhën e fortë, të tilla si EUR dhe USD, kursi i këmbimit mund të ndikojë negativisht në projekt.</p> <p>Nga ana tjetër, autoriteti kontraktues do të jetë e ekspozuar ndaj rrezikut të kursit të këmbimit në rast se kontrata me</p>	<p>Nuk është e mundur për të parashikuar efektet e këtij rreziku në afat të gjatë dhe se ky rrezik do të menaxhohet në fillimin e transaksionit. Menaxhimi i këtij rreziku do të jetë subjekt i negociatave me investitorët potencialë. As autoriteti kontraktues as koncesionari nuk janë të pajisura mirë për të menaxhuar rrezikun e ndryshimeve të këmbimit valutor, dhe për këtë arsye rreziku</p>

koncesionarin është në monedhën e fortë, ndërsa të ardhurat e saj janë në lekë.	ka të ngjarë të ndahet, ose transferohet nëpërmjet mbrojtjes financiare
---	---

Rrisku I inflacionit

Përshkrimi I riskut	Menaxhimi I riskut
Në kontratat e koncesionit afatgjat shpenzimet e operimit të koncesionarit do të ndikohen nga inflacioni. Përveç kësaj, duke pasur parasysh se aktivitetet e ndërtimit të këtij projekti do të zbatohet në faza, kostoja e ndërtimit do të jetë ekspozuar ndaj inflacionit.	Indeksi duhet të zbatohet për pagesat e koncesionit për të zbutur rrezikun e inflacionit. Autoriteti kontraktues është i pozicionuar më mirë për të zbutur rrezikun e inflacionit, sepse ajo mund të zbatohet edhe nëpërmjet indeksimit për Tatimin e Mbetjeve të cilën ajo mbledh - e cila është në çdo rast praktikë standarde, duke qenë se çmimet e shërbimeve komunale duhet të rriten me inflacionin

7.4 Rrisku politik dhe ligjor

Popullsia locale që kundërshton

Përshkrimi I riskut	Menaxhimi I riskut
Palët e interesuara lokale mund të kundërshtojnë ndërtimin e impiantit për arsye mjedisore dhe të ndikojnë në grafikun kohor të ndërtimit dhe funksionimit të Z.T.M.T	Propozuesi duhet të sigurojë për të kryer një angazhim të duhur të palëve të interesuara në fazën e lejeve dhe duhet të sigurojë për të zbutur projektin duke marrë parasysh interesat lokale dhe masat eventuale të kompensimit.

Rrisku politik

Përshkrimi I riskut	Menaxhimi I riskut
Më 27 qershor 2014, Këshilli i Bashkimit European miratoi dhënien e statusit të vendit kandidat zyrtar Të Shqipërisë. Në këto kushte gjendja politike në Shqipëri duhet të jetë e qëndrueshme. Një rrezik politik ka të	Kontrata e koncesionit do të përfshijë një garanci se të gjitha njësitë vendore do të depozitojnë mbeturinat vetëm në Z.T.M.T.

bëjë me marrëdhëniet e koncesionarit me bashkinë apo njësitë vendore që do të duhet të depozitojnë MNU në Z.T.M.T	
---	--

Risku I ndryshimit të legjislacionit

Përshkrimi I riskut	Menaxhimi I riskut
Ndryshimet në ligj apo rregullore në nivel evropian ose lokal mund të ndikojnë negativisht apo pozitivisht në performancën financiare të koncesionit.	Koncesioni i kontratës do të mbrojë koncesionarit nga çdo ndryshim diskriminues në ligjin vendor (dmth ligji i cili zbatohet vetëm për koncesionarit ose sektorin e tij të operimit, në vend se në të gjithë ekonominë). Këto ndryshime të cilat vlejné për të gjithë ekonominë, do të jetë përgjegjësi e koncesionarit, ose të përbashkëta në disa raste, kur ekspozimi i mundshëm është I tepruar.

7.5 Risku nga fenomene të jashtëzakonshme

Përshkrimi I riskut	Menaxhimi I riskut
Rreziku i forcave madhore të tilla si fatkeqësitë natyrore, luftërave ose trazira civile, mund të vlerësohet si i kufizuar në këtë projekt të veçantë, duke pasur parasysh orientimin politik të Shqipërisë drejt anëtarësimit në Bashkimin Evropian, vendndodhjen gjeografike dhe karakteristikat klimatike të saj.	Klauzola për forcat madhore do të përfshihen në Marrëveshjen e Koncesionit, i cili do të sigurojë që çdo pasojë negative (të cilat kanë shumë pak gjasa) të ndahet në mes të palëve

8 ARSYETIMI I VENDIMIT KONCESIONIT/PPP-SË

Në këtë kapitull, nëpërmjet vlerësimit të vlerës së parasë, do të analizohet dhe do të merret një vendim se cila nga format e marrëveshjes: prokurimi publik apo koncesioni/PPP rezulton më i përshtatshëm për zbatimin e projektit të propozuar. Analiza do të bazohet në përfitimet, kostot dhe rreziqet përgjatë jetës së pritshme të projektit të propozuar. Në fund të analizës do të merret një vendim së pari nëse konfirmohet leverdishmëria dhe qëndrueshmëria e projektit

të propozuar dhe së dyti nëse është apo jo koncesioni/PPP modeli më i përshtatshëm për zbatimin e tij.

8.1 Vlerësimi cilësor për Vlerësimin e Vlerës së Parasë”(VVP)

Analiza do të bazohet në disa nga modelet⁹ më të mira për këtë qëllim, si dhe në një set indikatorësh të përshtatshëm për të vlerësuar vlerën e parasë. Kriteret e përdorur për VVP:

- (i) Menaxhimi më i mirë i risqeve, si kapitali, kosto e kredisë, teknologjia, menaxhimi, etj.
- (ii) Përbalueshmëria dhe efektiviteti
- (iii) Të ardhurat në bazë të performancës, përcaktimi i standarteve dhe kontrolli i tyre
- (iv) Krahasuesi ndaj Sektorit Publik (PSC)

Menaxhimi më i mirë i risqeve:

Në të gjitha rastet, mendojmë se me anë të koncesionit, duke qënë edhe një kontratë me afat shumë të gjatë, bëhet menaxhimi më i mirë i risqeve, si kapitali, kosto e kredisë, teknologjia, menaxhimi, etj.

Duke iu referuar analizës së risqeve, sektori privat rezulton më i aftë të menaxhojë risqet e identifikuar pasi projekti i propozuar kërkon nevoja të konsiderueshme kapitale kesh të cilat sektori privat i disponon dhe i ofron nëpërmjet këtij propozimi. Siç është llogaritur më parë ndërtimi i zbatimi i projektit sipas teknologjisë së propozuar kushton rreth 130 milion Euro pa përfshirë TVSH dhe pritet të investojë në një periudhë 30 vjeçare. Qartësisht një subjekt mbetet i avantazhuar pasi ofron një sasi të konsiderueshme kapitali menjëherë, të cilën sektori publik ose nuk është në gjendje ta sigurojë (vështirësitë e marrjes hua për shkak të nivelit të borxhit) ose dhe në rastin më të mirë do bëhej një barrë për buxhetin e tij. Zgjidhja e propozuar ku Bashkitë pjesë e Qarkut do të paguajnë tarifën e depozitimit në këtë projekt mbi bazë të sasisë së mbetjeve që do të gjenerojë, rezulton një zgjidhje optimale dhe bën atë që ne quajmë partneritet publik-privat.

Projekti kërkon aftësi dhe profesionalizëm për menaxhimin e risqeve për teknologjinë dhe ndërtimin e një impianti kompleks, gjë që ka nevojë për eksperiencë, staf dhe aftësi menaxhim dhe teknologjike që sektori privat është në gjendje ti ofrojë më mirë sesa sektori publik. Edhe eksperiencia ndërkombëtare tregon dhe mbështet këtë fakt. Për këtë qëllim, projekti kërkon eksperiencë, stafin dhe aftësi lidhur me menaxhimin dhe teknologjinë që sektori privat është në gjendje ti ofrojë më mirë sesa sektori publik. Edhe eksperiencia

⁹GRIMSEY AND LEËIS, 2005 AND PIT ET AL. 2006: UK VFM MODEL

ndërkombëtare tregon dhe mbështet këtë fakt. Në lidhje me teknologjinë, propozuesi ofron teknologjinë më të mirë që siguron efektivitetin më të mirë në rikuperimin e mbetjeve, efektivitetin e fuqisë së prodhuar si dhe ndikimet minimale në mjedis. Teknologjia e propozuar është një teknologji e provuar dhe një nga më mirat në vendet e BE, gjë që e bën atë të qëndrueshme në terma afatmesëm dhe afatgjatë.

Duke iu referuar eksperiencave ndërkombëtare ashtu dhe shembujve të ngjashëm në Shqipëri, bashkitë përballen me sfidën e pengesave financiare për të siguruar të ardhurat për të mbuluar shpenzimet operative. Kjo i bën ata të pafuqishëm të plotësojnë nevojat e shumta për investime, mirëmbajtje të aseteve apo zëvendësimin e mjeteve dhe pajisjeve. Menaxhimi dhe operimi i dobët (jashtë kushteve teknike dhe mjedisore) i landfille-ve apo venddepozitimeve lokale në vend për shkak të të ardhurave të pamjaftueshme dhe mungesës së kapaciteteve vendore është një shembull i qartë pse sektori publik është i disavatazuar të administrojë impiante të tillë komplekse.

Sektori publik në këtë mënyrë kontrollon dhe monitoron performancën e produkteve dhe standartet e kërkuara, psh, standartet mjedisore dhe ato në lidhje me rikuperimin e mbetjeve, dhe mund të aplikojë lehtësisht standarte në rast të mosplotësimit të tyre.

Propozuesi ofron një zgjidhje koncesionare afatgjatë (30 vite) e cila do të përfshijë investimin dhe menaxhimin për këtë periudhë. Nëpërmjet një marrëveshje afatgjatë sektori privat është i inkurajuar të ofrojë një shërbim cilësor sipas standarteve të performancës dhe që optimizon kostot e mirëmbajtjes në krahasim me një zgjidhje afatshkurtër.

Gjithashtu, Integrimi European i Shqipërisë shtroi detyrën imediate të njihen avantazhet që siguron filozofia PPP në çdo drejtim të administrimit apo menaxhimit të jetës ekonomike, politike dhe shoqërore shqiptare.

Skema e propozuar i lejon sektorit publik të përcaktojë nevojat dhe produktet dhe të kontrollojë siç duhet ato. Përcaktimi i produkteve dhe të ardhurave bazuar në të është një tjetër avantazh për PPP kundrejt prokurimit publik. Propozuesi ofron një zgjidhje interesante për sigurimin e të ardhurave bazuar në fuqinë e prodhuar (shitjen e energjisë tek KESH) ashtu dhe të ardhurat nga rikuperimi i materialeve të riciklueshme si plastikë dhe metalet (skrap-it). Kjo bën që koncesionari apo PPP bën sektorin privat të interesuar të ofrojë teknologjinë dhe menaxhimin më të mirë që maksimizon prodhimin dhe optimizon kostot (pra maksimizon vlerën e parasë), të cilën kontrata e prokurimit nuk e ofron dot. Kjo do të parandalojë performancën e dobët apo cilësinë e ulët të shërbimit.

Sektori publik në këtë mënyrë kontrollon dhe monitoron performancën e produkteve dhe standartet e kërkuara, psh, standartet mjedisore dhe ato në lidhje me rikuperimin e mbetjeve, dhe mund të aplikojë lehtësisht standarte në rast të mosplotësimit të tyre.

Koncesioni është një nga format më të përhapura të aplikimit të PPPve. në Shqipëri. Koncesioni ka një histori të vjetër dhe të re. Përdorimi i tij dhe i formave të tjera të PPP-ve aktualisht u bë i domosdoshëm nga nevoja për plotësimin e një game dhe sasive të madhe nevojash të ekonomisë së vendit në kohë të shkurtër. Plotësimi i këtyre nevojave kërkon njëherësh burime të mëdha financiare, teknologjike dhe profesionale, të cilat nuk mund të siguroheshin duke përdorur metodat klasike të menaxhimit të ekonomisë.

Përparësia e koncesioneve në këtë kuptim qëndron në faktin se drejtimi është në duart e sektorit publik, që është klienti ndërsa risqet transferohen tek sektori privat (koncesionari).

Në përfundim, mund të themi se është e arsyeshme që ndërtimi dhe menaxhimi i impiantit WtE të zbatohet nëpërmjet një skeme koncesionare/PPP sesa një kontratë prokurimi publik.

8.2 Vlerësimi sasior i “Vlerës së Parasë”

Vlerësimi sasior i vlerës së parasë bazohet në një analizë krahasimore të quajtur Krahasuesi i Sektorit Publik (KSP). Pavarësisht analizës cilësore të risqeve të analizuara më lart, KSP që është llogaritja e vlerës aktuale neto të kostove totale të projektit, në qoftë se kjo do të arrihet nëpërmjet një metode të prokurimit tradicional, dhe krahasohet me vlerën aktuale të kostos neto të projektit që realizohet nëpërmjet PPP.

Në rastin e projektit në studim, kostot njësi të KSP do të analizojë zërat e mëposhtëm në krahasim me skenarin PPP:

- Aktivitetet për përgatitjen e projektit
- Ndërtimi i projektit
- Aktivitetet për operimin dhe mirëmbajtjen e impiantit
- Aktivitetet për gjenerimin e të ardhurave

Të gjitha flukset monetare të ardhshme të projektit shndërrohen në një kosto aktuale neto, të përmbledhura në tabelën më poshtë:

KSP Cash Floë	Cash Floë	Shpjegimet
200'000 Euro ose rreth		Përgatitja e projektit si përgatitjen e projektit teknik, shërbimet financiare, ligjore, studimet etj., koston e prokurimit deri dhënien e kontratës të cilat janë marrë përsipër nga partneri

4 Euro/ton		privat. Në rastin PSC këto shpenzime do të mbulohet nga sektori publik në vlerën e 1-1.5% të vlerës së projektit.
29.05 Euro/ton	25 Euro/ton	Në lidhje me aktivitetet për operimin dhe mirëmbajtjen e impiantit, pavarësisht se kostot reale të menaxhimit të sektorit publik janë përherë më të larta, për këtë analizë do i konsiderojmë të njëjta, duke hamendësuar se operojnë me të njëjtën performancë si sektori privat

Figura 37. Flukset monetare të ardhshme të projektit

Megjithëse mbart risqet e veta, po supozojmë se të ardhurat e realizuara nga sektori publik janë të njëjta me ato të siguruara nga pala private, për sa kohë sigurohen nga të njëjtat burime (KESH dhe tregu i riciklimit), pra nuk ndikon në KSP.

Mbi krahasueshmërinë e Prokurimit public dhe PPP-s, vlera e dalë nga kjo krahasueshmëri ka dalë mbi disa indikatorë të cilët janë minimumi I mundshëm dhe më I përdorshmi I kohës në të gjithë procedurat koncesionare. Për më tepër, nëse I referohemi tabelës së mëposhme konstatojmë se në njërin anë kemi projektin koncesionar të propozuar, ndërtimi dhe operimi I tij në total për të gjithë kohëzgjatjen e jetëgjatësisë së tij do të kushtojë 128 milion euro, dhe në anën tjetër kemi një analizë bruto të kostove që do të kërkonte prokurimi public I këtij shërbim.

	Prokurim Publik
	-Identifikimi I projektit = 3.000.000 euro -Projektimi dhe desing =500.000 euro -Zgjidhja më e mirë e mundshme=300.000 euro -Know How=1.000.000 euro -Asetet në përfundim=130.000.000 euro -Marzhi I fitimit I Ndertuesit=13,480,000 euro
Totali	148.280.000 euro

Në lidhje me identifikimin e projektit, sqarojmë se Ministria e Mjedisit apo Bashkia Tiranë nuk mund të bënte identifikimin e projektit më të saktë dhe më të plotë sesa e ka bërë subjekti propozues pasi jo vetëm që nuk posedon staf të specializuar për këtë qëllim por edhe nuk mund të kontrakttojë shoqëri të specializuar për këtë qëllim pasi nuk ka pasur asnjëherë në buxhet të saj 3.000.000 euro për të investuar në këtë sektor.

Nga testimi i tregut që kemi bërë, kontraktimi i shoqërive të specializuara për të realizuar këtë proces, dhe vlera e kontratës që do të duhet të paguajmë është rreth 3.000.000 euro.

Projektimi dhe design I një projekti të tillë, studimi I fizibilitetit në rastin më të mirë vlen të paktën 500.000 euro, pasi një studim I tillë kërkon njohuri të thelluara gjeodezike, mjedisore, ekonomike, teknike, hidrologjike, pyjore etj.

Vetëm evidentimi I zgjidhjes më të mirë të mundshme për të përcaktuar kush lloj projekti apo zgjidhje definitive të problematikës së krijuar në landfillin e Sharrës, do të kushtonte të paktën 300.000 euro, pasi në praktikën e vëndit tonë ka ndodhur shpesh që janë bërë investime që kanë rezultuar jo si zgjidhja më e mirë dhe pasi janë shpenzar me miliona euro, jane shpenzuar të tjera për të realizuar zgjidhjen me të mirë të mundshme. Ministria e Mjedisit nuk disponon staf me kapacitete në këtë fushë, që do të thotë se do të duhet të kontraktojë një shoqërie të specializuar.

Në lidhje me Know How e shoqërisë propozuese, ju bëjmë me dije se kemi të bëjmë me një shoqëri që në vëndin e origjinës së saj dhe në të gjithë vëndët e BE-së është lider. Në këto kushte vlera e Know How-t të kësaj shoqërie është 1.000.000 euro.

Në lidhje me vlerën e aseteve në përfundim, sqarojmë se pas përfundimit të afatit të kontratës, Bashkisë Tiranë do ti dorëzohet tërësia e aseteve të impjantit së bashku me mjetet që operojnë në të, vlera totale e të cilave do të jetë në masën 130.000.000 euro.

Në lidhje me marzhin e fitimit të investitorit që do të kerkonte të merrte me prokurim projektin e mësipërm, kemi marrë parasysh një marzh minimal prej 10% mbi vlerën e projektit, në nivelin prej 13,480,000 euro.

Gjithashtu në rastin e prokurimit do të duhet të kemi parasysh dhe vlerën ne kohë te pasë, pasi pagesat që do te duhet ti bëhen kontraktorit në këtë rast do të kenë një shtrirje **deri ne tre vite** maksimumi pasi ky është afati maksimal I përcaktimit të PBA-s dhe si rrjedhojë pagesa vjetore do të jetë ne nivelin prej 494.266.667 euro (148,280,000 / 3 vite), ndërkohë që ne rastin e koncesionit 30-vjecar, është në nivelin vjetor prej 7,409,500 euro (700t * 365*29euro/t) dhe në rastin e dytë kjo pagesë mbulon jo vetëm koston e investimit por edhe koston vjetore të operimit te landfildet.

8.3 Klasifikimi i projektit “brënda” ose “jashtë” bilancit të qeverisë

Alokimi i riskut do të përdoret, gjithashtu, si një mjet themelor për të cilësuar nëse kjo skemë koncesioni/PPP klasifikohet si “brënda” ose “jashtë” bilancit të qeverisë në bazë të rregullave të Sistemit European të Llogarive (ESA95). Për të bërë këtë vlerësim nevojitet të analizohen në lidhje me risqet dhe shpërblimet sipas mënyrës së kombinimit të alokimeve të

tri llojeve të mëposhtme të risqeve: risku i ndërtimit, risku i disponueshmërisë dhe risku i kërkesës.

Për ta konsideruar projektin jashtë bilancit të qeverisë, do të thotë që sektori privat merr përsipër të mbulojë riskun e ndërtimit, si dhe të paktën njërin midis riskut të disponueshmërisë apo riskut të kërkesës.

Risku i ndërtimit dhe teknologjisë: Siç propozohet në këtë studim, risku i projektimit, studimit, sigurimit të lejeve dhe licensave, ndërtimit dhe teknologjisë së përshtatshme, pagëses brenda një periudhe 30-vjeçare, risqet mjedisore lidhur me emetimet dhe shkarkimet, risqet në lidhje me të ardhurat (për menaxhimin), do të merren përsipër nga sektori privat. Nëse sektori privat nuk përmbush risqet e marra përsipër dhe nuk i sistemon këto të meta brenda afatit ligjor të parashikuar në kontratën që do të lidhet Sektori publik nuk do të sjellë mbetjet në landfill.

Risku i disponueshmërisë: kontrata koncesionare/PPP do të bazohet në standarte në lidhje me ndërtimin dhe operimin e impiantit, performancën e produkteve dhe standartet mjedisore, të cilat duhet të përmbushen nga sektori privat. Nëse këto parime nuk përmbushen atëherë kemi penalitete lidhur me këto standarte. Edhe ky risk mund të merret nga partneri privat.

Risku i kërkesës: Sigurimi i sasisë së mjaftueshme të mbetjeve urbane që duhet të dorëzohen në impiantin e ËtE që korrespondon me kapacitetin e parashikuar të impiantit dhe të ardhurat e parashikuar për mbulimin shpenzimeve të operimit, minimalisht për një periudhë 30 vjeçare, por edhe në një periudhë të mëtejshme, është një risk që duhet marrë përsipër nga Sektori publik, i cili duhet të garantojë duke dhënë mundësinë e përcaktimit të vlerë minimale të sasisë së mbetjeve, duke u përcaktuar një kuotë fikse. Nëse kuota fikse minimale e deklaruar nga sektori publik nuk realizohet atëherë do të paguhet me një vleftë të rënë paraprakisht dakort e cila në një farë mënyre bën që risku i kërkesës të mbulohet nga Sektori Publik. Nga ana tjetër nëse Sektori Publik realizon furnizimin me sasinë e plotë të mbetjeve do të marrë nga sektori privat vlerën reale konkurruese me të cilën ai ka ofertuar. Gjithashtu Sektori Publik duhet ti garantojë partnerit privat blerjen e energjisë elektrike të prodhuar, duke garantuar vlerën minimum të saj.

Ne lidhje me skemat pesimiste të mungesës së sasisë së mbetjeve, sqarojme se studimi I fizibilitetit bazohet tek opsioni që në pesë vitet e para të aktivitetit është marrë parasysh menaxhimi i rreth 550-650 ton/mbetje në ditë. Në rast se do të mbajme parasysh një sasi minimale të garantuar prej 700 ton/mbetje në ditë, atëherë kuantifikimi i riskut i

mosplotesimit te sasise se parashikuar do te jete rreth 5.8 milion Euro i paraqitur sipas viteve si me poshte:

	Viti-1	Viti-2	Viti-3	Viti-4	Viti-5	Totali
Sasia Pesimiste ditore (ton ne dite)	550	550	550	650	650	
Minimumi I garantuar ditor (ton ne dite)	700	700	700	700	700	
Diferenca ditore per tu garantuar (ton ne dite)	150	150	150	50	50	
Sasia vjetore per tu garantuar (ton ne vit)	54.750	54.750	54.750	18.250	18.250	200.750
Cmimi per ton (Euro/ton)	29	29	29	29	29	29
Kuantifikimi I Riskut ne Euro	1.587.750	1.587.750	1.587.750	529.250	529.250	5.821.750

Gjithsesi, ky është një skenar negative I realizuar mbi bazë të një situatë hipotetike , pasi studimet e deritanishme qoftë përpara ndarjes së re territorial që Bashkisë Tiranë ia dyfishoi banorët, ashtu edhe me ndarjen e re teritoriale, kemi në minimum një sasi mbetjesh prej 700-800 ton në ditë. Pra jemi të bindur se nuk do të ketë nevojë për investime shtesë për mbulimin e detyrimit të propozuar prej 700 ton.

Çështje të tjera të sygjera nga ESA 95 për tu marrë në konsideratë janë risqet financiare që priten të merren nga partneri privat të sigurojë financimin dhe huanë dhe jo nga Sektori Publik. Ndërkohë Sektori Publik, duhet të garantojë sasinë minimum të mbetjeve urbane si dhe blerjen e energjisë elektrike të prodhuar,

Nëse nuk aplikohet ndonjë shtyrje e mundshme e kontratës koncesionare/PPP, impianti me të gjithë mjetet dhe pajisjet e tij do të transferohet tek sektori publik pas përfundimit të kontratës koncesionare/PPP.

Në përfundim të analizës mund të themi se projekti klasifikohet jashtë bilancit të partnerit publik dhe sektori privat merr përsipër të adresojë risqet e mësipërm

9 KËRKESAT DHE PËRPUTHSHMËRIA LIGJORE

Projekti duhet të jetë në përputhje me legjislacionin e mëposhtëm:

9.1 Për mjedisin

-Ligji nr. 10 431 date 09/06/2011 « Për Mbrojtjen e Mjedisit », i ndryshuar.

Në këtë ligj kuader për mbrojtjen e mjedisit, pervec dispozitave te përgjithshme te cilat vendosin parimet e mbrojtjes se mjedisit, ka interes për projektin në fjale, venia në dukje e parimit “ndotesi paguan”, te parashikuar në nenin 12 te ligjit:

“Personi fizik apo juridik, veprimet ose mosveprimet e të cilit ndikojnë në ndotjen e mjedisit, mban përgjegjësi financiare, duke përballuar kostot e shkaktuara nga ky dëmtim apo rrezik për dëmtimin e mjedisit. Kosto të tilla përfshijnë kostot e vlerësimit të dëmtimit të

mjedisit, vlerësimi të masave të nevojshme, si dhe kostot e shmangies së dëmtimit të mjedisit, përfshirë kostot e rehabilitimit e të kompensimit të personave fizikë apo juridikë të dëmtuar”.

Gjithashtu vlen për tu theksuar detyrimi që ka operatori i veprimtarive (subjekti investitor), për monitorimin e përputhshmerisë, në bazë të nenit 44 të ligjit të sipërshtuar:

“Operatori i veprimtarive, të përfshira në kategoritë A, B dhe C, të referuara në nenin 29 të këtij ligji, monitoron shkarkimet e veprimtarisë së tij, në përputhje me dispozitat e legjislacionit për lejet e mjedisit dhe kushtet e përcaktuara në lejen përkatëse të mjedisit.

2. Operatori i referuar në pikën 1 të këtij neni monitoron burimet e shkarkimit të veprimtarisë së vet dhe kryen monitorime të tjera, duke përdorur pajisje dhe instrumente të miratuara, përmes procedurës për verifikimin e matjeve, të parashikuara në legjislacionin e posaçëm dhe në pajtim me kushtet e përcaktuara në lejen përkatëse të mjedisit, si dhe mban këto pajisje e instrumente në një gjendje të përshtatshme pune.

3. Operatori mund të kryejë monitorimin nëpërmjet pajisjeve dhe instrumenteve të akredituara që ai disponon ose nëpërmjet laboratorëve të specializuar e të akredituar.

4. Rezultatet e vetëmonitorimit u jepen autoriteteve përkatëse në përputhje me legjislacionin për lejet mjedisore dhe me kushtet e përfshira në lejen përkatëse mjedisore”.

Sipas nenit 68 të ligjit “për mbrojtjen e mjedisit” të sipërshtuar, përcaktohet se:

“Licencimi i veprimtarive me ndikim në mjedis:

Veprimtaritë me ndikim në mjedis, të përcaktuara në këtë ligj, licencohen sipas ligjit nr. 10 081, datë 23.2.2009 "Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë" dhe përfshihen në fushën III të shtojcës së tij”.

-Ligji nr. 10 448 date 14/07/2011 “Për lejet e mjedisit”, i ndryshuar.

Neni 4 i ligjit “Për lejet e mjedisit”, përcakton se:

“Sistemi i lejeve të mjedisit

Në përputhje me ligjin nr.10431, datë 9.6.2011 "Për mbrojtjen e mjedisit", krijohet një sistem prej tri nivelesh të lejeve të mjedisit, të tipit A, B e C ...”.

Sipas nenit 10 të ligjit “Për lejet e mjedisit”, parashikohet se :

“Kërkesat për leje mjedisi të tipit A, B dhe C paraqiten në QKL, në përputhje me kërkesat e përgjithshme, sipas përcaktimit të dispozitave të ligjit nr.10 081, datë 23.2.2009 "Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë”.

Sipas Shtojcës I pika 5.1 b të ligjit “Për lejet e mjedisit”.

Incinerim i mbetjeve duke përfshirë mbetjet e kafshëve në një instalim incinerimi, përveç atij të referuar në pikën 5.1 a, Instalimi i incinerimit përdoret ose është disenuar për të djegur

mbetje me intensitet më shumë se 1 ton/orë Instalimi i incinerimit përdoret ose është disenjuar për të djegur mbetje me intensitet të barabartë me 1 ton/orë ose më pak se kaq

-Udhëzimi nr. 4 date 15.4.2013 “Për dokumentacionin e aplikimit për leje mjedisi të tipit a, b dhe c në qendrën kombëtare të licencimit (qkl)”.

Sipas Kreut II të Udhëzimit, dokumentacioni i nevojshëm që duhet paraqitur pranë QKL për pajisje me leje mjedisi të tipit A është si vijon:

“Relacion (projekti) për veprimtarinë që kërkon leje mjedisi ku në varësi nga natyra e veprimtarisë përfshihen të dhëna për:

qëllimin e veprimtarisë dhe datën e parashikuar të vënies në funksionim të instalimeve;

përshkrimi i vendndodhjes së veprimtarisë shoqëruar me hartë ilustruese dhe fotografi nga objekti;

përshkrimin e proceseve teknologjike të veprimtarisë;

llojin, volumin, konsumin dhe prodhimin e lëndëve të para sipas shtojcës I bashkëlidhur;

informacion i detajuar për shkarkimet në mjedis sipas shtojcës II bashkëlidhur;

informacion për cilësinë e ajrit dhe ujërave sipërfaqësore në zonën e veprimtarisë ku do të kryhen shkarkimet në mjedis (të referohen të dhëna ekzistuese të prodhuara në kuadër të programit kombëtar të monitorimit të mjedisit, në rast të mungesës së të dhënave të argumentohet nevoja dhe mundësia e kryerjeve të matjeve përkatëse);

g) pikat ku do të kryhen shkarkimet në ajër dhe ku do të shkarkohen ujërat e ndotura (vetëm pasi të kenë përmbushur cilësinë e kërkuar për shkarkim, e cila përcaktohet në aktet ligjore përkatëse). Këto pika duhet të pasqyrohen në hartë të posaçme dhe të shoqërohen me koordinatat përkatëse;

h) rreziqet/aksidentet e mundshme në mjedis të veprimtarisë dhe nevojën për të parandaluar aksidentet ose kur këto ndodhin, për të minimizuar pasojat në mjedis;

i) masat për kapjen dhe trajtimin e ndotjes dhe shkarkimeve në mjedis sipas shtojcës III që synojnë;

zbatimin e alternativave më të mira të disponueshme për parandalimin, ose kur nuk është e praktikueshme, për reduktimin e shkarkimeve nga instalimi/impianti:

minimizimin/eliminimin e ndotjeve të konsideruara domethënëse;

parandalimin e gjenerimit të mbetjeve, në përputhje me ligjin për menaxhimin e integruar të mbetjeve, në rastet kur gjenerohen mbetje, mbetjet duhet të asgjësohen për të evituar ose për të reduktuar impaktin në mjedis;

përdorimin efiçient të energjisë;

marrjen e të gjitha masave të nevojshme për të parandaluar aksidentet dhe minimizimin e impakteve të tyre;

marrjen e masave për të eliminuar rreziqet e ndotjes dhe krijimin e kushteve të favorshme në instalim/impiant, pas ndërprerjes së funksionimit të tij;

j) programin e vetëmonitorimit të shkarkimeve në mjedis sipas shtojcës III;

k) planin e menaxhimit të mbetjeve në përputhje me kërkesat e ligjit nr. 10 463, datë 22.9.2011 “Për menaxhimin e integruar të mbetjeve”;

l) planin e rehabilitimit për veprimtaritë që shfrytëzojnë burimet minerare (karrierat lumore dhe zhuret). Plani i rehabilitimit hartohet sipas kërkesave të vendimit nr. 3, datë 21.6.2006 të Këshillit Kombëtar të Ujit “Për rehabilitimin e shtretërve dhe të brigjeve të lumenjve, të dëmtuara nga shfrytëzimi i inerteve”, si dhe udhëzimit nr. 3 datë 17.5.2006 “Për planet e rehabilitimit të sipërfaqeve të dëmtuara nga guroret”;

m) planin e përballimit të emergjencave dhe aksidenteve me pasojë në mjedis, për veprimtaritë që përdorin, prodhojnë dhe magazinonjë (depozitim) lëndë të rrezikshme për mjedisin dhe shëndetin e njerëzve apo substancat dhe preparatet e përshkruara në nenin 5 të ligjit nr. 9108, datë 17.7.2003 “Për substancat dhe preparatet kimike” dhe sipas dispozitave të kreut VIII të ligjit nr. 10 431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”;

n) hartuesit e informacionit të pikës 3.1, certifikata e ekspertit të miratuar nga Ministria e Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujërave dhe nënshkrimet apo vulosjet respektive, ndërkohë për rastet e subjekteve juridike të paraqitet licenca e subjektit, ku eksperti është i punësuar, dhe nënshkrimet apo vulosjet respektive.

Informacioni për konsultimin me publikun të veprimtarisë ku publiku informohet për ndërveprimin e veprimtarisë me mjedisin dhe masat për mbrojtjen e mjedisit, si dhe shpreh mendimin e tij, i cili dokumentohet dhe paraqitet në QKL. Informacioni paraqitet në QKL, si procesverbal që përmban, datën dhe vendin ku është zhvilluar konsultimi me publikun, personat e pranishëm dhe nënshkrimin përkatës, fotografi nga takimi dhe mendimet e dhëna nga të pranishmit gjatë takimit. Procesverbali nënshkruhet/vulohet nga subjekti që aplikon për leje mjedisi.

Kopjen e mandatit të pagesës së tarifës së shërbimit për shqyrtimin e kërkesës/aplikimit për leje mjedisi të tipit A, B dhe C sipas përcaktimeve në udhëzimin nr. 5, datë 25.12.2007 “Për tarifat e shërbimit për lejet mjedisore”. Në varësi nga projekti, tarifa paguhet vetëm njëherë dhe shërben për të dyja procedurat.”

-VKM Nr. 419, datë 25.6.2014 “Për miratimin e kërkesave të posaçme për shqyrtimin e kërkesave për leje mjedisi të tipave a, b dhe c, për transferimin e lejeve nga një subjekt

te tjetri, të kushteve për lejet respektive të mjedisit, si dhe rregullave të hollësishme për shqyrtimin e tyre nga autoritetet kompetente deri në lëshimin e këtyre lejeve nga qkllja”.

-Udhezimi nr 5 date 25.12.2007 është shfuqizuar dhe aktualisht në fuqi është Vendimi i KM nr. Nr. 417, datë 25.6.2014 “Për miratimin e tarifave të lejeve të mjedisit”.

Sipas këtij vendimi, Tarifa përkatëse e shërbimit për shqyrtimin e kërkesës është:

“a) Për leje mjedisi të tipit A, 50 000 (pesëdhjetë mijë) lekë”.

-LIGJI Nr.10 081, datë 23.2.2009 “Për licencat, autorizimet dhe lejet në republikën e shqipërisë”, I ndryshuar

-VKM nr.175, datë 19.01.2011 “Për miratimin e Strategjisë Kombëtare të Menaxhimit të Mbetjeve dhe të Planit Kombëtar të Menaxhimit të Mbetjeve”.

SKMM percakton drejtimin e politikës së Qeverisë Shqiptare për menaxhimin e qëndrueshëm të mbetjeve deri në vitin 2025, mekanizmat kryesorë për investimet e nevojshme në sektorin e mbetjeve, si dhe nevojën për një proces financimi me dy faza.

SKMM vendos gjithashtu mekanizmat për një koordinim më të mirë të financimeve si të qeverisë qendrore ashtu edhe të donatoreve ndërkombëtare, për t’i shërbyer më mirë vendit në sfidat e tij, për të krijuar një sistem të integruar afat -gjatë dhe të qëndrueshëm për menaxhimin e mbetjeve.

Suksesi i zbatimit të kësaj strategjie do të jetë sigurimi i financimit të kërkuar (një nga shtyllat kryesore të Politikës) i nevojave për infrastrukture dhe ngritje kapacitetesh për të përmbushur detyrimet si të strategjisë, ashtu edhe ndaj planit të zbatimit të saj.

Zbatimi i Strategjisë, nepermjet Planit Kombëtar të menaxhimit të Mbetjeve do të:

- Sigurojë grumbullim të rrymave të mbetjeve, të ndara nga njera-tjetra, dhe të shtrire në të gjithë Shqipërinë për letren, qelqin, metalin dhe plastikën;
- Synojë të ndalojë rritjen e sasisë së mbetjeve bashkiake të prodhuara deri në 2020;
- Arrijë të riciklojë/ kompostojë 25% të mbetjeve bashkiake deri në 2015, dhe 55% deri në 2020;
- Rikuperojë energji nga 15 % e sasisë së mbetjeve bashkiake;
- Reduktojë asgjësimin e mbetjeve bashkiake në landfill (vendgrumbullime) në rreth 30%, nga 90% që është aktualisht.
- Sigurojë keshillim për bizneset, mbi minimizimin e sasisë së mbetjeve si dhe, të zhvillojë tregjet e punës për riciklim dhe kostot e tij të reduktohen

- Ligj Nr.8094, datë 21.3.1996 ”Per largimin publik te mbeturinave” perben te vetmin akt adresimi per rregullat e nevojshme per heqjen publike te mbetjeve brenda territoreve komunale, duke synuar nje nivel te mire te mbrojtjes se mjedisit urban nga ndotja e shkaktuar prej tyre.
- VKM nr.705, datë 10.10.2012 “Për menaxhimin e mbetjeve të automjeteve në fund të jetës”
- VKM nr. 765, datë 07.11.2012 “Për miratimin e rregullave për grumbullimin e diferencuar dhe trajtimin e vajrave të përdorura”.
- VKM nr.866, datë 4.12.2012 “Për bateritë akumulatorët dhe mbetjet e tyre”.
- VKM nr.957, datë 19.12.2012“Për mbetjet nga pajisjet elektrike dhe elektronike”.
- VKM nr.117, datë 13.02.2013 “Për kriteret në bazë të të cilave përcaktohet kur disa tipe të metalit skrap pushojnë së qeni mbetje I ndryshuar”.
- VKM nr. 798, datë 29.09.2010 “Për administrimin e mbetjeve spitalore”.
- VKM nr. 229, datë 23.04.2014 “Për miratimin e rregullave për transferimin e mbetjeve jo të rrezikshme dhe informacionit që duhet të përfshihet në dokumentin e transferimit”.
- VKM nr.371, datë 11.06.2014 “Për miratimin e rregullave për dorëzimin e mbetjeve të rrezikshme dhe të dokumentit të dorëzimit të tyre”.
- VKM nr.418, datë 25.06.2014 ” Për grumbullimin e diferencuar të mbetjeve në burim”.
- VKM nr.608, datë 17.09.2014 ” Për përcaktimin e masave të nevojshme për nevojshme për grumbullimin dhe trajtimin e mbetjeve bio si dhe kriteret dhe afatet për pakësimin e tyre”.
- VKM nr. 641, date 01.10.2014 “Per miratimin e rregullave per eksportin e mbetjeve dhe kalimin tranzit te mbetjeve jo te rrezikshme e te mbetjeve inerte”.
- Udhezues Nr. 17, date 12.01.2012 “Per miratimin e kuadrit rregullator per menaxhimin e sigurt te mbetjeve spitalore”.
- Ligji Nr.9108, datë 17.7.2003 “Për substancat dhe preparatet kimike”.
- VKM nr. 127, datë 11.02.2015 “Kërkesat për përdorimin në bujqësi të llumrave të ujërave të ndotura”.
- VKM nr.387, date 06.05.2015 “Për rregullat për kontrollin e asgjësimit të PCB-ve/PCT-ve, çndotjen apo asgjësimin e pajisjeve që përmbajnë PCB/PCT dhe/ose asgjësimin e mbetjeve të PCB-ve/PCT-ve të përdorura”.
- VKM nr.575, date 24.06.2015 “Për miratimin e kërkesave për menaxhimin e mbetjeve inerte”

-VKM nr.687, date 29.7.2015 “Per miratimin e rregullave per mbajtjen, perditësimin dhe publikimin e statistikave te mbetjeve”

9.2 Kriteret e vendodhjes së termovalorizatorit

-Vendim KM nr 99, date 19/11/1998 “Për miratimin e rregullores se urbanistikes”, i ndryshuar.

Në pikën 105 te Kreut I “Normat, rregullat dhe kushtet e projektit urbanistik”, parashikohet se: *“Zona industriale përbëhet nga territoret e objekteve industriale (në qytetet e kategorisë I, II, III hyjnë dhe territoret e bazave grosiste tregtare). Madhësia e saj varet nga lloji i qytetit (industrial, bujqësor–industrial etj.) Zona industriale duhet të lidhet me të gjitha rrugët e trafikut të rëndë dhe trafikut të jashtëm. **Pozicioni i saj kundrejt zonës së banimit përcaktohet duke pasur parasysh trëndafilin e erërave për qytetin, si dhe distancat dhe brezat mbrojtës sanitarë për të evituar dëmshmerinë nga ndotjet, zhurmat, derdhjet etj.***

Rrjeti i infrastrukturës së zonës industriale duhet të jetë i pavarur nga ai i zonave të tjera të qytetit”.

Në pikën 107 parashikohet se:

“Zona mbrojtëse sanitare dhe zona e fidanishtes llogariten si zonë e veçantë kur nuk është futur në zonën e gjelbërt të veçantë të qytetit. Për zonën e fidanishtes norma e dhënë te zona e gjelbërimit të veçantë nga 08 – 2m²/banorë ndahet në:

- a) sipërfaqe për fidanë drurësh dhe shkurrësh dekorative, 0.6-1.5 m²/banorë;
- b) sipërfaqe për sera dhe lule dekorative, 0.2 –0.5 m²/banorë”.

Gjithashtu në pikën 108 përcaktohet se:

« Madhësia e zonave mbrojtëse sanitare është në varësi të shkallës së ndotjes së objekteve industriale, relievit të vendit dhe trëndafilin të erërave.

Sipas gjerësisë, zonat mbrojtëse sanitare klasifikohen në pesë grupe:

- grupi i parë, me gjerësi të zonës mbrojtëse sanitare jo më pak e 700 m;
- grupi i dytë, me gjerësi të zonës mbrojtëse sanitare jo më pak 500 m;
- grupi i tretë , me gjerësi të zonës mbrojtëse sanitare jo më pak se 300 m;
- grupi i katërt, me gjerësi të zonës mbrojtëse sanitare jo më pak se 100 m;
- grupi i pestë, me gjerësi të zonës mbrojtëse sanitare jo më pak se 50 m”.

-Në nenin 57 te Ligjit Nr. 111/2012, datë 15.12.2012 “Për menaxhimin e integruar te burimeve ujore”, parashikohet se:

“Zonat e mbrojtjes higjiëno-sanitare përcaktohen rrotull burimeve sipërfaqësore ose nëntokësore të ujit që furnizojnë popullsinë urbane e rurale me ujë, me qëllim që të ruhet cilësia e ujit pranë burimit.

Kufijtë e këtyre zonave miratohen nga Këshilli i Ministrave me propozimin e ministrit, ministrit përgjegjës për ekonominë, ministrit përgjegjës për shëndetësinë dhe ministrit përgjegjës për punët publike.

Zonat e mbrojtjes higjiëno-sanitare përbëhen nga:

Zona e parë e mbrojtjes rrotull burimit, që kontrollohet nga operatori që nxjerr, prodhon dhe shpërndan ujë të pijshëm. Kjo zonë rrethohet.

Zona e mbrojtjes së afërt, **brenda së cilës ndalohen ndërtimet, zhvillimi i industrisë, kryerja e veprimtarive bujqësore e blegtorale, hapja e puseve, hapja e kanaleve, depozitimi apo shkarkimi i ndotjeve, i ujërave të ndotura, i substancave kimike e toksike, përdorimi i mbetjeve kimike dhe pesticideve**, përdorimi si varrezë apo groposja e kafshëve të ngordhura”.

Gjithashtu nenin 67 me titull “Veprimtari të ndaluara në brigje dhe plazhe” te ligjit te sipërpërmendur, parashikohet se:

“ 1. Në brigje, plazhe dhe në zonat e vërshimit ndalohen:

ndryshimi ose zhvendosja e mbulesës bimore natyrale apo artificiale;

marrja e materialeve inerte; rërë, zhavorr, gurë ose plisa;

ndërtimi i vendeve të parkimit për mjete ujore dhe automjete tokësore;

ç) krijimi i vendeve të thata për rrjetat;

gërmimi, shpimi ose shpëlarjet;

dh) hedhja apo depozitimi i materialeve inerte që dalin nga prishja e objekteve ndërtimore, gërmimeve të ndryshme, si dhe veprimtarive të tjera që gjenerojnë mbetje;

shkarkimi i ujërave të ndotura urbane e industriale të patrajtuara.

-Ligji Nr.9244, date 17.6.2004 “Për mbrojtjen e tokës bujqësore”, i ndryshuar.

Sipas nenit 14 me titull “Mbrojtja e tokës bujqësore nga ndërtimet” parashikohet se:

1. Ndalohet veprimtaria ndërtimore në tokat bujqësore, me përjashtim të rasteve të parashikuara në pikat 2 dhe 4 të këtij neni.

2. Propozimi për zgjerimin e vijës kufizuese të ndërtimit në hapësirat e tokës bujqësore behet në bazë të studimeve rajonale dhe masterplaneve, vetëm kur është vërtetuar dhe argumentuar:

a) mungesa e plote e sipërfaqeve të tjera fizike me toke urbane të lire, brenda vijave kufizuese të ndërtimit;

b) mungesa e sipërfaqeve me toke urbane, që mund të ripërdoret nëpërmjet prishjes së ndërtimeve të vjetra dhe kryerjes së ndërtimeve të reja, në përputhje me rregullat dhe normat urbanistike;

c) mungesa e tokave të tjera të pafrytshme ose me vlera më të ulëta pjellorie natyrore, sipas bonitetit.

Argumentimi për këto raste përgatitet nga organi i ngarkuar me ligj për hartimin dhe mbrojtjen e studimit.

3. Strukturat e pushtetit vendor, të ngarkuara për mbrojtjen e tokës bujqësore, në çdo rast, kur nuk janë dakord për zgjerimin e vijës kufizuese të ndërtimit në hapësirat e tokës bujqësore, i paraqesin ankese organeve të ngarkuara me ligj.

4. Në tokat bujqësore lejohen vetëm ndërtimet e përkohshme, të cilat nuk janë të lidhura në mënyrë të qëndrueshme dhe të përhershme me tokën, që janë të nevojshme për ushtrimin e aktivitetit bujqësor dhe blegtoral.

Sipas nenit 15 me titull “Mbrojtja e shtretërve dhe brigjeve të lumenjve” të ligjit të sipërpërmendur, përcaktohet se:

“1. Nuk lejohen ngritje dhe shfrytëzim karriere për materiale dhe lende të tjera inerte përgjatë rrjedhës së lumenjve kur:

- a) të dyja anët ose njëra anë e bregut të lumit kufizohet drejtpërdrejt me toke bujqësore;
- b) vlerësohet se gjatë gjithë rrjedhës së lumit, nga ngritja e karrierës mund të shkaktohet ndryshimi i rrjedhjes natyrore të ujerave, që dëmtojnë funksionet që përmbush toka bujqësore...”

-Ligji nr. 10 440 date 07/07/2011 “Për vleresimin e ndikimit në mjedis”.

Aktiviteti i incenerimit të mbetjeve të ngurta, kategorizohet sipas ligjit të sipërpërmendur, në **Shtojcën I**.

Sipas kësaj Shtojce, i nënshtrohen **procedurës së thelluar të ndikimit në mjedis**:

“Instalime për asgjësimin e mbetjeve, **për incenerimin**, trajtimin kimik, sipas seksionit D9, të mbetjeve jo të rrezikshme **me një kapacitet mbi 50 tonë në ditë**, sikurse përcaktohet në ligjin "Për menaxhimin e integruar të mbetjeve".

Në seksionin D9, Shtojca I, të Ligjit “Për menaxhimin e integruar të mbetjeve”, parashikohen rastet e operacioneve të Asgjësimit, ndër to përmendet “Incenerimi mbi toke”.

Sipas nenit 10 të ligjit « Për vleresimin e ndikimit në mjedis », parashikohet :

« **Zhvilluesi** për projektet me ndikim në mjedis, që janë subjekt i këtij ligji, **paraqet** pranë QKL-së, **përveç dokumentacionit të kërkuar** sipas ligjit nr.10 081, datë 23.2.2009 "Për

licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë", **edhe dokumentacionin përkatës për procedurën e VNM-së, përfshirë:**

b) Për projektet e shtojcës I:

i) raportin e thelluar të VNM-së, të hartuar sipas llojit të projektit;

ii) përmbledhjen joteknike të raportit të VNM-së;

iii) projektin teknik të veprimtarisë;

iv) informacion për informimin dhe konsultimin me publikun;

v) faturën e pagesës së tarifës së shërbimit, sipas përcaktimeve të nenit 27 të këtij ligji ».

Sipas nenit 12 të ligjit « Për vlerësimin e ndikimit mbi mjedis », parashikohet se :

« Në përfundim të procedurës së thelluar të vlerësimit të ndikimit në mjedis, **ministri lëshon deklaratën mjedisore**, e cila mund t'i sugjerojë autoritetit planifikues:

a) miratimin e lejes së zhvillimit të atij projekti, pa asnjë vërejtje nga pikëpamja mjedisore;

b) miratimin e lejes/licencës së zhvillimit të atij projekti, me kushtet që duhet të përmbushen nga zhvilluesi për të parandaluar, minimizuar dhe menaxhuar ndikimet negative në mjedis;

c) refuzimin e kërkesës për leje/licencë zhvillimi për atë projekt, për shkak të ndikimeve të rëndësishme negative në mjedis me pasoja afatgjata, që dëmtojnë cilësinë e mjedisit dhe nuk mundësojnë përmbushjen e standardeve mjedisore përkatëse »

9.3 Dispozitat specifike për impiantin e termovalorizatorit

-VKM Nr. 178, datë 6.3.2012 PËR INCENERIMIN E MBETJEVE

Sipas Kreut IV të këtij vendimi,

“Kushtet e përgjithshme që duhet të plotësojë kërkesa për leje mjedisi :

1. **Pavarësisht nga dispozitat e ligjit "Për lejet e mjedisit"**, kërkesa për leje mjedisi për të operuar një impiant incenerimi ose bashkincenerimi duhet të përfshijë një përshkrim të masave të cilat garantojnë që:

a) impianti është projektuar, është pajisur dhe do të operohet në mënyrë të tillë që kërkesat e këtij vendimi të marrin parasysh kategoritë e mbetjeve që do të incenerohen;

b) nxehtësia e gjeneruar gjatë procesit të incenerimit dhe bashkincenerimit do të rikuperohet sa më shumë të jetë e mundur, p.sh., nëpërmjet nxehtësisë dhe fuqisë së kombinuar, gjenerimit të avullit nga procesi apo sigurimit të ngrohjes për banesat e asaj zonë;

c) mbetjet do të minimizohen në sasi dhe rrezikshmëri e, atje ku është e mundur, do të riciklohen;

ç) asgjësimi i mbetjeve që nuk mund të parandalohen, reduktohen apo riciklohen do të kryhet në përputhje me legjislacionin në fuqi;

d) impianti është projektuar, ndërtuar, pajisur dhe do të operojë në mënyrë të tillë që të parandalojë shkarkimet në ajër të cilat shkaktojnë rritje të konsiderueshme të nivelit bazë të ndotjes së ajrit, në veçanti gazrat e shkarkimit do të shkarkohen, në mënyrë të kontrolluar dhe në përputhje me legjislacionin përkatës për normat e cilësisë së ajrit, nëpërmjet një oxhaku, lartësia e të cilit është llogaritur në mënyrë të tillë që të ruajë shëndetin e njërëzve dhe mjedisin;

dh) mbetjet spitalore infektive do të vendosen drejtpërdrejt në furrë, pa u përzier më parë me kategori të tjera mbetjesh dhe pa u prekur drejtpërdrejt;

e) menaxhimi i impiantit të incenerimit ose bashkincenerimit do të jetë në dorë të personit fizik që është kompetent të menaxhojë impiantin”.

Gjithashtu sipas Kreut V të këtij Vendimi :

« Kushtet që duhet të përfshihen në një leje mjedisi për operimin e një impianti incenerimi ose bashkincenerimi janë :

1. Pavarësisht nga sa është parashikuar në ligjin "Për lejet e mjedisit", leja e mjedisit të dhënë për operimin e një impianti incenerimi ose bashkincenerimi, përveç përmbushjes së kushteve të zbatueshme, të parashtruara në ligjin "Për lejet e mjedisit", **në aktet normative për trajtimin e ujërave të ndotura, për cilësinë e ajrit të mjedisit, për ndotjen e shkaktuar nga substancat e rrezikshme të shkarkuara në mjedisin ujor dhe për asgjësimin e mbetjeve në landfill, duhet të përfshijë, gjithashtu, edhe informacionin dhe kërkesat e mëposhtme:**

a) Të rendisë qartë kategoritë e mbetjeve që mund të trajtohen. Lista duhet të përdorë, të paktën, kategoritë e mbetjeve të përcaktuara në Katalogun Shqiptar të Mbetjeve, siç përcaktohet në vendimin **nr. 99, datë 18.2.2005 të Këshillit të Ministrave "Për miratimin e katalogut për klasifikimin e mbetjeve"**, dhe të përmbajë informacion në lidhje me sasinë e mbetjeve, atje ku është e përshtatshme;

b) Të përfshijë kapacitetin total të impiantit të incenerimit apo bashkincenerimit të mbetjeve;

c) Të specifikojë procedurat e marrjes së mostrave dhe të matjes që përdoren për të përmbushur detyrimet e vendosura për matjet periodike të ndotësve të ajrit dhe ujit.

KUSHTET OPERATIVE SPECIFIKE QË DUHEN PËRFSHIRË NË LEJEN E MJEDISIT NË LIDHJE ME VLERAT KUFI TË SHKARKIMIT NË AJËR

H7 "Kancerogjene": substancat dhe preparatet, të cilat nëse thithen nëpërmjet frymëmarrjes, injektohen ose penetrojnë në lëkurë mund të shkaktojnë kancer ose të rrisë mundësinë e shfaqjes së tij.

MBETJE NGA IMPIANTET E TRAJTIMIT TË MBETJEVE, TË UJËRAVE TË NDOTURA (JO NË VEND) DHE PËRGATITJA E UJIT PËR PËRDORIM NJËRËZOR DHE INDUSTRIAL:

- 19 01 **Mbetje nga iceneratorët ose piroliza e mbetjeve**
- 19 01 02 Materiale ferore të dala nga hiret fundore
- 19 01 05* Shtresa filtri nga trajtimi i gazeve
- 19 01 06* Mbetjet e lëngshme ujore nga trajtimi i gazeve dhe mbetje të tjera të lëngshme ujore
- 19 01 07* Mbetjet e ngurta nga trajtimi i gazeve
- 19 01 10* Karboni i aktivizuar i harxhuar nga trajtimi i gazeve
- 19 01 11* Hira fundore dhe numra që përmbajnë substanca të rrezikshme
- 19 01 12 Hira fundore dhe numra, të tjera nga ato të përmendura në 19 01 11
- 19 01 13* Hi fluturues që përmban substanca të rrezikshme**
- 19 01 14 Hi fluturues tjetër nga ato të përmendura në 19 01 13**
- 19 01 15* Pluhur kaldajash që përmbajnë substanca të rrezikshme
- 19 01 16 Pluhur kaldajash, të tjera nga ato të përmendura në 19 01 15
- 19 01 17* Mbetje të pirolizës që përmbajnë substanca të rrezikshme
- 19 01 18 Mbetje të pirolizës të tjera nga ato të përmendura në 19 01 17
- 19 01 19 Rërat nga shtratet vluese
- 19 01 99 Mbetje të tjera të paspecifikuara
- 19 02 Mbetjet nga trajtimi fiziko-kimik i mbetjeve (përfshirë dekromatizimin, decianizimin dhe neutralizimin)
- 19 02 03 Mbetje të përziara paraprakisht, të kompozuar vetëm nga mbetje të parrezikshme
- 19 02 04* Mbetje të përziara paraprakisht, të kompozuar nga të paktën një rrezikshme
- 19 02 05* Llumrat nga trajtimi fiziko-kimik që përmbajnë substanca të rrezikshme
- 19 02 06 Llumrat nga trajtimi fiziko-kimik, të tjera të përmendura në 19 02 05
- 19 02 07* Vajra dhe koncentrate nga sepërimi
- 19 02 08* Mbetje të lëngshme të djegshme që përmbajnë substanca të rrezikshme
- 19 02 09* Mbetje të ngurta të djegshme përfshirë substancat e rrezikshme
- 19 02 10 Mbetje të djegshme të tjera nga ato të përmendura në 19 02 08 dhe 19 02 09

19 02 11*	Mbetje të tjera që përmbajnë substanca të rrezikshme
19 02 99	Mbetje të tjera të paspecifikuara
19 03	Mbetje të stabilizuara të ngurtësuar
19 03 04*	Mbetje të përcaktuara si të rrezikshme, pjesërisht të stabilizuara
19 03 05	Mbetje të stabilizuara të tjera nga ato të përmendura në 19 03 04
19 03 06*	Mbetjet e përcaktuara si të rrezikshme, e ngurtësuar
19 03 07	Mbetje të ngurtësuar, të tjera nga ato të përmendura në 19 03 06
19 04	Mbetje të qelqëzuara dhe mbetje nga qelqëzimet
19 04 01	Mbetje të qelqëzuara
19 04 02*	Hi fluturues dhe mbetje të tjera nga trajtimi i gazeve
19 04 03*	Faza të ngurta të paqelqëzuara
19 04 04	Mbetjet e lëngshme ujore nga tempërimi i mbetjeve të qelqëzuara
19 05	Mbetjet nga trajtimi aerobik i mbetjeve të ngurta
19 05 01	Fraksione të pakompostuara të mbetjeve urbane dhe mbetjeve të tjera të ngjashme
19 05 02	Fraksione të pakompostuara të mbetjeve bimore dhe shtazore
19 05 03	Kompost jashtë specifikimit
19 05 99	Mbetje të tjera të paspecifikuara
19 06	Mbetjet nga trajtimi anaerobik i mbetjeve
19 06 03	Lëngje nga trajtimi anaerobik i mbetjeve urbane
19 06 04	Mbetje të tretshme nga trajtimi anaerobik i mbetjeve urbane
19 06 05	Lëngje nga trajtimi anaerobik i mbetjeve shtazore dhe bimore
19 06 06	Mbetje të tretshme nga trajtimi anaerobik mbetjeve shtazore dhe bimore
19 06 99	Mbetje të tjera të paspecifikuara
19 07	Rrjedhjet nga landfillët
19 07 02*	Rrjedhje nga landfillët që përmbajnë substanca të rrezikshme
19 07 03	Rrjedhje nga landfillët, të tjera nga ato të përmendura në 19 07 02
19 08	Mbetje nga impiantet e trajtimit të mbetjeve ujore, të paspecifikuara
19 08 01	Ekzaminimet
19 08 02	Mbetje nga çranizimi
19 08 05	Llumrat nga trajtimi i ujërave të zeza urbane
19 08 06*	Rezina jonoshkëmbyese të ngopura ose të harxhuara
19 08 07*	Solucione dhe numra nga regjenerimi i jonokëmbyesve
19 08 08*	Sisteme të membranave që përmbajnë metalet e rënda

- 19 08 09 Graso dhe përzierje të tjera vajore nga seperatorët vaj/ujë që përmbajnë vetëm yndyra dhe vajra ushqimore
- 19 08 10* Graso dhe përzierje të tjera vajore nga seperatorët vaj/ujë, të tjera nga ato të përmendura në 19 08 09
- 19 08 11* Llumra që përmbajnë substanca të rrezikshme nga trajtimi biologjik i ujërave të ndotura industriale
- 19 08 12 Llumra nga trajtimi biologjik i ujërave të ndotura industriale të tjera nga ato të përmendura në 19 08 11
- 19 08 13* Llumra që përmbajnë substanca të rrezikshme nga trajtime të tjera të ujërave të ndotura industriale
- 19 08 14 Llumra nga trajtime të tjera të ujërave të ndotura industriale të tjera nga ato të përmendura në 19 08 13
- 19 08 99 Mbetje të tjera të paspecifikuara
- 19 09 Mbetje nga përgatitja e ujit për konsumim njëzëror dhe përdorim industrial
- 19 09 01 Mbetje të ngurta nga filtrimet primare dhe ekzaminimet
- 19 09 02 Llumra nga qartësimi i ujit
- 19 09 03 Llumra nga dekarbonizimi
- 19 09 04 Karbon i aktivizuar i harxhuar
- 19 09 05 Rezina jonoshkëmbyese të ngopura ose të harxhuara
- 19 09 06 Solucione dhe numra nga rigjenerimi i jonoshkëmbyesve
- 19 09 99 Mbetjet të tjera të paspecifikuara
- 19 10 Mbetje nga copëzimi i mbetjeve që përmbajnë metale
- 19 10 01 Hekur dhe mbetje çeliku
- 19 10 02 Mbetje joferrore
- 19 10 03* Fraksione të lehta dhe pluhura që përmbajnë substanca të rrezikshme
- 19 10 04 Fraksione të lehta dhe pluhura të tjera nga ato të përmendura në 19 10 03
- 19 10 05* Fraksione të tjera që përmbajnë substanca të rrezikshme
- 19 10 06 Fraksione të tjera nga ato të përmendura në 19 10 05
- 19 11 Mbetje nga rigjenerimi i naftës
- 19 11 01* Filtra argjile të shpenzuara
- 19 11 02* Zifte acide
- 19 11 03* Mbetje të lëngshme ujore
- 19 11 04* Mbetje nga pastrimi i lëndëve djegëse me baza
- 19 11 05* Llumra nga trajtimi në vend i rrjedhjeve që përmbajnë substanca të rrezikshme

- 19 11 06 Llumra nga trajtimi në vend i rrjedhjeve të tjera nga ato të përmendura në 19 11 05
- 19 11 07* Mbetje nga pastrimi i oxhakëve të gazit
- 19 11 99 Mbetje të tjera të paspecifikuara
- 19 12 Mbetje nga trajtimi mekanik i mbetjeve (p.sh. ndarja, kompaktimi, ngjeshja) të paspecifikuara diku tjetër
- 19 12 01 Letër e karton
- 19 12 02 Metale ferore
- 19 12 03 Metale joferore
- 19 12 04 Plastik dhe gomë
- 19 12 05 Qelq
- 19 12 06* Dru që përmbajnë substanca të rrezikshme
- 19 12 07 Drurë të tjerë nga ato të përmendura në 19 12 06
- 19 12 08 Tekstilet
- 19 12 09 Mineralet (p.sh. rërë, gurë)
- 19 12 10 Mbetjet e djegshme (skarcitetet e lëndëve djegëse)
- 19 12 11* Të tjera mbetje (përfshirë materiale të përziara) nga trajtimi mekanik i mbetjeve që përmbajnë substancë të rrezikshme
- 19 12 12 Mbetje të tjera (përfshirë materiale të përziara) nga trajtimi mekanik i mbetjeve, të tjera nga ato të përmendura në 19 12 11
- 19 13 Mbetjet nga rehabilitimi i tokës dhe i ujërave nëntokësore
- 19 13 01* Mbetjet e ngurta nga rehabilitimi i tokës që përmbajnë substanca të rrezikshme
- 19 13 02 Mbetjet e ngurta nga rehabilitimi i tokës, të tjera nga ato të përmendura në 19 13 01
- 19 13 03* Llumrat nga rehabilitimi i tokës që përmbajnë substanca të rrezikshme
- 19 13 04 Llumrat nga rehabilitimi i tokës, të tjera nga ato të përmendura në 19 13 03
- 19 13 05* Llumrat nga rehabilitimi i ujërave nëntokësore që përmbajnë substanca të rrezikshme
- 19 13 06 Llumrat nga rehabilitimi i ujërave nëntokësore, të tjera nga ato të përmendura në 19 13 05
- 19 13 07* Mbetje të lëngshme ujore dhe koncentratet ujore nga rehabilitimi i ujërave nëntokësore që përmbajnë substanca të rrezikshme
- 19 13 08 Mbetje të lëngshme ujore dhe koncentratet ujore nga rehabilitimi i ujërave nëntokësore, të tjera nga ato të përmendura në 19 13 07

9.4 Per ndotjen e ajrit

-Në ligjin nr. 10 431 date 09/06/2011 “Për Mbrojtjen e Mjedisit”, neni 16 parashikon:

“Mbrojtja e ajrit përfshin masat për mbrojtjen e përbërësve dhe cilësisë së tij, me synim shmangien apo reduktimin e efekteve të dëmshme mbi shëndetin e njeriut, cilësinë e jetës dhe mjedisin në tërësi, si dhe parandalimin e pakësimit e ndotjes që shkakton dëmtimin e shtresës së ozonit dhe ndryshimet klimatike globale”.

-Vendim KM 435 date 12/09/2002 “Për miratimin e normave të shkarkimeve në ajër në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar.

Në aneksin nr. 2 pika 4 “Trajtimi i mbetjeve” parashikohet:

“5.1 Burimet e medha te ndotjes

5.1.1 Impiante për trajtimin e mbetjeve urbane

Norma shkarkimesh [mg/ m ³] për					Përmbajtja referimi e oksigjenit O ₂ [%]	Kushte referimi
Substanca te ngurta (LN)	Dyoksid squfuri SO ₂	Okside azoti si NO ₂	Oksid karboni CO	te tjera		
1	2	3	4	5	6	7
<u>Impiante me kapacitet deri 1 t/ose mbetje te djegur, duke përfshire edhe vleren 1 t/ose</u>						
10	50	80	50	20 ¹⁾ 20 ²⁾	17	A

<u>Impjante te tjere</u>						
25	50	80	50	20 ¹⁾	11	A
				30 ²⁾		
				2 ³⁾		
				0.1 ⁴⁾		
				2.0 ⁵⁾		
				1.0 ⁶⁾		
				0.1		
				Nanog/m3		

Shënim:

1. komponime organike te shprehur si karbon i përgjithshem
 2. komponime te gazta te klorit te shprehur si klorur hidrogjeni
 3. komponime te gazta te fluorit te shprehur si fluorur hidrogjeni
- Merkur, talium dhe kadmium i përgjithshem në gaz, leng dhe fazë te ngurte
5. Arsenik, nikel, krom dhe kobalt i përgjithshem në gaz, leng dhe fazë te ngurte
 6. Plumb, baker dhe mangan i përgjithshem në gaz, leng dhe fazë te ngurte.
 7. Dioksina (2,3,7,8 tetra kloro dibenzo dioksin)

Kërkesa për ndertimin, pajisjen ose funksionimin e proceseve teknologjike

- 1)Keto linja nuk duhet te përdoren për djegjen e trupit te kafsheve apo pjeseve te tyre .
- 2)Kazani duhet te projektohet në mënyrë te tille qe te jete në gjendje të mbajënjë nën-trusni të përhershme në ketë hapësire dhe ajri i terhequr duhet derguar në kutinë e zjarrit. Kur linja e djegies nuk funksionon, ajri nga konteneri duhet shkarkuar në ajër mbas konsultimit me autoritetet e kontrollit te ajrit.
- 3)Temperatura në hapësirën te djegshme përtej hyrjes se fundit te ajrit duhet te mbahet te pakten në 850°C dhe produktet e djegies duhet te mbeten në ketë hapësirë për te pakten 2 sekonda me njëpërmajtje oksigjeni te pakten 6% në vellim. Për projektme speciale, p.sh, tip furre pirolize, kushtet duhet te vendosen nga autoritetet e mbrojtjes se ajrit.
- 4)Pajisjet duhen ndertuar te tilla qe te sigurojnë kohe te mjaftueshme qendrimi te mbetjes se djegur në hapësirën e djegies për djegie te plote dhe dergimi i mbetjes në kutinë e zjarrit duhet te korrespondoje me kohen e qendrimit.

5) Është e ndaluar të digjen mbeturina urbane dhe të rrezikshme në impiante djegës të vegjël me fuqi kalorifike me të ulet se 350 kË. Ky ndalim nuk zbatohet për mbeturinat e rrezikshme spitalore të cilat nga përberja nuk mund të eliminohen si mbeturinat urbane”.

Ligji “Për lejet e Mjedisit”, përcakton në nenin 14 të tij “Vlerat Kufi të Shkarkimeve”.

Keshtu nëketënën përcaktohet se:

“Leja e mjedisit e tipit A për impiantet e reja me djegie përmban kushte për shkarkimet e dioksidit të squfurit, oksideve të azotit dhe pluhurave, të cilat nuk janë më pak shtrënguese se vlerat kufi të shkarkimeve, të përcaktuara në pjesën B të shtojcave 3 deri 7 të këtij ligji”.

Në shtojcën 3 pjesa B e ligjit “Për lejet e Mjedisit”, parashikohen:

“Vlerat kufi të shkarkimeve për SO₂ - lëndë djegëse e ngurtë

Pjesa B

Vlerat kufi të shkarkimeve të SO₂ të shprehura në mg/Nm³ (përmbajtja e O₂ është 6 për qind), që duhet të aplikohet nga impiantet e reja sipas nenit 21(1) me përjashtim të turbinave me gaz.

Tipi i lëndës djegëse	50 - 100 MËth	100 - 300 MËth	>300 MËth
Biomasë	200	200	200
Rast i përgjithshëm	850	200	200

Shënim. Kur vlerat kufi të shkarkimeve nuk mund të arrihen për shkak të karakteristikave të lëndës djegëse, instalimet do të arrijnë 300 mg/Nm³ SO₂, ose do të arrihet një përqindje desulfurizimi prej të paktën 92 për qind në rast të impianteve me kapacitet termik nominal më pak ose të barabartë me 300 MËth dhe në rast të impianteve me kapacitet termik nominal më të madh se 300 MËth, do të aplikohet një përqindje desulfurizimi prej të paktën 95 për qind, së bashku me vlerën kufi maksimale të shkarkimeve të lejueshme prej 400 mg/Nm³”.

Në Shtojcën 4 pjesa B përcaktohet:

“Vlerat kufi të shkarkimeve SO₂ të shprehura në mg/Nm³ (përmbajtja e O₂ 3 për qind), duhet të zbatohen nga impiantet e reja sipas nenit 21(1), me përjashtim të turbinave me gaz

50 - 100 MËth	100 - 300 MËth	> 300 MËth
850	400 - 200 (rënie lineare)	200

Në Shtojcën 5 pjesa B përcaktohen:

“Vlerat kufi të shkarkimeve SO₂ të shprehura në mg/Nm³ (përmbajtja e O₂ është 3 për qind), që duhet të zbatohen nga impiantet e reja sipas nenit 21(1):

Tipi i lëndës djegëse	Vlerat kufi (mg/Nm ³)
Lëndë djegëse e gaztë në përgjithësi	35
Gaz i lëngët	5
Gazra kalorifikë të ulët nga furra me koks	400
Gazra kalorifikë të ulët nga furnalta	200

Në Shtojcën 6 pjesa B parashikohet:

“Vlerat kufi të shkarkimeve të NO_x të shprehura në mg/Nm³, që duhet të zbatohen nga impiantet e reja sipas nenit 21(1) me përjashtim të turbinave me gaz:

Lëndë djegëse e ngurtë (përmbajtja e O₂ është 6 për qind)

Tipi i lëndës djegëse	50 - 100 MËth	100 - 300 MËth	> 300 MËth
Biomasa	400	300	200
Rasti i përgjithshëm	400	200	200

Lëndë djegëse të lëngshme (përmbajtja e O₂ është 3 për qind)

50 - 100 MËth	100 - 300 MËth	> 300 MËth
400	200	200

Lëndë djegëse të gazta (përmbajtja e O₂ është 3 për qind)

Tipi i lëndës djegëse	50 - 300 MËth	> 300 MËth
Gaz natyror (shënimi 1)	150	100
Gazra të tjera	200	200

Shënime:

1) Gazi natyror është metani natyror me jo më shumë se 20 për qind (nga volumi) inerte dhe përbërës të tjerë.

Turbinat me gaz

Vlerat kufi të shkarkimeve NO_x të shprehura në mg/Nm³ (përmbajtja e O₂ është 15 për qind), që duhet të zbatohen nga një njësi e vetme turbine me gaz sipas nenit 21(1) (vlerat kufi zbatohen vetëm për ngarkesë mbi 70 për qind).

Tipi i lëndës djegëse	> 50 MËth (inputi termik në kushtet ISO)
Gazi Natyror (¹)	50 (²)
Lëndë djegëse të lëngshme (³)	120
Lëndë djegëse të gazta (të ndryshme nga gazi natyror)	120

Turbinat me gaz për përdorim në raste emergjencash, të cilat operojnë më pak se 500 orë në vit, përjashtohen nga këto vlera kufi. Operatori i këtyre impianteve i paraqet çdo vit Agjencisë Kombëtare të Mjedisit një raport për kohën e përdorur.

Shënime:

- 1) Gazi natyror është metani natyror me jo më shumë se 20 për qind (nga volumi) inerte dhe përbërës të tjerë.
- 2) 75 /Nm³ në rastet e mëposhtme ku efektiviteti i turbinës me gaz përcaktohet në kushtet bazë ISO për ngarkesën:
 - a) turbinat me gaz të përdorura në sisteme të kombinuara nxehtësie dhe energjie që kanë një efektivitet të përgjithshëm më të madh se 75 për qind;
 - b) turbinat me gaz të përdorura në impiantet me cikël të kombinuar, që kanë një efektivitet të përgjithshëm vjetor mesatar elektrik më të madh se 55 për qind;
 - c) turbinat me gaz për shtytjet mekanike.

Për turbinat me gaz me cikël të vetëm që nuk hyjnë në ndonjë prej kategorive të mësipërme, por që kanë një efektivitet më të madh se 35 për qind - të përcaktuara në kushtet bazë ISO të ngarkesës - vlera kufi e shkarkimeve do të jetë 50* η/35 ku η është efektiviteti i turbinës me gaz i shprehur si përqindje (dhe në kushte bazë ISO të ngarkesës).

- 3) Kjo vlerë kufi shkarkimesh aplikohet vetëm për turbinat me gaz që nxjerrin dritë dhe distilatet e mesme”.

Në Shtojcën 7 pjesa B përcaktohet:

“Vlerat kufi të emetimit të pluhurave të shprehura në mg/Nm³, që duhet të zbatohen nga **Lëndë djegëse të ngurtë** (përmbajtja e O₂ është 6 për qind)

50 deri 100 MËth	>100 MËth
50	30

Lëndë djegëse të lëngshme (përmbajtja e O₂ është 3 për qind)

50 deri 100 MËth	>100 MËth
50	30

Lëndë djegëse të gazta (përmbajtja e O₂ është 3 për qind)

Si rregull	5
Për gazin e furnaltës	10
Për gazrat e prodhuara nga industria e çelikut që mund të përdoren diku tjetër	30

9.5 Për ujrat

-Ligji Nr.111/2012, Date: 15.11.2012 « Për menaxhimin e integruar të burimeve ujore ».

Nëpikën 68 të përkufizimeve parashikohet se :

"**Shkarkime industriale**" janë mbetjet e lëngshme, të cilat prodhohen pas proceseve të ndryshme industriale, me rrezik kontaminimi ose ndotjeje të mjedisit ku ato shkarkohen".

Nëpikën 81 të përkufizimeve të ligjit parashikohet se :

"Uji i përdorur industrial" është uji i prodhuar nga proceset e ndryshme industriale, i cili mund të jetë me rrezik kontaminimi apo ndotjeje për mjedisin në të cilin ai shkarkohet".

Neni 67 i ligjit të sipërshtuar parashikon se :

“Në brigje, plazhe dhe në zonat e vërshimit **ndalohen**:

shkarkimi i ujërave të **ndotura urbane e industriale të patrajtuara**”.

Sipas nenit 30 të ligjit me titull “Shkarkimet industriale dhe trajtimi i tyre” parashikohet se:

“1. Agjencitë e baseneve ujore, në bashkëpunim me agjencitë rajonale të mjedisit, përgatisin programet për parandalimin dhe shmangien e ndotjes së burimeve ujore pritëse nën juridiksionin e tyre, nga shkarkimet e lëngëta.

2. Shkarkimi në mjedis i ujërave të përdorura industriale duhet të realizohet në përputhje të plotë me kërkesat e përgjithshme e specifike për lloje të ndryshme të veprimtarive, si rezultat i të cilave kryhen shkarkime të lëngshme në mjedis, me qëllim mbrojtjen e ujërave nëntokësore apo sipërfaqësore nga kontaminimi apo ndotja.

3. Menaxhimi i ujërave të përdorura industriale duhet të realizohet nga subjekte, të cilat i prodhojnë dhe i shkarkojnë ato në zbatim të parimit "Ndotësi paguan".
4. Menaxhimi i ujërave të përdorura industriale përfshin trajtimin e pjesshëm apo të plotë të tyre, në afërsi të zonës ku vendoset subjekti, i cili i prodhon ato apo në një zonë të caktuar industriale. Shkarkimet e lëngëta, pas trajtimit në impiantet e trajtimit të ujërave të përdorura, bëhen kundrejt një tarife dhe në përputhje me normat e cilësisë së këtyre ujërave.
5. Tarifat e shkarkimeve të lëngëta, të prodhuara nga trajtimi i ujërave të përdorura industriale, përcaktohen në bazë të sasisë së shkarkimit dhe përbërjes kimike të tyre.
6. Ujërat e ndotura, që nuk arrijnë karakteristikat e përcaktuara në akte nënligjore, ndalohen të shkarkohen direkt në tokë, në ujë dhe në sistemin publik të kanalizimeve.
7. Monitorimi i cilësisë, sasisë së prodhimit të ujërave të përdorura industriale dhe shkarkimeve në mjedisin ujor sipërfaqësor apo nëntokësor pas trajtimit duhet të kryhet nga organet e përcaktuara me ligje të veçanta”.

Sipas nenit 79 të ligjit parashikohen :

“Refuzimi i lejeve dhe autorizimeve

Organet e administrimit të ujit kanë të drejtë të refuzojnë lejet dhe autorizimet për veprimtari ose procese industriale, derdhjet e të cilave, pavarësisht nga trajtimi, paraqesin një rrezik serioz për ndotjen e burimeve ujore, sistemin ekologjik dhe mjedisin”.

Ndërsa sipas nenit 97 të ligjit të sipërpërmendur, me titull “Sanksionet administrative” parashikohet se:

“Shkeljet e dispozitave të këtij ligji, kur nuk përbëjnë vepër penale, përbëjnë kundërvajtje administrative dhe ndëshkohen, si më poshtë vijon:

Shkarkimi në mjedis i ujërave të përdorura industriale, në kundërshtim me parashikimin e pikës 7 të nenit 30 të këtij ligji, përbën kundërvajtje administrative dhe dënohet me gjobë nga 1000000 lekë deri në 5000000 lekë”.

-Ligji Nr.9115, datë 24.7.2003 “Për Trajtimin Mjedisor Të Ujërave Të Ndotura”, i ndryshuar

Në Kreun III Trajtimi i ujërave të ndotura sipas llojit, Neni 8 parashikohet :

« Trajtimi i ujërave të ndotura industriale

1. Çdo subjekt, veprimtaria e të cilit krijon ujëra të ndotura industriale, i trajton ato në përputhje me veçoritë e degëve të industrisë.

2. Trajtimi i ujërave të ndotura industriale është një proces ku përfshihen:

a) trajtimi paraprak nga veprimtaria që i krijon;

- b) trajtimi nga personat fizikë dhe juridikë, që marrin përsipër pastrimin e tyre, nëpërmjet vendosjes dhe vënies në funksionim të impianteve të trajtimit;
- c) ndalimi i ripërdorimit të ujërave industriale të trajtuara;
- ç) ndalimi i përdorimit të llumrave të mbetura pas procesit të pastrimit të tyre;
- d) depozitimi përfundimtar i mbetjeve të ngurta në vende të caktuara.

3. Në përfundim të trajtimit, sipas degëve të industrisë, ujërat e përdorura, kur janë brenda normave të lejuara të purifikimit, shkarkohen vetëm në ujëra sipërfaqësore rrjedhëse.

4. Shkarkimet e lejuara për çdo njësi prodhuese ose objekt (projekt) industrial, parashikohen që në fazën projektuese dhe pasqyrohen në raportin e Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis (VNM), të paraqitur nga propozuesi ».

Në Kreun VII me titull « SANKSIONET », në nenin 22 parashikohen :

« *Veprime të ndaluara*

Në territorin e Republikës së Shqipërisë ndalohen:

a) shkarkimi në tokë ose në ujëra sipërfaqësore i ujërave të ndotura përtej limiteve, që përcaktojnë normat e lejuara për shkarkimet e lëngëta; »

-Vendim KM nr. 177, datë 31.3.2005 « Për normat e lejuara të shkarkimeve të lëngëta dhe kriteret e zonimit të mjediseve ujore pritëse ».

Sipas Kreut II të VKM parashikohen :

« Normat e lejuara të substancave të rrezikshme dhe parametrat e lejuara në ujërat e ndotura, që shkarkohen nga veprimtaritë industriale.

1. Normat e lejuara për substancat e rrezikshme, të lejuara, në ujërat e ndotura nga veprimtaritë industriale janë sipas shtojcës nr.2, që i bashkëlidhet këtij vendimi.

Substancat e rrezikshme, që nuk figurojnë në shtojcën nr.2, nuk lejohen të shkarkohen në ujërat e ndotura nga veprimtaritë industriale.

2. Normat e lejuara për shkarkimet e lëngëta të sektorëve të industrisë janë sipas shtojcës nr.3, që i bashkëlidhet këtij vendimi.

3. Në veprimtaritë industriale ekzistuese të zbatohen normat e lejuara, sipas përcaktimeve të këtij kreu, brenda pesë vjetëve nga hyrja në fuqi e këtij vendimi. Në vitin e parë të këtij afati subjektet, që ushtrojnë veprimtari industriale, duhet të paraqesin në këshillin e baseneve ujëmbledhëse përkatëse programin e masave, që do të marrin për zbatimin e normave të këtij vendimi. Pajisja e tyre me impiante për trajtimin e ujërave të ndotura, që shkarkojnë, është kërkesë e detyrueshme e programit dhe zbatohet brenda periudhës 5 -vjeçare.

4. Në veprimtaritë e reja industriale dhe në rikonstruksionet apo zgjerimet e veprimtarive ekzistuese të zbatohen normat e lejuara, sipas përcaktimeve të këtij kreu, që nga dita e fillimit

të veprimtarisë. Këto subjekte, të cilat ushtrojnë veprimtari industriale, nuk pajisen me leje mjedisore, nëse nuk kanë ndërtuar impiantin e trajtimit të ujërave të ndotura që shkarkojnë.

5. Kur, për arsye teknike, është e pamundur të zbatohen normat e lejuara sipas pikës 1 të këtij kreu, subjektet që ushtrojnë veprimtari industriale, njoftojnë me shkrim Ministrinë e Mjedisit, duke argumentuar teknikisht pamundësinë e zbatimit të këtyre normave. Në këtë rast, ministri i Mjedisit urdhëron monitorimin e mjedisve ujore pritëse dhe, nëse ato rezultojnë të padëmtuara nga shkarkimet e ujërave të ndotura, përcakton norma të lejuara përkohësisht, më pak rigorozë se ato të përcaktuara në këtë vendim. Normat e përkohshme, të autorizuar nga Ministri i Mjedisit, zbatohen deri në dy vjet. Gjatë kësaj periudhe subjekti merr masa për zbatimin e normave të lejuara për substancat e rrezikshme të lejuara, që shkarkohen me ujërat e ndotura të krijuara nga veprimtaria e tij”.

9.6 Për prokurimin

-Ligji nr. 125 date 25/04/2013 « Për konçesionet dhe Partenariatit Publik Privat », i ndryshuar.

Nëpikën 15 te përkufizimeve parashikohet se :

“**Propozim i pakërkuar**” është propozimi për të marrë përsipër projekte koncesioni, i cili nuk ka ardhur në përgjigje të një kërkesë të bërë nga autoriteti kontraktues, në kuadër të një procedure përzgjedhëse konkurruese”

Në nenin 25 te ketij ligji me titull « Propozimet e pakërkua » parashikohet se :

“1. Autoriteti kontraktues autorizohet të shqyrtojë dhe të pranojë propozimet e pakërkua, në përputhje me procedurat e përcaktuara në këtë nen, me kusht që këto propozime të mos kenë të bëjnë me një projekt, për të cilin procedurat e përzgjedhjes kanë nisur apo janë shpallur.

2. Nëse propozimi i pakërkuar konsiderohet i pranueshëm, pas vlerësimit paraprak, autoriteti kontraktues mund të ndërmarrë veprimet për dhënie e koncesionit/partneritetit publik privat. Nuk do të pranohen propozimet e pakërkua, të shoqëruara me studim në formë minimale.

6. Propozuesit i jepet një bonus për rezultatin teknik dhe/ose financiar të arritur gjatë procedurës konkurruese deri në një maksimum 10 për qind të pikëve totale të garës.

7. Këshilli i Ministrave përcakton rregullat për vlerësimin e pranueshmërisë, përmbajtjen dhe trajtimin e propozimeve të pakërkua.

-VKM Nr. 575, datë 10.7.2013 « Për miratimin e rregullave për vlerësimin dhe dhënie me koncesion/partneritet publik privat », ndryshuar

Në neni 6 i ketij Vendimi, me titull “Ndikimet mjedisore dhe sociale” parashikon se:

Përveç trajtimit të argumentimit ekonomik, studimi i fizibilitetit **përcakton ndikimin mjedisor dhe social** të projektit në përputhje me legjislacionin në fuqi.

Studimi identifikon efektet e mundshme negative apo të kundërta në përbërësit mjedisorë por që nuk kufizohen vetëm te: popullsia, ajri, toka, uji, peizazhi, fauna, flora, aspekte të biodiversitetit, duke përfshirë speciet e rrezikuara, ekosistemet e ndjeshme dhe identifikimin e atyre që mbrohen ligjërisht. Ai duhet të tregojë, gjithashtu, edhe masat parandaluese që duhen ndërmarrë për të siguruar përputhjen me standardet e BE-së për mjedisin.

Gjithashtu në Kreun III “VLERËSIMI I PRANUESHMËRISË, PËRMBAJTJES DHE TRAJTIMIT TË PROPOZIMEVE TË PAKËRKUARA” parashikohet:

Neni 10

Rregullat e përgjithshme për paraqitjen e propozimeve të pakërkua:

1. Çdo operator ekonomik ose grup operatorësh ekonomikë, referuar më poshtë si propozuesi, mund të paraqesë një propozim të pakërkuar për zbatimin e një projekti koncesionar/PPP dhe autoriteti kontraktues i analizon propozimet e tilla, me kusht që:

- a) propozimi të lidhet me një projekt në njërin prej sektorëve që parashikohen në nenin 4 të ligjit për koncesionet dhe partneritetin publik privat;
- b) propozimi nuk lidhet me një projekt, për të cilin tashmë ka filluar ose është shpallur procedura për dhënien e tij.

2. Propozimi i pakërkuar i dorëzohet vetëm autoritetit kontraktues, të cilit ligji i jep autoritetin të ndërmarrë procedurën e dhënies së asaj kontrate të koncesionit/PPP-së.

3. Propozimi i pakërkuar mund të detajohet, në mënyrë që të trajtojë projektin në secilën prej formave të mëposhtme:

- a) formë të zhvilluar me analiza teknike, ekonomike dhe financiare, sipas nenit 11 të këtyre rregullave;
- b) një studim fizibiliteti i zhvilluar plotësisht, duke përfshirë arsyetimin e vendimit për dhënien me koncesion/PPP.

Neni 11

Propozimi i pakërkuar në formë të zhvilluar

Propozimi i pakërkuar, i paraqitur në këtë formë, përmban:

- a) përshkrimin e situatës aktuale, vlerësimin e të metave kryesore, kontekstin e zhvillimit dhe, nëse është e përshtatshme, një panoramë të tregut;
- b) parashikimet afatmesme dhe afatgjata të nevojave;
- c) përshkrim të përgjithshëm të projektit;
- ç) përfitimet strategjike dhe operacionale që priten nga projekti;

- d) bashkërendimin me politikat e investimeve të përgjithshme, sektoriale apo rajonale;
- dh) analizat teknike, sipas nenit 5 të këtyre rregullave;
- e) ndikimet mjedisore dhe sociale, sipas nenit 6, të këtyre rregullave;
- ë) analizat ekonomike dhe financiare, sipas nenit 7 të këtyre rregullave.

Neni 12

Raporti përmbledhës i propozimit të pakërkuar

1. Komisioni i koncesionit/PPP harton raportin përmbledhës në të cilin verifikon plotësimin e kushteve të parashikuara në nenin 10 dhe se dokumentacioni i paraqitur është i plotë e në përputhje me nenin 11 të këtyre rregullave. Në raport përcaktohet nëse:

- a) objektivat e projektit janë të përcaktuar qartë dhe të arritshëm;
- b) objektivat e projektit i shërbejnë interesit publik dhe përshtaten brenda prioriteteve strategjike të autoritetit kontraktues;
- c) nuk ka pengesa ligjore ose kufizime për zbatimin e projektit dhe/ose për të hyrë në një kontratë koncesioni/PPP;
- ç) projekti mund të zbatohet siç është planifikuar, duke përdorur teknologjitë e propozuara dhe pa rreziqe të paarsyeshme teknike;
- d) projekti duket të ketë qëndrueshmëri ekonomike;
- dh) projekti duket të jetë në gjendje të tërheqë garantuesit/mbështetësit financiarë, duke siguruar kthimin e arsyeshëm financiar;
- e) niveli i propozuar i alokimit të riskut nga subjektet e sektorit publik dhe privat është racional dhe i arsyeshëm;
- ë) mbështetja e duhur financiare mund të përshtatet brenda buxhetit të kufizuar dhe detyrimeve të tjera fiskale.

2. Gjatë periudhës së përgatitjes së raportit përmbledhës, autoriteti kontraktues mund të kërkojë informacione shtesë nga propozuesi.

3. Bazuar në raportin përmbledhës, autoriteti kontraktues vendos:

- a) të kthejë për plotësim propozimin e pakërkuar, për shkak se nuk është paraqitur sipas formave të kërkuara në nenin 10 të këtyre rregullave. Në këtë rast, propozuesi ka afat 30 ditë nga data e kthimit të propozimit për të plotësuar atë.
- b) të pranojë propozimin dhe të vazhdojë hartimin e studimit të fizibilitetit;
- c) të refuzojë propozimin dhe të heqë dorë nga zbatimi i projektit. Bazat për ndërprerjen mund të përbëhen nga provat thelbësore të mungesës së mundshme të fizibilitetit të projektit/alternativave që janë analizuar. Prova të tilla krijohen në bazë të krahasimeve paraprake të përfitimeve dhe kostove të përdoruesve, të informacionit për mungesën e

fizibilitetit/përshtatshmërisë financiare apo të konkluzionit se objekti në përgjithësi nuk është i nevojshëm.

Në të gjitha rastet e sipërpërmendura autoriteti kontraktues i komunikon me shkrim propozuesit vendimin e marrë.

-VENDIM Nr.1189, datë18.11.2009 “Për rregullat dhe procedurat për hartimin dhe zbatimin e programit kombëtar të monitorimit të mjedisit”, ndryshuar

Objektivi i këtij VKM-je është përcaktimi i procedurave dhe kriterëve për vlerësimin dhe miratimin e projekteve që jepen me koncesion / partneritet publik-privat, të cilët kane nevojë për mbështetje financiare sipas ligjit për koncesionet dhe partneritetin publik-privat

9.7 Informacion shtesë për venddepozitimet

-Ligji nr. 10 463 date 22/09/2011 “Për menaxhimin e integruar të mbetjeve”, I ndryshuar

Sipas përkufizimeve të ligjit, nëpikën 16 parashikohetse:

“Landfill” është fusha e asgjësimit të mbetjeve të ngurta mbi ose nën tokë, përfshirë:

- a) një vend ku mbetjet asgjësohen brenda territorit të impiantit që i ka krijuar, siç është rasti i landfillit ku krijuesi i mbetjeve i asgjëson mbetjet e veta në vendin e prodhimit;
- b) një vend të përhershëm që përdoret për ruajtjen e përkohshme, zakonisht për më shumë se një vit, të mbetjeve me përjashtim të:
 - i) impianteve ku mbetjet shkarkohen për t’u përgatitur për t’u transportuar më pas për rikuperim, trajtim apo asgjësim diku tjetër;
 - ii) vendeve ku mbetjet ruhen për një periudhë kohe jo më të gjatë se tre vjet përpara se të rikuperohen ose të trajtohen;
 - iii) vendet ku mbetjet ruhen për një periudhë kohe jo më të gjatë se një vit përpara asgjësimit të tyre”.

Tek Shtojca Nr 1 “Operacionet e asgjësimit” e ligjit të sipërshtuar, parashikohet se:

“Përdorimi kryesisht si lëndë djegëse ose mënyra të tjera për prodhimin e energjisë. Kjo përfshin impiantet e incenerimit, që përdoren për përpunimin e mbetjeve të ngurta bashkiake vetëm kur efënca e energjisë është e barabartë me ose më e madhe se:

- 0,60 për instalimet që janë operative dhe kanë marrë një leje mjedisi, në përputhje me legjislacionin përkatës përpara hyrjes në fuqi të këtij ligji;
- 0,65 për instalimet që kanë marrë një leje mjedisi, në përputhje me legjislacionin përkatës pas hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Duke përdorur formulën e mëposhtme: Eficienca e energjisë = $(E_p - (E_f + E_i)) / (0,97 \times (E_e + E_f))$

Ku:

E_p - është energjia vjetore e prodhuar si nxehtësi ose elektricitet. Është llogaritur me energji në trajtë elektriciteti shumëzuar me 2,6 dhe nxehtësi e prodhuar për përdorim tregtar e shumëzuar me 1,1 (GJ/vit).

E_f - është inputi vjetor i energjisë në sistem nga lëndët djegëse që kontribuojnë në prodhimin e avullit (GJ/vit).

E_e - është energjia vjetore që përmbahet në mbetjet e trajtuara të llogaritura, duke përdorur vlerën kalorifike neto të mbetjeve (GJ/vit).

E_i - është energjia vjetore e importuar duke përjashtuar E_e dhe E_f (GJ/vit).

0,97 - është një faktor që merr parasysh humbjet e energjisë për shkak të hirave fundorë dhe rrezatimit”.

-Vendim KM Nr. 452, datë 11.7.2012 “Për landfillet e mbetjeve”.

Sipas këtij Vendimi të KM, vendet e të gjitha landfillëve të reja plotësojnë kërkesat e përgjithshme të aneksit I.

Në aneksin I parashikohet se:

“1.1 Për përzgjedhjen e vendndodhjes së një landfili merren në konsideratë kërkesat që lidhen me:

- a) distancën nga kufiri i vendit të landfillit deri te zonat e banuara dhe zonat e pushimit/rekreative, rrjedhat e ujit, trupat ujorë dhe zonat e tjera bujqësore ose urbane;
- b) ekzistencën e ujërave nëntokësore, ujërave bregdetare ose zonave natyrore të mbrojtura në këtë zonë;
- c) kushtet gjeologjike dhe hidrogeologjike në këtë zonë;
- d) rrezikun e përmytjes, fundosjes, shkarjes së dherave, ose të rënies së orteqeve në këtë vend;
- e) mbrojtjen e trashëgimisë natyrore e kulturore në këtë zonë.
- f) dispozitat e ligjit nr. 8752, datë 23.3.2001 "Për krijimin dhe funksionimin e strukturave për administrimin dhe mbrojtjen e tokës", të ndryshuar.

1.2 Vendndodhja e landfillit përzgjidhet vetëm në qoftë se karakteristikat e vendit, në përputhje me kërkesat e përmendura më sipër, ose masat e duhura që do të merren, tregojnë që landfilli nuk shkakton ndonjë rrezik serioz mbi mjedisin.

2. Kontrolli i ujërave dhe menaxhimi i lëngjeve që kullojnë nga landfilli

2.1 Në përputhje me karakteristikat e landfillit dhe kushtet meteorologjike të zonës merren masat e duhura, me qëllim që:

- a) të kontrollohen ujërat që futen në trupin e landfillit nga precipitimet/reshjet;
- b) të parandalohet futja e ujërave sipërfaqësore dhe/ose ujërave nëntokësore në mbetjet e depozituara në landfill;
- c) të grumbullohen ujërat e kontaminuara dhe lëngjet që kullojnë nga landfilli; Autoriteti kompetent mund të vendosë që kjo dispozitë të mos zbatohet në qoftë se vlerësimi paraprak, që merr në konsideratë vendndodhjen e landfillit dhe mbetjet që do të pranohen aty, tregon se landfilli nuk paraqet rrezik potencial për mjedisin.
- d) ujërat e grumbullura, të kontaminuara dhe të kulluara nga landfilli, të trajtohen në standardin që kërkohet për shkarkimin e tyre.

2.2 Dispozitat e mësipërme mund të mos zbatohen për landfilllet e mbetjeve inerte që nuk janë të kontaminuara me mbetje të tjera.

3. Mbrojtja e tokës dhe ujit

3.1 Përzgjedhja e vendit të landfillit dhe projektimi i tij bëhen në atë mënyrë që përmbush kushtet e nevojshme për parandalimin e ndotjes së tokës, ujërave sipërfaqësore ose nëntokësore, duke siguruar grumbullimin eficient të lëngjeve që kullojnë nga landfilli, siç dhe kur kërkohet sipas seksionit 2.

Mbrojtja e tokës, ujërave nëntokësore dhe sipërfaqësore arrihet duke kombinuar barrierën gjeologjike me:

- a) një shtresë izoluese fundore (bottom liner) në shtratin e landfillit në fazën operacionale (aktive); dhe
- b) një shtresë izoluese të sipërme në fazën pas mbylljes (pasive).

3.2 Barriera gjeologjike përcaktohet nga kushtet gjeologjike dhe hidrogjeologjike në afërsi të vendit të landfillit, si më poshtë, dhe siguron kapacitet zbutës të mjaftueshëm për të parandaluar një rrezik potencial për tokën dhe ujërat tokësorë.

Baza dhe anët e landfillit konsistojnë në një shtresë minerale që përmbush kërkesat për përshkrueshmërinë dhe trashësinë me një efekt të kombinuar, për mbrojtjen e tokës, ujërave nëntokësore dhe sipërfaqësore, të paktën të barasvlershëm me atë çka rezulton nga kërkesat që vijnë:

- a) Për landfillin e mbetjeve të rrezikshme. Koeficienti i përshkueshmërisë është 1.0×10^{-9} m/sekondë ose më i vogël se kaq; trashësia është 5 m ose më e madhe se kaq;
- b) Për landfillin e mbetjeve jo të rrezikshme. Koeficienti i përshkueshmërisë është 1.0×10^{-9} m/sekondë ose më i vogël se kaq; trashësia është 1 m ose më e madhe se kaq;

c) **Për landfillin e mbetjeve inerte. Koefficient i i përshkueshmërisë është 1.0×10^{-7} m/sekondë ose më i vogël se kaq; trashësia është 1 m ose më e madhe se kaq.**

Barrierat gjeologjike, kur nuk i përmbushin në mënyrë natyrore kushtet e mësipërme, plotësohen artificialisht dhe përforcohen me mënyra të tjera që sigurojnë mbrojtje të njëjtë. Barriera gjeologjike artificiale duhet të ketë trashësi të barabartë me 0.5 metra ose më tepër se 0.5 metra....”.

-UDHËZIM Nr. 1738, datë 12.3.2015 “Mbi kriteret e studim-projektimit për rehabilitimin e vendepozitimeve të mbetjeve të ngurta urbane, si dhe ndërtimin e landfilleve apo impianteve të trajtimit të mbetjeve të ngurta urbane”

Për sa i përket vendndodhjes së landfillit dhe aktivitetit industrial, vlejné për tu përmendur detyrimet që rrjedhin nga ligji “Për menaxhimin e intergruar të burimeve ujore”, si dhe ligji “Për mbrojtjen e tokës bujqësore”.

9.8 Legjislacioni mbi shpronësimet

Sa i takon statusit të pronësive ku do të zhvillohet projekti në fjalë, duhet marrë parasysh se në terrenin e propozuar, ekzistojnë toka në pronësi të subjekteve private, kundrejt të cilëve do të aplikohen procedurat ligjore në përputhje me legjislacionin në fuqi mbi shpronësimin.

-Ligji Nr. 7850, Dt.Aktit:29.07.1994, “ Për Kodin Civil Te Republikës Se Shqipërisë”, I ndryshuar,

Ne Nenin 153 parashikhet se:

“Askush nuk mund të shpronësohet ose të i kufizohet e drejta e ushtrimit të së drejtës së pronës që barazohet me shpronësimin, përveçse kur këto e kërkojnë interesat publike dhe kurdoherë kundrejt një shperblimi të drejtë”.

-Ligji Nr.8561, datë 22.12.1999 “Për Shpronësimet Dhe Marrjen Në Përdorim Të Përkohshëm Të Pasurisë Pronë Private Për Interes Publik”, i ndryshuar

Neni 2

“1. Personat fizikë dhe juridikë privatë kanë të drejtën për respektimin e pasurive në pronësi të tyre. Shpronësimi i pasurive pronë private bëhet vetëm për interes publik, në kushtet kur interesi publik mbizotëron kundrejt interesave private të pronarëve të tyre, në përputhje me kushtet e parashikuara nga ligji dhe parimet e përgjithshme të së drejtës ndërkombëtare.

2. E drejta e shpronësimit dhe e marrjes në përdorim të përkohshëm të pasurisë pronë private ushtrohet për një interes publik që nuk mund të realizohet ose të mbrohet në mënyrë tjetër,

veçse për shkaqe dhe në respektim të procedurave të përcaktuara shprehimisht në këtë ligj, në atë masë sa është e domosdoshme për realizimin e qëllimit të shpronësimit dhe në çdo rast kundrejt një shpërblimi të drejtë”.

Ne nenin 8, permenden si shkaqe shpronësi:

“c) Për realizimin e projekteve dhe të investimeve, që paraqesin interes ose shtrirje territoriale kombëtare ose vendore në fushën e transporteve të çdo lloji, të energjetikës, të telekomunikacionit, të veprave ujore të çdo lloji, në shërbim dhe interes të publikut.

ç) Për realizimin e projekteve dhe investimeve kombëtare ose vendore, në funksion të ruajtjes së mjedisit, të shëndetit, kulturës dhe arsimit publik, si dhe të infrastrukturës, në shërbim dhe interes të publikut”.

Ndërsa ne nenin 11, pika 1 dhe 2 përcaktohet se :

“1. Kërkesat për shpronësim paraqiten në ministrinë që mbulon veprimtarinë përkatëse, ndërsa propozimi në Këshillin e Ministrave për miratimin e kërkesës për shpronësim, bëhet nga ministri përkatës.

2. Me paraqitjen e kërkesës për shpronësim për interes publik, ministri kompetent urdhëron ngritjen e komisionit të posaçëm për ndjekjen dhe realizimin e procedurave të shpronësimit”.

-VENDIM Nr. 127, datë 23.3.2000, “Për Përbajtjen Dhe Procedurat E Paraqitjes Së Kërkesës Dhe Të Njoftimit Për Shpronësimet Dhe Marrjen Në Përdorim Të Përkohshëm Të Pasurisë Pronë Private Për Interes Publik”

Ne piken 1 dhe 2 parashikohet se:

“1. Subjekti, në favor të të cilit bëhet shpronësimi, duhet të paraqesë në ministrinë përkatëse kërkesën për shpronësim, e cila duhet të shoqërohet me dokumentacionin e parashikuar në formularin nr.1 dhe dokumentet, standarde, të cilat i bashkëlidhen këtij vendimi.

2. Njoftimi për shpronësimet dhe marrjen në përdorim të përkohshëm të pasurisë pronë private për interes publik bëhet në bazë të formularit nr.2, i cili i bashkëlidhet këtij vendimi.”

-VKM, Nr.627, Dt. 24.12.1997 “Për krijimin e Këshillit të Rregullimit të Territorit të Shqipërisë”

9.9 Legjislacion shtesë në lidhje me projektin

-Ligji nr. 139/2015 “ Për vetëqeverisjen vendore “

Ky ligj rregullon organizimin dhe funksionimin e njësive të vetëqeverisjes vendore në Republikën e Shqipërisë, si dhe përcakton funksionet, kompetencat, të drejtat dhe detyrat e tyre e të organeve përkatëse.

Funksioni I bashkise : Mbledhjen, largimin dhe trajtimin e mbetjeve të ngurta dhe shtëpiake.

-Ligji Nr. 8672, date 26.10.2000 per ratifikimin e “Konventes se AARHUSIT per te drejten e publikut per te pasur informacion, per te marre pjese ne vendimarrje dhe per t’ iu drejtuar gjykates per ceshtjet e mjedisit “

Mbrojtja e duhur e mjedisit eshte thelbesore per mireqenien e njerezve dhe ushtrimin e te drejtave baze njerezore, duke perfshire vete te drejten per te jetuar.

Çdo person ka te drete te jetoje ne nje mjedis te pershtatshem per shendetin dhe mireqenien e tij dhe detyren si individ

dhe ne shoqeri, qe te mbroje dhe te permiresoje mjedisin per te miren e brezave te sotem dhe te ardhshem.

1. E drejta per te pasur informacion mjedisor.

Çdo Pale do te siguroje qe, ne pergjigje te kerkeses per informacion mjedisor, ta bej informacionin e disponueshem, brenda kuadrit te ligjit kombetar, perfshire kopje te dokumentit aktual qe permban kete informacion (jo me vone se nje muaj nga paraqitja e kerkeses).

Ky informacion nuk jepet ne rastet :

- Kur autoriteti publik nuk e ka informacionin mjedisor te kerkuar.
- Kur kerkesa eshte paraqitur ne menyre teper te paarsyeshme ose eshte formuluar ne nje menyre teper te pergjithshme.
- Kur kerkesa ka te bej me nje material qe eshte ne perfundim.
- Kur dhenia e tij mund te ndikoj negativisht :
 - a. Marrdheniet nderkombetare, mbrojtjen kombetare ose sigurimin publik.
 - b. Menyren e gjykimit, aftesine e nje personi per te patur nje gjyq te ndershem ose aftesine e nje autoriteti publik per te kryer nje hetim te nje natyre disiplinore ose kriminale.
 - c. Kofidencialitetin e informacionit tregetar dhe industrial, kur ai mbrohet me ligj, me qellim qe te mbrohet nje interes legjitim ekonomik.

Informacioni jepet me pagese, e cila nuk duhet te tejkaloj nje shume te arsyeshme.

2. Pjesemarrja e publikut ne vendimet per veprimtari te veçanta.

Publiku I interesuar do te informohet, me lajmerim publik ose individualisht, si te shihet e pershtatshme, ne proçeduren e hershme te marrjes se nje vendimi per mjedisin, dhe ne nje menyre te pershtatshme, efektive dhe ne kohe, midis te tjerash, per :

- Veprimtariae propozuar dhe aplikimi mbi te cilin do te merret nje vendim.
- Natyren e vendimeve te mundshme ose draftin e vendimit.
- Autoritetin publik, pergjegjes per marrjen e vendimit.

• Proçeduren e parashikuar, menyren dhe kohen kur ky informacion mund te jepet, perfshire :

- Fillimin e proçedurave
- Mundesite e publikut per te marre pjese.
- Kohen dhe vendin e çdo mbledhje publike, te parashikuar.
- Adresimin tek autoriteti publik, prej te cilit mund te merret informacioni perkates.
- Informimin per informacionin e disponueshem mjedisor, ne lidhje me veprimtarine e propozuar.

Publiku ka te drejte te marri pjese ne planet, programet dhe politikat qe kane te bejne me mjedisin, brenda nje kuadri transparent dhe te ndershem, duke I siguruar atij informacionin e nevojshem.

Publiku ka te drejte te marri pjese gjate pergatitjes se rregulloreve ekzekutive dhe /ose instrumentave te pergjithshem ligjor e normative.

Edrejta per t'ju drejtuar gjykates.

Çdo pale, brenda kuadrit te legjislacionit kombetar, do te siguroje qe çdo person, I cili mendon se kerkesa e tij per informacion eshte nenvleftesuar, refuzuar gabimisht, pjeserisht ose teresisht, I eshte pergjegjur ne menyre te pamjaftueshme ose nuk eshte trajtuar ne perputhje me klauzolat e ketij ligji (konventes), ka te drejte per te pasur nje proçedur shqyrtimi perpara gjykates ose çdo organi tjetër te pavarur dhe te paanshem, te krijuar me ligj.

Vendimet perfundimtare do te jene detyruese per autoritetin publik qe zoteron informacionin.

-Ligji nr. 8503, datë 30.6.1999, “Për të drejtën e informimit për dokumentet zyrtare”, I ndryshuar